

67735

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OSMANLI MİMARİSİNİN KIBRIS - LEFKE'DEKİ
SİVİL YAPILAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN
MİMARİ ANALİZİ

Mimar Ayten ÖZSAVAŞ

F.B.E. Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Bülent TARIM

İSTANBUL - 1997

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
TÜRKÇE ÖZET.....	II
İNGİLİZCE ÖZET.....	III
GİRİŞ.....	IV
I. BÖLÜM.....	1
1.KIBRIS'I TANITICI BİLGİLER	
1.1. KIBRIS'IN COĞRAFİ KONUMU	
1.1.1.ADANIN AKDENİZ'DEKİ YERİ VE ÖNEMİ	
1.2.KIBRIS'IN İKLİMİ	
1.3.KIBRIS'IN KISA TARİHÇESİ	
1.4.KIBRIS ADININ KAYNAĞI	
1.5.ADADAKİ İLK YERLEŞİMLER VE MİMARİ DÖNEMLER	
1.5.1.LÜZİNYAN VE VENEDİK DÖNEMLERİ (1192-1489, 1489-1571)	
1.5.2.OSMANLI DÖNEMİ (1571-1878)	
1.5.3.İNGİLİZ DÖNEMİ (1878-1960)	
1.5.4.CUMHURİYET DÖNEMİ (1960-1974)	
II. BÖLÜM.....	12
2.LEFKENİN GENEL TANITIMI	
2.1.LEFKENİN KONUMU VE TARİHÇESİ	
2.2.LEFKE'NİN NÜFUSU	
2.3.KENTİN ENDÜSTRİYEL GELİŞİMİ	
2.3.1.KIBRIS MADEN ŞİRKETİ (CMC-Cyprus Mines Corporation)	
2.3.2.SOSYO-EKONOMİK DURUM	
2.4.İKLİMSEL ÖZELLİKLER VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	
2.5.TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE MİMARİ DEĞİŞİM	

III. BÖLÜM.....37

3.LEFKE'DE OSMANLI YÖNETİMİNİN MİMARİDEKİ ETKİLERİ

3.1.DİNİ YAPILAR-CAMİLER

3.2.SU KEMERLERİ

3.3.KONUTLAR

3.3.1.KONUTLARIN PLAN ŞEMALARI

3.3.2.İNCELEME BÖLGESİNDE YERALAN KONUTLARIN MİMARİ
ÖZELLİKLERİ

3.3.2.1.PLAN TİPLERİ

3.3.2.2.CEPHE DÜZENLERİ

3.3.2.3.YAPILARIN MALZEME VE YAPI SİSTEMLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ

3.3.2.4.CEPHE ELEMANLARI

3.3.3.İNCELEME BÖLGESİNDEKİ EVLERİN SOKAK VE BAHÇEYE GÖRE
KONUMLANIŞI

3.3.4.İNCELENEN EVLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

3.3.5.EVLERİN GENEL DURUMU

IV. BÖLÜM..... 103

4.SONUÇ

4.1.YAKIN BENZERLİK GÖSTEREN AYVALIK İLÇESİNDEKİ KONUTLARIN
MİMARİ ÖZELLİKLERİ

4.2.LEFKE AYVALIK'TAKİ KONUTLARIN ORTAK ÖZELLİKLERİ

4.3.YÖRESEL FARKLILIKLAR

KAYNAKLAR

ÖZGEÇMİŞ

TEŞEKKÜR

Bu tezin oluőumunda katkılarını esirgemeyen , değerli fikirleri ,ile yol gosteren tez danıőmanım Doç. Dr. Bülent Tarım'a teşekkür ederim.

Ayrıca değerli eleőtirileri ile tezimi geliőtirmeme yardımcı olan sayın Hocam Doç. Dr. İlgi Yüce ve Altan Akı'ya teşekkür ederim.

ÖZET

Kıbrıs uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğu egemenliğinde kalmıştır. Bu, ada kültürünü birçok alanda etkilediği gibi, mimari alanda da etkilerini görmek mümkündür. Osmanlı mimarisi etkilerini taşıyan örneklerle adanın farklı bölgelerinde rastlamak mümkündür. Bu çalışmada Lefke Kenti'ndeki mimari örnekler araştırılıp , sivil mimari örneklerin analizi yapılmıştır.

Birinci bölümde ; Kıbrıs tanıtılarak , mimari gelişimi incelenmiştir.

İkinci bölümde ; Lefke Kenti'nin genel tanıtılması yapılmış, sosyo-ekonomik gelişimi ve tarihsel süreç içerisindeki mimari değişimi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ; Osmanlı yönetiminin , özellikle sivil mimarideki etkileri araştırılmış, seçilen örneklerin mimari analizi yapılmıştır.

Dördüncü bölümde ; sonuç olarak , Lefke'deki sivil mimarinin Türkiye'deki örneklerle karşılaştırılması yapılmış ve Ege Bölgesi'nin, özellikle Ayvalık İlçesi'nin benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

SUMMARY

Cyprus had been stay under the conquest of Ottoman Empire . This affected the Island culture in many ways as in the architecture . We can see the examples that carries the Ottoman architectural properties at different settlements of the island. In this study the examples of architecture searched specially the domestic buildings that carries the properties of Ottoman architecture analized.

In the first part, of my study I introduced Cyprus and explain the architectural development.

In the second part, I introduced Lefke settlement with its social- economic development and also I observed the architectural changes during the time.

In the third part, Iexamine the effects of Ottoman Empire in the architecture specially at domestic buildings and I analize local houses thet I choose.

In the last part, as a conclusion , I tried to made a comparison between exaples from Lefke and from Turkey. Close similarities can be seen between the examples from Aegian Region especially at Ayvalık Settlement.

GİRİŞ

Kıbrıs birçok kez el değiştirmiş, farklı uygarlıkların egemenliği altında kalmıştır. Bu nedenle geniş kùltür değerleri ve mimari birikime sahiptir. Bu yelpaze içerisinde Adayı uzun yıllar egemenliği altında bulunduran Osmanlı yònetiminin , ada kùltürü ve mimarisindeki etkileri önemli bir yer tutmaktadır.

Osmanlı kùltürünün mimarideki etkilerini araştırırken , inceleme alanı olarak Lefke Bölgesini seçmeyi uygun buldum. Bunun nedeni bu bölgede bugüne kadar hiçbir çalışma yapılmaması ve buradaki mimari değerlerin belgelenmemesinden kaynaklanmaktadır.

Lefke Kenti'nde Osmanlı mimarisinin etkilerini özellikle sivil mimaride görmekteyiz. Ne yazık ki ; bu değerler gerektiği gibi korunamamakta ve günümüz mimarisinde değerlendirilmemektedir.

Gelişen teknoloji , hızlı kentleşme ve beraberinde gelen plansız büyüme , bir takım tarihi değerleri koruma ve gelecek nesillere nesillere aktarma gereğini doğurmaktadır. Tabi ki bir takım değerlerin iyi korunabilmesi , onlara sahip olunabilmesi için de , korunacak kùltürel değerlerin , öncelikle tanınıp bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle , Lefke'deki mimari mirasın tesbiti ve günümüz mimarisine katkıları çok önemlidir. Yoksa geçmişin incelenmesi , saptanması yalnız literatürde kalmamalıdır.

I.BÖLÜM

1. KIBRIS'I TANITICI BİLGİLER

1.1. KIBRIS'IN COĞRAFİ KONUMU

1.1.1.ADANIN AKDENİZ'DEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Kıbrıs Adası, 9.251 km² lik yüzölçümü ile, Doğu Akdeniz'in en büyük, Sicilya ve Sardunya'dan sonra da Akdeniz'in üçüncü büyük adası olup, çok eski bu nedenle de çok zengin bir tarihe sahiptir. (Kıbrıs'ın Dünü Bugünü Uluslararası Sempozyumu, 1991, s.29)

Ada Akdeniz'in Kuzeydoğusu'nda 38° 34' kuzey enlemleri ve 32° 20' ile 34° 35' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Türkiye'nin 60 km güneyinde, Suriye'nin 96 km. Batısında ve Mısır'ın 385 km kuzeyinde bulunmaktadır. (Hakeri, Kıbrıs Tarihi, 1983, S.9)

Kıbrıs adaya adını veren zengin bakır madeni yatakları dolayısıyla iktisadi; Suriye, Mısır ve Anadolu kıyıları arasındaki konumu nedeniyle de coğrafi bakımdan, daha ilk çağlardan itibaren büyük önem kazanmıştır. Ada bu özellikleri dolayısıyla çeşitli kavimlerin istilalarına uğramıştır. (Kıbrıs'ın Dünü Bugünü..., S.29)

Ada Türkiye'ye olan yakınlığı, bu ada yapısı ve coğrafi özellikleri itibariyle Anadolu'ya benzerlik gösterdiği ve, aralarında U. Frey ve D. Stamp gibi ilim adamlarının da bulunduğu bir çok coğrafyacıların da bulunduğu bir çok coğrafyacılar onu Türkiye ile birlikte anmaktadırlar. Akdeniz'de eski parlak medeniyetlerin geliştiği iki önemli adadan biri olan Kıbrıs (diğeri Girit), kuzeyde ve Doğuda Anadolu yarımadası ve diğer Asya ülkeleriyle, güneyde ve Batıda Afrika ve Avrupa'nın denizci kavimleri arasındaki münasebetlerde eski çağlardan beri önemli rol oynamış ve bugün dahi dünyanın ilgisini üzerine çeken bir konu olmuştur. (Milletlerarası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi, 1971, s.41)

1.1.2.YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Kıbrıs yeryüzü şekilleri bakımından 4 bölgeye ayrılmaktadır.

1.Girne Beşparmak Dağları ve Karpaz yarımadası:

Kormacit Burnu ile Ayandrea Burnu arasında kuzey sahilleri boyunca uzanan sahil şeridi

2.Orta çukur alan: Kuzeyde Beşparmak Dağlarıyla güneyde Trodos Dağları arasındaki bölgedir.

3.Trodos Dağları: Gemikonağı'ndan Dikelya'ya çizilen çizginin güneyinde kalan bölge yaklaşık olarak adanın yarısıdır.

4.Kıyı ovaları: Kıbrıs'ın kıyıları boyunca yer yer rastlanan ovalardır.

Kıbrıs'ın kıyıları hayli girintili çıkıntılıdır. Kuzeybatı taraflarında yüksek kıyı tipi görülmektedir. Adanın 4 yanında limanlar vardır. Kıbrıs kıyılarının uzunluğu 482 km'dir. Adanın sahilleri yapılacak hücumlara çok uygun olduğundan ve eski devirlerde korsanların bundan ötürü adaya kolayca sık sık baskınlar yapmaları, halkı soymaları sonucu yerleşimler genellikle denizden uzak ya da görülmeyen yerlerde kurulması zorunluluğu yaratmıştır. (Hakeri, Kıbrıs Tarihi, S.9)

1.2.KIBRIS'IN İKLİMİ

Adanın iklimi yazları sıcak ve kurak, kışları ılıman ve yağışlı Akdeniz iklimidir. Yazların sıcaklığını, muntazam esen deniz meltemi hafifletmektedir. Kıyılarda en sıcak ayın ortalaması 28°, en soğuk ayın ortalaması ise 10° civarında olup bu ısı iç bölgelerde 28° ile 13°'dir. Yağışlar genellikle Ekim-Nisan ayları arasında olmakta, Beşparmak Dağları'nın kuzeye bakan yüzlerinde yağış 500-700 mm. Trodos Dağları'nın yüksek bölgelerindeyse bir metreyi geçmektedir. İç ova 300-400 mm yağış almaktadır. (Hakeri, Kıbrıs Tarihi s.10)

Kıbrıs'ın iklim koşulları öylesinedir ki eskilerden beri bu adaya bu koşullardan ötürü hatırı sayılır sayıda gezgin gelmektedir. Gezginlerin ziyaret nedenleri arasında tarihsel eserler bakımından adanın zengin oluşu da önemli bir etkidir.

Adada Akdeniz iklimi etkisini, yaşam biçim ve mimari karakterde görebiliriz.

1.3.KIBRIS'IN KISA TARİHÇESİ

Kıbrıs'ın jeopolitik konumunun önemi nedeniyle bir çok kez el değiştirmiş, farklı uygarlıkların egemenliğinde kalmıştır.

Neolitik çağdan beri yaşam olduğu bilinen Kıbrıs, önemli tarihi olaylara sahne olmuş, tarihi eser bakımından zengin bir ülkedir. (Christodoulou, The Evolution of the Rural Land Use Pattern in Cyprus, 1959, s.61)

Kronolojik sıraya göre adanın egemenliği altında bulunduğu uygarlıklar;

Mısırlılar (M.Ö.1450-1320)

Hititler (M.Ö.1320-1200)

Mısırlılar (M.Ö.1200-1000)

Fenikeliler (M.Ö.1000-709)

Asurlular (M.Ö.709-612)

Mısırlılar (M.Ö. 568-525)

Persler (M.Ö.525-333-)

Makedonyalılar (M.Ö. 333-318)

Pitolemeler (M.Ö. 318-M.S. 59)

Romalılar (M.S. 59-398)

Bizanslılar (M.S. 395-1191)

Lüzinyanlar (M.S. 1192-1489)

Venedikliler (M.S. 1489-1511)

Osmanlılar (M.S. 1571-1878)

İngilizler (M.S. 1878-1960)

İlk çağ boyunca Mısır, Asur, Pers, Helen ve Roma İmparatorluğu idaresinde kalan Kıbrıs; Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma (Bizans İmparatorluğu'nun hissesine düşmüştür. 1192'de Haçlı seferlerine çıkan Frenkler 300 yıl kadar süren Lüzinyanlar çağını açmışlardır. 1489'da ada Venedikliler'in eline geçmiş ve 1571 II. Selim zamanında Osmanlılar'ın adayı fethine kadar Venedikliler dönemi devam etmiştir. 1878'de Kıbrıs İngilizler tarafından kiralanmış ve bir İngiliz sömürgesi haline

gelmiştir. 1960'da Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş fakat ancak 1963 yılına kadar devam edebilmiştir. 1963-1974 yılları arasında Kıbrıs Cumhuriyeti Rum toplumu hakimiyetine girmiş, 1974'de Türkiye bu duruma müdahale etmiş, 1974 Barış Harekatiyle ada ikiye bölünmüş ve iki ayrı yönetim oluşmuştur. Türk toplumu adanın Kuzeyinde yoğunlaşmış ve Kıbrıs Türk Federe devletini kurmuştur. 15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yüzölçümü 3298 km² olup adanın kuzeyinde yer almakta ve Beşparmak Dağları, Mesarya Ovası, Kuzey Sahil Ovaları ile Karpaz yarımadasından oluşmaktadır. 1996 yapılan son nüfus sayımına göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti nüfusu 198.000 olup bunun %60'ı kırsal bölgelerde yerleşmiştir.

1.4.KIBRIS ADININ KAYNAĞI

Kıbrıs'a Mısır ve Hitit (Eti) kaynaklarında ALAŞYA denilmektedir. Bu bölgelere göre ALAŞYA'nın (bu ad sonraları kimi dillerde, örneğin Türkçe'de ALASYA oldu.) en azından o dönemlerde PEDİOS'un (Kanlıdere'nin) döküldüğü yerde bir kent krallığının adı olduğu kesindir. Alaşya kenti sonradan EMKOMİ diye anılmıştır. MISIR kaynaklarında ALAŞYA sözcüğü yanında ASİ sözcüğü de geçmektedir. Asur belgelerindeyse adadan YATMAMA ya da yalnızca YA; İbrani kaynaklarında da KİTTİM denilmektedir. Kimilerine göre de dışı tanrıların arasında yeryüzünün tanrıça KİBELE başta gelmekte ve bu Tanrıçanın adı yer ve çağa göre değişmektedir. Adada bu tanrıçaya KİPRİS denilmekte olup KIBRIS adının buradan geldiği de varsayılmaktadır.

KIBRIS adının eskilerde adada bolca bulunan kıraçiçeğinin İbrani'cedeki KOPHER sözcüğünden veya yine bol miktarda olan bakırın Latincesi CUPRUM'dan geldiği de belirtilmektedir.

Bir görüşe göreyse KIBRIS adı Akadca ZABAR sözcüğünden çıktı. Sami dillerinde sessiz harflerin hiç bir zaman kaybolmadığı ve değişmediği, sadece vokallerin lehçelere göre değiştiğine bakılarak;

Zaber sbr cyor(us)-cpr harflerinin bulunduğu öne sürülmektedir. “Cyprus”un sonundaki us’un Eski Grekçe olduğu bilinmektedir. COPPER ve KOPHER adları da Akadca bakır sözcüğünden batı dillerine geçtiği vurgulanmaktadır.

Kimi tarihçilere göreysel Kıbrıs sözcüğü Cypress (Latince’de SELVİ anlamında 9 sözcüğünden gelmektedir.

Kıbrıs adının nerden geldiği konusunda bu kadar çok varsayım olması adanın kültürel zenginliğini göstermektedir.(Hakeri, Kıbrıs tarihi 1983, s.8-9)

1.5.ADADAKİ İLK YERLEŞİMLER VE MİMARİ DÖNEMLER

Kıbrıs’ta bulunmuş en eski yerleşim yerleri Neolitik döneme aittir. Neolitik dönemin orta safhasında yerleşme yerlerinden biri olan Khirokitia (Hirokitya) Lefkoşa-Limasol arasında (bugün Rum kesiminde kalmıştır.) bir tepe üzerindedir. Yanından Maroni Deresi geçmektedir. Buranın yerleşme yeri olarak seçilmesindeki nedenlerden biri bölgenin sulak oluşudur. Bu bölgede bu döneme ait daire planlı evler bulunmuştur. En büyük evin çapı 6 m. olarak saptanmıştır. (Şekil 1.5a-1.5b) (Yıldız, History of Cypriot Civilizations, 1995, S.20)

Birçok uygarlığın idaresi altına giren Kıbrıs, zengin bir mimari birikime de sahiptir. Adanın savaşlar sonucu el değiştirmesi bu birikimin de iyi korunamamasına ve sahip çıkılamamasına neden olmuştur. Bugün var olan mimari eserleri değerlendirirken bu dönemleri; Luzinyan, Venedik, Osmanlı, İngiliz ve Cumhuriyet dönemleri olarak ayırabiliriz.

1.5.1. LÜZİNYAN VE VENEDİK DÖNEMLERİ (1192-1489, 1489-1571)

1571’de Osmanlılar’ın Kıbrıs’ı ele geçirmelerinden önce, Luzinyan ve Venedikliler adayı ticaret filoları için barınak, Akdeniz’deki deniz ticaret yolları için güvence,

bölgedeki egemenlikler için bir üs olarak kullanmışlardır. Bundan dolayı, özellikle Venedikliler döneminde faaliyetler sadece bu yönde olmuş ve adada sanat, medeniyet ve ticaret gerilemiştir. Girne, Mağusa, Limasol ve Baf birer liman kenti olarak gelişmiş, bu liman kentlerinin idare merkezi olarak Lefkoşa, adanın ulaşım yollarının kesiştiği yerde gelişmesini sürdürmüştür. Lüzinyanlar bağımsız kraliyetti ve feodal sisteme bağlıydı. Bu dönemde halk sahip olduğu haklar bakımından, bir takım sınıflara ayrılıyordu. Dışardan gelmiş olanlar iki, yerli halk üç gruba ayrılıyordu. Dışardan gelen halk, asiler ve burjuvalardı. Bunlar Kral ailesi ile mal-mülk sahibi baron ve tüccarlardı. Yerli halk ise Pariçiler, Perpirianiler ve Leftarilerden oluşan, çalışan, üst bölümdeki kişilere hizmet veren kimselerdi. Kişiler veya ticaretten elde edilen vergiler, paralarla Katedraller, Kiliseler, Saraylar, Köşkler, Kaleler ve surlar inşa edildi. Kıbrıs'ta yaptıkları önemli eserler; St. Sophia Katedrali (Lefkoşa, Lefkoşa Ayasofyası, 1571 Ayasofya adıyla camiye çevrilmiştir), St. Nikola Katedrali (Mağusa Ayasofyası, Lala Mustafa Paşa Camii olarak değiştirilmiştir) , St. Augustinian (Ömeriye Camii) St. Catherine Kilisesi (Haydarpaşa Camii), St. Nicholas (Bedestan), Bufavento :Kalesi (Yüzbireyler), Balabayıs Manastırı (Beyaz Manastır), Leftar, Kalesi (Limasol Kalesi), Stravotu Misiriku (Araplar Camii), Lüzinyan Döneminde bütün binalar Gotik stilineydi. Binalar kesme taştan inşa edilmişti. Bu dönemlerde büyük bahçeler, geniş ve boş alanlar vardı. (Ulaş, Lefkoşa Arap Ahmet Mahallesi Konutlar Morfolojik Analizi, 1990, S.8)

1.5.2.OSMANLI DÖNEMİ (1571-1878)

Latin dönemi olarak bilinen Lüzinyan (1192-1498) ve Venedik yönetimi (1489-1571) altında Kıbrıs halkı yöneticilerin kölesiydi. 380 yıllık bu dönem süresince adanın yerli halkı baskı altındaydı; feodal devlet sistemi içinde hiç bir hakka sahip değildi; hatta efendileri tarafından alınıp satılan bir eşya gibiydi. Ağır vergiler ve baskılar altında ezilen halk kurtuluşu adayı terk etmekte bulmaktaydı. Bunların çoğu din ve ırk farkı gözetmeyen Osmanlı Devleti topraklarına sığınmaktaydılar. Artık Venedikliler yerli halk tarafından o kadar çok nefret ediliyordu ki 1563 yılında iki Kıbrıslı Rum, Osmanlı İmparatorluğu'na giderek Adayı Venediklilerin elinden kurtarması için yalvarmışlardı.

Jeopolitik durumundan dolayı, tarih boyunca, Anadolu için önemli bir yer olan Kıbrıs Lala Mustafa Paşa önderliğinde 1571 yılında fethedilmiştir. Osmanlılar Kıbrıs'a egemen olduktan sonra, kademeli olarak Anadolu'dan adaya nüfus aktarması yapılmaya başlandı. Nüfusun büyük çoğunluğunun kırsal alanlara iskan edilmesi, adanın küçük oluşu nedeniyle kentlere aşırı derecede nüfus akışının engellenmesi kentlerde konut sorunu yaratmamıştır. Ada başkent Lefkoşa olmak üzere 16 kazaya ayrılmıştı. Bu kazalar Tuzla, Limasol, Piskobu, Gilan, Evdim, Mağusa, Karpaz, Dağ, Değirmenlik, Baf, Kukla, Hirsofu, Lefke, Güzelyurt ve Girne idi.

Bu dönemde paşaların, devlet görevlilerinin ve yetkililerinin kentlerde oturacakları yeni konutlar yapıldığı dinsel ve kültürel binalar inşa edilmeye başlandığı görülür. Türkler ziyaretçilerin yararları için bazı hanlar, hamamlar inşa ettikleri görülür. Su kemerlerinden gelip çeşmelere giden su şebekelerini inşa ettiler. Bazı Latin katedral ve kiliselerini, cami veya başka kamu hizmetleri haline dönüştürdüler. Kamu kullanımına ayrılan binalar kapalı çarşı veya benzeri nedenler için korundu.

Türkler tarafından yapılan eserler:

Hanlar; Büyük :Han, Kumarcılar Hamı (Lefkoşa)

Camiler; Arab Ahmet, Bayraktar, İplik Pazarı, Yeni Cami (Lefkoşa), Piri Paşa, Minareli, Orta Cami (Lefke), Mehmetçik Cami (Galatya)

Tekkeler; Hala Sultan, Zuhuri Tekkesi (Larnaka), Mevlevi, Aziziye, Kırkla Tekkesi (Lefkoşa), Hasan Ağa Tekkesi (Baf), Kutup Osman Tekkesi (Magosa)

Kaleler; Baf Kalesi, Larnaka Kalesi

Türbeler; Cambulat Türbesi (Magosa), Bayraktar Türbesi (Lefkoşa)

Çeşmeler; Ali Ruhi, Büyük Medrese, Laleli Çeşmesi (Lefkoşa), Cafer Paşa Çeşmesi (Magosa), Hacı Hamit Bey (Larnaka), Arnavut Çeşmesi (Limasol)

Medreseler; Hacı Münir Efendi, Sezai Osman Efendi, Büyük ve Küçük Medreseler (Lefkoşa)

Kütüphaneler; Sultan II. Mahmut Kütüphanesi (Lefkoşa)

Su Kemerleri; Larnaka Su Kemerleri

Kıbrıs halkının ortaklaşa kullandığı dini ve sosyal yapılardan başka, asıl yerleşim alanlarını oluşturan ev ve konakların da Kıbrıs'taki Türk Mimarisinde ayrı bir yeri vardır. Modern şehirciliğin sembolü olan ve caddelerin iki yanını dolduran çok katlı apartmanların arasında eski dokuyu bütün özellikleriyle görmek mümkündür. Anadolu'nun herhangi bir bölgesindeki mahallelerin sokaklarından farksız olan Kıbrıs'taki yerleşim düzeni, Türk Toplumunun inanç ve kültüründen kaynaklanan yaşama biçimindeki bütünlüğü de ortaya koymaktadır. Kuşkusuz adada yalnız Türk Toplumunu bulunmadığından bir kentin aynı mahallesinde farklı biçimde evlere rastlanmaktadır. Aynı zamanda sosyo-ekonomik imkanların ve gelişmişliğin farklı olduğu çarpıcı bir şekilde gözlemlemek de mümkündür. Arsa ve konut üzerinde özel mülkiyetin kökleşmesi, tapu ve kadastro kayıtlarının yapılması bu döneme rastlamaktadır.

Osmanlı döneminde oluşan mekansal biçimleniş günümüze değin yansımıştır. Kıbrıs'taki Türk eserlerini kendi içinde değerlendirdiğimizde küçümsenmeyecek derecede canlı bir tabloyla karşılaşırız. Her yerleşim alanında yükselen minareler, han, hamam, çeşme ve tipik evleriyle Ortaçağdan beri tanınan Türk şehirciliğinin bütün öğelerini bir arada görmek mümkündür. (Gazioğlu, Kıbrıs Türk Dönemi, 1995 S.145-160, Kıbrıs'ın Dünü Bugünü Uluslararası Semp., 1991 S.88-89, Hanworth, The Heritage of North Cyprus, 1989, S.135)

1.5.3.İNGİLİZ DÖNEMİ (1878-1960)

İngiliz sömürge döneminde, özellikle Türk toplumunun sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki gelişmeleri büyük ölçüde engellenmiştir. Planlama, söz konusu değildir. Bir planlama olmaması bir yana, bir sosyal konut politikası yoktur. Batıda gelişen bir teknolojinin sonucu olarak gelişmiş üretim araçlarının ve sanayi mallarının yavaş yavaş Kıbrıs'a girmeye başlaması, zanaatın yok olmasına, ticaretin serbest piyasa kurallarına göre yapılmasına neden olmuştur. İngilizlerin Kıbrıs'ta yapmaya başladığı yatırımla; limanların geliştirilmesi, askeri amaçlara yönelik tesis inşaatları, madenlerin işletilmesi,

elektrik-su ulaşımıla ilgili alt yapı hizmetlerinin geliştirilmesidir. Konut tipinde büyük bir değişiklik görülmüş, betonarme yapı teknolojisi ilk kez kullanılmıştır.

Bu dönemde Kıbrıs 6 kazaya ayrılmıştı. Bu durum Osmanlı devrinde de aynı düzende idi. Bu kazalar başkent Lefkoşa olmak üzere; Girne, Magosa, Larnaka, Limasol ve Baftı.

1.5.3.1. I. İngiliz Dönemi (1878-1930)

Yapı Malzemeleri büyük oranda yerel ve bölgesel kaynaklardan sağlanmıştır. Dağ köylerinden ana yapı malzemesi olarak sarı taş, ovalık köylerde ise toprak kerpiç kullanılırken, kentlerde sarı taş veya kerpiç kullanılmıştır. Kırsal alanlarda artan nüfusun konut gereksinmesini karşılamak için gerçekleştirilen konut inşaatları, iş gücü yardımlaşması ve yapı malzemelerinin ucuz, yöresel kaynaklardan elde edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Kentlerde doğal olarak artan nüfus ile kentlere göç eden nüfusun konut gereksinmesi yeni yapılan konutlarla ve geleneksel tarzda inşa edilmiş olan büyük konutların ek ilave ve tadilatlarla birden fazla konut şekline dönüştürülmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır.

1.5.3.2. II. İngiliz Dönemi

1946'dan Önceki Durum;

Kıbrıs'ta kentleşme hareketi bu yıllarda başlamıştır. Bu işin hızlanıp II. Dünya Savaşı sonuna doğru ivedilik kazanması sürekli ve yüksek oranlı köy-kent göçüne dayanır. 1881'den 1946'ya kadar ketrn nüfusu %213.6'lık bir artış gösterirken, kırsal nüfus %130.4'lük bir artış göstermiştir. Kıbrıs'taki yerleşme bölgeleri, adadaki doğal kaynaklara doğrudan bağlıdır. Bu devirde her aile kendi evini kendi yapardı. Kırsal, yöresel inşaat malzemeleri kullanılırdı. Düzlüklerdeki köylerde çamurdan yapılan tuğla, dağlık kısımlarda taş gibi malzeme kullanılırdı. Kıbrıs'ın köy evi bağımsız ve kendie yeterliydi. Gelişmeye olanak sağlıyor ve tarım toplumunun bütün gereksinimlerini karşılıyordu.

1946 Yılından Sonraki Durum;

Batıda gelişen yeni üretim teknolojilerinin Kıbrıs'a gelmesi kentlerle köyler arasındaki nüfus dengesini etkilemiştir. Adanın küçük olmasının da etkisiyle köylerde oturan ailelerin tümünün kentlere akın etmesi önlenmiş, bunun yerine köylerde oturanların kentlere günlük göçlerinin geliştirilmesi sağlanmıştır. 1946 yılından 1960 yılına kadar kentlerde nüfus %35.9'a çıkarken, kırsal kesimde %64.1 olmuştur. Köylerde geleneklere uygun olarak konut inşaatı sürmekteydi. Lefkoşa Belediyesinin 1947 yılında bir sosyal konut girişimi olmuş 1948 yılında tamamlanmıştır. Yapı teknolojisindeki gelişmelerin konuta yansması, diğer üretim teknolojilerinin yanında, yapı teknolojilerinde meydana gelen ilerleme, gelişmiş batı ülkeleri, özellikle İngiltere ile ticaretin artması Kıbrıs'ta Konut yapımında kullanılan malzemelerin değişmesine ve teknik eleman yetişmeye başlaması, yeni konutların planlı bir şekilde yapılmasına neden olmuştur. Özellikle kentlerde ve köylerdeki kentli nüfus için yeni yapılan konutlarda ana yapı malzemesi olarak çimento, demir ve tuğla ağırlık kazanmaya başlamıştır. Limasol'da çimento fabrikası, Lefkoşa'da kireç ocaklarını toprak niteliği uygun yerlerde tuğla, kiremit ocakları, karomozaik atölyeleri, ahşap ve demir doğrama atölyeleri kurulmuş, yapı malzemelerinin önemli bir kısmı yerel kaynaklardan sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu dönemde, sömürge idaresi tarafından kentlerde artan nüfusun bir kısmının gereksinimini karşılamaya yönelik sosyal konut niteliği taşıyan toplu konutlar inşa edilmiştir. Örneğin; Lefkoşa'da küçük kaynaklı hükümet evleri, Çağlayan bölgesinde polis evleri, Saray Önü bölgesindeki evkaf binaları gibi. (Ulaş, Lefkoşa Arap :Ahmet... S.11-12)

1.5.4.CUMHURİYET DÖNEMİ (1960-1974)

1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra her sektörde olduğu gibi inşaat sektöründe de hızlı bir gelişme başlamıştır. Ancak 1960 yılındaki savaş Kıbrıs'taki Türk nüfusunun belirli kantonlarda yoğunlaşmasına neden olurken toplumsal ve ekonomik hayat uzun bir süre durgunluk dönemi geçirmiştir. Bu dönemde göçmenler için köylerde ve kentlerde göçmen evleri inşa edilmiştir. 1966'dan 1971 yılına kadar geçen sürede inşa edilen göçmen evleri göçmenlerin konut sorununa az da olsa bir ferahlık getirmiştir. Bu dönemde konut sorunu, standartların geliştirilmesi, yoğunlukların

dengelenmesi, her aileye bir konut sağlanması olmayıp sadece bir dam altı bulmak olmuştur. 40-60 m² alana sahip, dönemin minimum standartlarına uygun olarak 2106 göçmen evi yapılmıştır. Göçmen evi inşaatlarında şartların bir gereği olarak hemen tüm yapı malzemeleri kullanılmış olup prefabrik olarak inşa edilenleri de mevcuttur.

1963-1974 yılları arası Türk ve Rum toplumları, iskan bölgeleri kentsel ve kırsal alanlarda kesin olarak ayrıma uğradı. İki toplumun tüm kuruluşları ile birlikte planlama örgütlerinin de ikiye ayrılması ve Türk yönetiminin kendine bağlı bir planlama mekanizmasına sahip oluşu bu döneme rastlar. Bu dönemde konut planlaması konusunda etkin önlemler alınmış, her türlü yapı malzemesinin stratejik madde kapsamına alındığı ve barikatlardan geçiş engellendiği halde, göçmenler için 1510 adet sosyal konut inşa edilmiştir.

1973 yılında Lefkoşa Türk kesiminde yapılan sayımda ortalama konut büyüklüğü 95 m² ve kişi başına düşen alanın 21 m² olduğu saptanmıştır. Konutların %49'unun taş yığma, %36'sının kerpiç yığma ve %15'inin betonarme yapım tekniği ile yapıldığı saptanmıştır. (a.g.e. S.13)

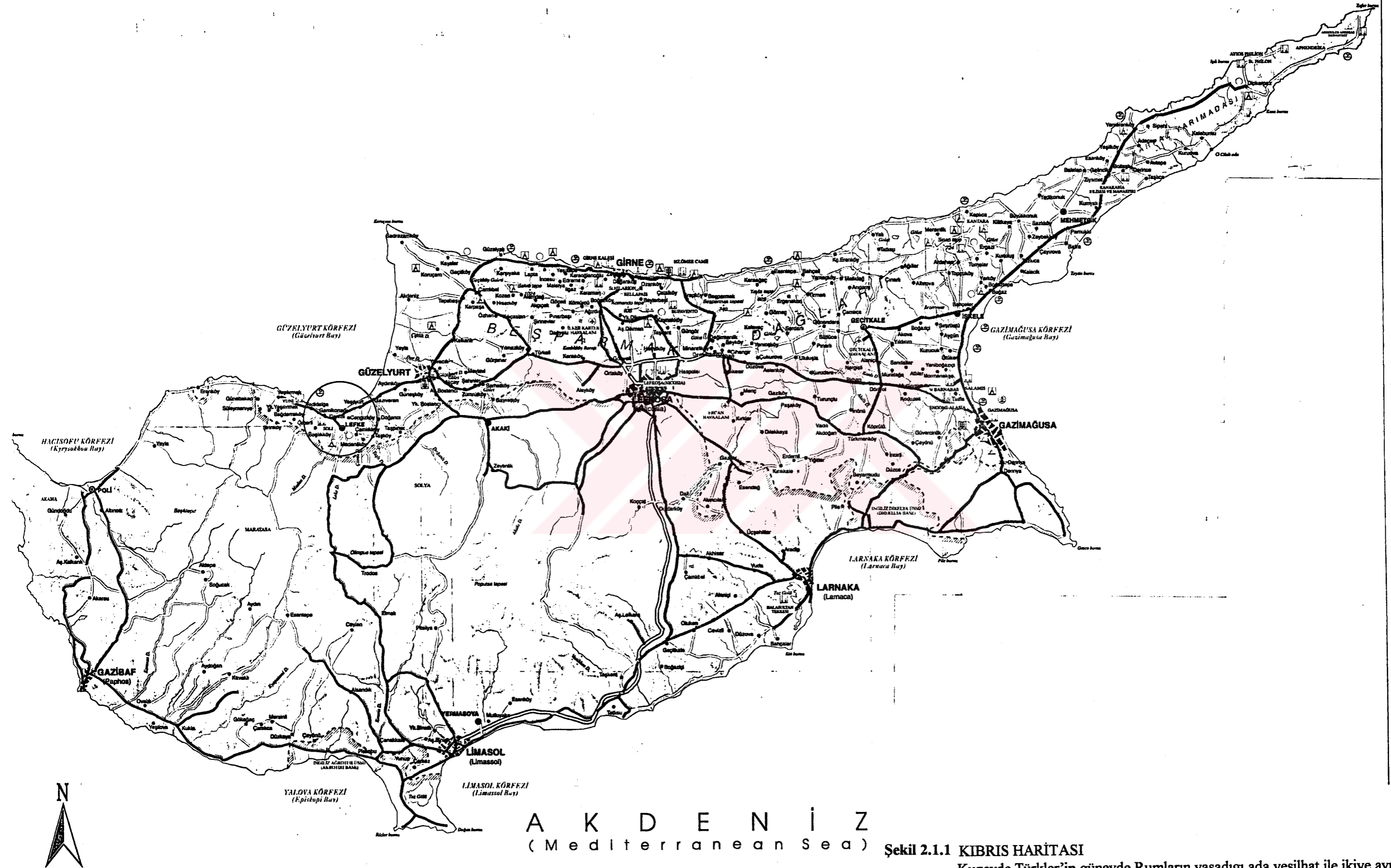
II.BÖLÜM

2.LEFKENİN GENEL TANITIMI

2.1. LEFKENİN KONUMU VE TARİHÇESİ

Eskiden LEFKA olarak anılan LEFKE; Kıbrıs'ın batısında yer almaktadır. (Şekil 2.1.1.) Lefke civarında, PETRA TOU LİMNİDİ'DE (Limnidi Kayalığı) cilalı taş taş devrinden beri insanların yaşadıkları bilinmektedir. Yine Kalkolitik devre ait izler Bağlıköy'de (Amkelign) görülmüştür. Batısında bulunan Soli harabelerinde de, Arkaik, Klasik, Helenistik ve Roma devirlerinde yaşamın sürdüğü, Aka ve Dorların da koloniler kurdukları bilinmektedir. Lefke kentinde olmamasına rağmen çevresinde ilk insanlar, Persler, Romalılar, Helenler, Akalar ve Dorlar yaşamışlardır. Soli kuzey sahillerinde eski dokuz krallığın merkezi ve ünlü kentlerden birisiydi. Söylenceye göre Tıroya savaşlarından sonra adaya gelen Attikalı sömürgeciler tarafından kurulan Aepia ya da Oepia kentinin kralı Philokypros'u Atinalı devlet adamı Solon'un ziyaretinden onun öğüdüyle İksero (Gemikonağı) deresi yakınındaki kentin şimdi bulunan yere kaydırılmasıyla oluştu. Kente de Solon'un adına uyularak Soli dendi. Güçlenen Soli, Perslere karşı çıktığıysa da M.Ö. 498'de Pers egemenliğine girdi. Bu tarihten sonra 8 km. kadar batıya kenti denetlemek için Vuni kenti kuruldu. M.Ö. 499'da Soli'deki Pers egemenliği Atinalı Kimon'un müdahalesiyle sonlandı. Roma ve erken Bizans dönemlerinde çevreye ve denize doğru genişleyen Soli, hayli önem kazandıysa da M.Ö. 648'lerdeki Arap akınlarıyla oturulamayacak duruma getirildi. (Hakeri, Kıbrıs tarihi 1983, S.35)

Lefke kentinin hangi dönemde kurulduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte, en eski kalıntıların Bizans dönemine ait oldukları görülmektedir. Bugünkü Piri Paşa Camisi, "Ay Yorgi" diye bilinen Bizans Kilisesinin temelleri üzerine kurulmuştur. Lefke, Frenk hakimiyeti döneminde, kaptanların yaşadıkları bir yerleşim yeri olarak 1425 yılına kadar kalmış, Lüzinyan ve Cenevizliler tarafından da iskan edilmiştir. Venediklilerin 1489 yılında adada hakimiyetlerini kurduktan sonra, Lefke 1570 yılında Osmanlılar'ın adayı fethinden hemen sonra, Lefke'deki Venedikli subayların oturdukları ev ve arazilere

Şekil 2.1.1 KIBRIS HARİTASI

Kuzeyde Türkler'in güneyde Rumların yaşadığı ada yeşilhat ile ikiye ayrılmıştır. Lefke adanın batısında yer almaktadır.

Osmanlı yerleşim politikası gereği Türkler yerleştirilmiştir. Osmanlı yönetiminin 16 kazaya ayırmış olduğu kazalardan birisi de Lefke idi.

1974 Barış Harekatından sonra ada ikiye bölünmüş, adanın Kuzeyine Türkler, güneyine ise Rumlar yerleşmiştir. 1974 öncesi Türkler daha çok adanın güneyinde Rumlar ise kuzeyinde yerleştiği için büyük bir göç yaşanmıştır. Fakat Lefke 1974 öncesi de bir Türk kenti olduğundan bir göç yaşanmamış bu yüzden kültür değerleri korunabilmiştir.

2.2.LEFKE'NİN NÜFUSU

Lefke'nin 1974 öncesi nüfusu, 1974 sonrası sürekli olarak azalmış, etki alanında bulundurduğu Türk nüfusunu da (1974 öncesi) Güzelyurt'un 1974 sonrası Türkler tarafından iskan ve bazı Türk köylerinin Güney Kıbrıs'ta kalması sonucu kaybetmiştir. Lefke'nin bölgesel merkez olma konumunu kaybedip, Güzelyurt'un etki alanına girmek konumudur. Etkisi altında tuttuğu bölge nüfusu 1960'a göre büyük ölçüde azalmıştır.

1974 sonrası Rumlar tarafından iskan edilen Gemikonağı, Denizli ve Yedidalga'nın boşalmasından sonra Lefke nüfusunun bir kısmı bu yerleşim yerlerine göç edip yerleşmiştir. Bu yerleşim yerlerinde nüfusun artmasına karşın, Lefke'de nüfus azalmış, son sayımda ise Lefke'de çok az bir artış görülmüştür. Diğer yerleşim yerlerindeki nüfusun artış oranının Lefke'ye oranla fazla olmasından dolayı Lefke'nin bölge nüfusu içerisindeki yüzdesi ve önemi azalmaktadır.1985 yılında 2299 olan nüfusun 1996 son yapılan nüfus sayımında (kesin açıklanmayan sonuçlar) 3000 kadar olduğu tahmin edilmektedir.

2.3.KENTİN ENDÜSTRİYEL GELİŞİMİ

Adanın İngilizlere devrinden sonra, bölgede bulunan bakır madeninin işletilmeye başlanması ile Lefke, Kıbrıs Maden Şirketi'ne bağımlı olarak gelişmiş, kentin önemi artmış, bölge altın çağını yaşamıştır. Madenin işletilmeye başlamasıyla Lefke'nin bununla birlikte bölgenin endüstriyel gelişim süreci başlamış, kentteki sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı değişmiştir. Ancak maden şirketinin 1960'lardan başlayarak, 1975 yılına

dek bir gerileme sürecine girdiğini görürüz. Aynı şekilde kentteki gelişmeleri gözlemlediğimizde, paralel bir gerileme sürecini burada da görmek mümkündür.

Maden işletmesinin durdurulması ile nüfus kaybeden Lefke, 1974 sonrası Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin batısında, bir sınır kasabası konumuna gelmesi ve Güzelyurt'un Türkler tarafından iskanı ile bölgesel merkez özelliğini (1974 öncesi Türklere hitap eden bölgesel bir merkez idi) yitirmiştir.

Bölgedeki sosyal, ekonomik, kültürel gelişmeleri araştırırken ve 1960-75 yılları arasındaki göç nedenlerini araştırırken Maden Şirketinin kısa bir tarihçesine bakmakta yarar vardır.

2.3.1.KIBRIS MADEN ŞİRKETİ (CMC-Cyprus Mines Corporation)

1912 yılında Amerika Birleşik Devletlerinden, Charles Godfrey Gunther isimli bir maden mühendisi, maden araştırmalarında bulunmak için Ortadoğuya bir seyahat yapıyor. Bu arada, 1913 yılında Kıbrıs Adasına da geliyor. Ada üzerinde yapmış olduğu araştırmalarda Lefke kenti civarlarındaki Foucassa tepesi denilen bölgede bol miktarda bakır ve kükürt madenine rastlıyor. Amerika Birleşik Devletlerinde maden işletmelerinin sahibi olan Philip Wiseman ve Seeley Wintersmith Mudd, Gunther'in uyarıları neticesinde Kıbrıs'taki bakır rezervleri ile ilgilenmeye başlıyorlar. 1913 yılında Foucassa tepesindeki bakır madeni çalıştırılmaya başlanıyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nden, maden aramada kullanılan sondaj makinası ve uzmanı getirilip, İngiliz Sömürge hükümetinden de maden arama izni çıkartılıyor. Madende çalışacak işgücü bölgedeki Türk ve Rum Toplumlarından elde ediliyordu. Ancak 1914-18 yılları arasında patlak veren I. Dünya Savaşı, maden işletmelerinin gelişmesini engelliyor. Adayı Osmanlılar'dan kiralayan İngilizler, 1914 yılında Kıbrıs'ı ilhak ettiklerini ilan ediyorlar. Bütün bu gelişmeler maden şirketinin faaliyetlerini olumlu yönde etkiliyor, 1916 yılında maden tünelleri tamamlanıp, bakırın ihraç edilmesini kolaylaştıracak olan Foucassa tepesinden, Xeroya demiryolu şebekesinin yapımına başlanıyor. 1916 yılında ise Kıbrıs Maden Şirketi (CMC) resmen kuruluyor ve ilk kez toplu olarak, 350 tane işçi maden ocaklarında çalıştırılmak üzere alınıyor.

1921 yılında, Lefke bölgesinde yetiştirilen portakalların ihracı için kullanılan, Gemikonağı'ndaki limandan bakır ihraç edilmeye başlanıyor. Bu yıllarda maden şirketinin karşılaştığı önemli sorunlardan birisi, Türk ve Rum Toplumlarının dini ve milli günlerden dolayı tatil yapan işçilerin, madenin tam randıman ile çalışmasını engellemeleridir. 1922 yılında işçiler için lojmanlar yapılıyor ve daha fazla işçi alınıyor. (Şekil 2.3.1.1.) Böylece bölge maden işletmelerinden dolayı nüfus çeken bir özelliğe kavuşuyor.

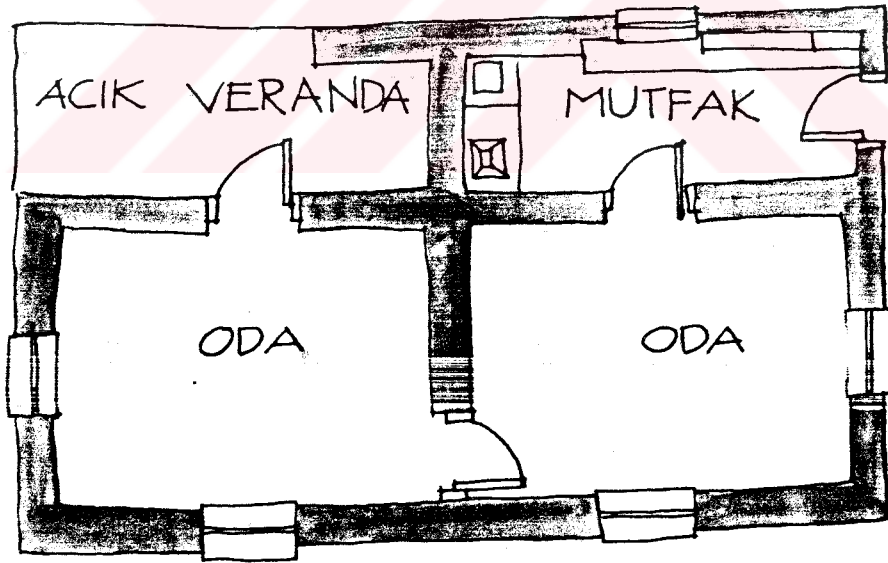
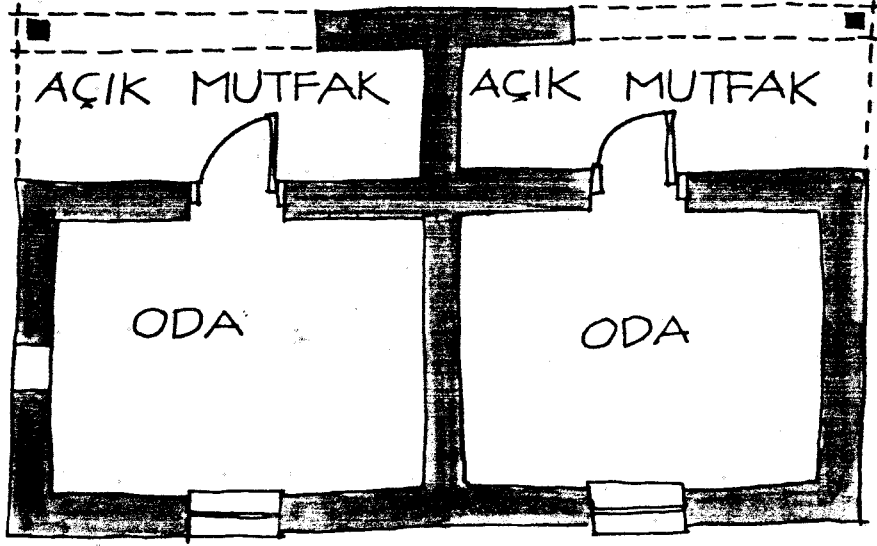
1924 yılında Pendaya'nın batısında, maden ihracını kolaylaştıracak bir liman CMC tarafından inşa ediliyor.

CMC, salgın olan sıtma birçok işçinin hastalanmasına neden olunca, sağlık konusuna önem veriyor ve Pendaya yakınlarında bir hastane inşa ediyor. Kıyı boyunca uzanan bataklıkları kurutmak amacı ile çok miktarda eucalyptus ağaçları dikiliyor.

1924 yılında işçi evleri artırılıyor. 1926 yılında yeni inşa edilen limanın yanında madenin işletmesini sağlayacak bir fabrika kuruluyor. Fabrika yanında Xero denilen işçi köyü inşa ediliyor. Adanın bir çok bölgesinden işçi akımı başladığı ve Lefke bölgesinin nüfus çeken bir yerleşme birimi olduğu göze çarpmaktadır. Bölgede bir çok arazi CMC tarafından satın alınıyor. CMC'nin karşılaştığı problemlerden bir kaç, sıtma hastalığının yaygın olması, hasat zamanı işçilerin ürün toplamaya gitmeleridir. Daha sonra maden sektörü tarım sektörüne galip geliyor ve bölgedeki bağlara ve turuncgil ziraatine önem verilmediği görülüyor. 1937 yılında CMC'de çalışan işçi sayısı 2595'ten 5720'ye yükseliyor.

1936 yılında Xero ve Karadağ bölgelerinde nüfus yoğunluğu artıyor. Özellikle Lefke bölgesinde nüfus idare edilemez bir seviyeye ulaşıyor. Nüfus artışı ile birlikte sağlık sorunları ortaya çıkıyor. CMC, sorunları çözümlmek için geniş bir sağlık ve sosyal yardım programı uygulamaya başlıyor. Eğitim sorununu çözmek için bölgeye 7 tane ilkokul açılıyor. 1936-45 yılları arasında patlak veren 2. Dünya Savaşı CMC faaliyetlerini kısmen durduruyor.

1942 yılında işçi evlerinin bir bölümü İngiliz askerlerinin dinlenme kampı durumuna getiriliyor.

ORJINAL PLAN

GÜNÜMÜZDEKİ HALİ

Şekil 2.3.1.1. KIBRIS MADEN ŞİRKETİ (CMC) EVLERİ

Savaştan sonra madenin çalışmaya başlaması ile işçi evleri tamir ediliyor, CMC sağlık ve sosyal yardım faaliyetlerine devam ediyor, Pendaya hastanesi genişletilerek tam teçhizatlı hale getiriliyor, bölgedeki spor kulüplerine maddi yardımda bulunuyor. 1957 yılında Lefke'ye bölgenin en modern binası olan Lefke Sanat Okulu inşa ediliyor. Bugün bu bina Lefke Avrupa Üniversitesi olarak kullanılmaktadır.

1956-58 yılları arasında Kıbrıs Rum Toplumuna İngiliz sömürge yönetimine karşı Kurtuluş Savaşı başlatıyor, bu hareket adanın Yunanistan'a bağlanma fikri ile desteklenince Türk ve Rum Toplamları arasında kutuplaşmalar oluyor. Bu nedenle Türk ve Rum işçilerinin birlikte çalışamayacağını anlayan CMC, Karadağ maden ocağında sadece Türk işçileri, Foucassa tepesindeki ocaklarda ise sadece Rum işçileri çalıştırmaya başlıyor.

Aynı yıllar arasında Lefke'de yaşayan Rum aileleri çoğunlukta bulunan Türk Toplumuna tarafından sürgün ediliyor. Böylece CMC'nin faaliyete geçmesinden sonra heterojen bir nüfusa sahip olan Lefke yeniden homojen bir nüfusa yani sadece Türk nüfusuna dönüşüyor. Bu tarihten sonra da bu özelliğini devam ettiriyor.

1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti, Rum ve Türk işçilerinin ayrı çalışma sorununa bir çözüm getirmiyor. Cumhuriyetin kurulmasından sonra CMC, yıllık bütçeye önemli bir katkısı olacak vergi ödemeye başlıyor.

1963 yılına kadar Türk ve Rum Toplamları arasında başlayan çatışma ile CMC'deki Türk-Rum işçi kutuplaşması sorunu, 1974 Barış Harekatı neticesinde ortaya çıkan durum ile CMC tüm faaliyetlerini iptal etme kararı alıyor.

Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti'ni tekelinde bulunduran Rumlar, CMC'ye tüm personelin Rum toplumu tarafından olması konusunda baskılar yapıyor. 1963-74 yılları arasında şirketin faaliyet alanlarında, sadece Karadağ maden ocağı Lefke Kasabası Belediye Hudutları içerisinde yer aldığından, Türk işçiler, fakat Foucassa ve Xerodaki tesislerde Rum işçiler çalıştırılmıştır. 1970 yılında Karadağ maden ocaklarındaki bakır madeninin tükenmesi ile Türk işçiler de belirli bir süre içerisinde işten çıkarılmaya başlanmıştır.

Uygulanan bu ekonomik baskı neticesinde, Lefke sosyal ekonmomiik ve demografik yönden etkilenmiştir.

1974 Kıbrıs Barış Harekatı ile bölünen adada, Türk yönetimi altındaki bölgede, Karadağ maden ocakları, Xero'daki fabrika ve liman kalıyor. Ancak son zamanlarda tam kapasite ile çalışan Foucassa tepesindeki maden ocakları Rum yönetiminde kalıyor. Böylece ikilem arasında kalan CMC faaliyetlerini yürütemez duruma geliyor ve Lefke kasabasının büyük bir gelir kaynağı olan maden ocakları kapatılıyor. Netice olarak büyük bir işsizlik ve göç başlıyor. (Lavender, The Story of Cyprus Mines Corporation, 1962)

2.3.2.SOSYO-EKONOMİK DURUM

Belgenin sosyal ve ekonomik gelişimi Kıbrıs Maden Şirketi'ne bağlı olarak değişmiştir. Kıbrıs Maden Şirketi'nin (CMC) geliştiği dönemlerde halkın sosyal ve ekonomik yapısı da buna paralel olarak gelişmiştir. CMC'nin faaliyette olduğu yıllarda iş alanının artması, ekonomik refahın yanısıra, ilkokul yaptırılmış, bölgeye tam teçhizatlı hastahane açılmış, eğitim ve sağlık hizmetleri, bölgeye bir sanat okulu inşa edilmiş. Ayrıca lojmanlar yaptırılmış, spor kulüpleri maddi destek görmüş, maden ihracatı için bölgeye liman yaptırılmış. Bölge nüfus çeken bir özelliğe sahip olmuş. Böylece çalışmaya gelen işçilere boş evler veya odalar kiralanmış. Fakat CMC'nin kapatılmasından sonra bölge nüfus kaybetmiş, sosyal ve ekonomik olarak sürekli önemini yitirmiştir.

1956 yılından sonra Lefke'de sadece Türk halkı yaşamaya başlamış.

Halkın gelir kaynaklarından biri de tarım sektörüdür. Bölgede narenciye bahçeleri bulunmaktadır. Bunun yanında devlet hizmetinde çalışanlar ve küçük esnaf mevcuttur. Turizm sektörü gelişmemiştir.

Bölgeye canlılık kazandırmak, sosyal ve ekonomik seviyesini yükseltip eski önemini kazanmasını sağlamak için bir üniversite açılmıştır. Eski sanat okulu binasında bugün Lefke Avrupa Üniversitesi eğitim vermektedir.

2.4.İKLİMSEL ÖZELLİKLER VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılgın ve yağışlı Akdeniz iklimi Lefke bölgesinde de egemendir. Denize yakın bir yerleşim olması yaz aylarının, denizden esen meltemlerle biraz daha serin geçmesini sağlıyor.

Bitki örtüsü olarak, tüm kente hakim olan yeşil doku, kent merkezinde bina yoğunluğundan dolayı, belli bir oranda da olsa azalmaktadır. Bölgede narenciye bahçeleri bulunmaktadır. Lefke'nin bir karakteri olan ve narenciye ağaçları arasında gökyüzüne yükselen hurma ağaçları mevcuttur. Hurma ağaçları maden şirketinin faaliyette olduğu dönemlerde artmıştır. Hurma dallarından örülen sepetler maden ocaklarında kullanılmaktaydı.

Yine o dönemde bataklıkları kurutmak için dikilen okalıptüs ağaçları bol miktarda görülmektedir. (Fotoğraf 2.4.1.)

2.5.TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE MİMARİ DEĞİŞİM

İnşaat Yıllarına göre; Lüzinyan Dönemi (1192-1489), Venedik Dönemi (1489-1571), Osmanlı Dönemi (1571-1878), İngiliz I. Dönemi (1878-1930), İngiliz II. Dönemi (1930-1960), ve Cumhuriyet Dönemi (1960-) olarak ayrılmıştır. Bu ayırım dönemlerin mimari karakterlerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. İngiliz Döneminin ikiye ayrılması, İngiliz I. Dönemi sonuna kadar Osmanlı mimari karakterini taşımasından dolayıdır. 1930 sonrası ise İngiliz koloni mimari özelliklerini taşımaktadır. 1960 sonrası yeni bir mimari karakter görülmektedir.

Kıbrıs'ın tarihsel süreç içerisinde birçok defa el değiştirmesi, mimari değerlerin de korunamamasına sebep olmuştur. Bu binaların birçoğu yıkılıp yerlerine yenileri yapılmış, bir kısmı ise büyük değişikliğe uğramıştır. Yapılan çalışmalarda 1873 sonrası binaların korunabildiği saptanmıştır. Lüzinyan ve Venedik döneminde binalar mevcut değildir. Ada Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğinde bulunduğu yıllarda inşa edilen camiler ve su kemerleri korunabilmiştir. Lefke'de bu dönemde yapılan konutlardan maalesef günümüze ulaşan olmamıştır. Fakat İngiliz I. Döneminde inşa edilen konutlarda Osmanlı mimarisi etkilerini gözlemleyebiliriz. (Şekil 2.5.1a-b-c)

2.4.1. YEŞİL DOKUDAN GÖRÜNTÜLER

Şekil 2.5.1.b Sivil Mimari Örneklerinden Eskizler

Şekil 2.5.1.c Sokak Eskizi

Şekil 2.5.1.a Sivil Mimari Örneklerinden Eskizler

Geleneksel olarak kullanılan malzeme kerpiçtir. İngiliz II. Döneminde taş binaların yapımı çoğalmıştır. (fotoğraf 2.5.2a-2b-2c-2d)

Tuğla bina inşaatı 1960 yılı sonrası artmıştır. Kerpiç ve taş bina yapımı 1960 sonrası, yerini tamamen tuğla binalara bırakmıştır. Bu dönemde geleneksel mimari ve mevcut doku ile hiç bir uyum sağlamayan binalar inşa edilip, hızlı bir betonlaşma sürecine girilmiştir. (fotoğraf 2.5.3.a.b.)

Çatılarda, oluklu kiremit, marsilya tipi kiremit, beton ve diğer (atermit, çimento, vb.) malzemelerden oluşan çatı örtü tipleri kullanılmıştır. Beton teras çatılar 1940 sonrası kullanılıp yaygınlaşmıştır.

Eski dokunun en yoğun olduğu bölge olarak, Lefke kent merkezinde; 1989 yılında, İskan Bakanlığı, Şehir Planlama Dairesinin yapmış olduğu fizibilite çalışmasında, bu bölgedeki binaların analizi yapılmıştır. (Şekil 2.5.1.) Bu çalışmada binaların, yapı malzemesi, mülkiyet, yapım yılı, cephe kalite ve yapısal durumu ve kat yüksekliği incelenmiştir.

Kat Yüksekliği: Kent merkezinde yer alan binaların %78'i tek katlıdır. 1930 öncesinde üç katlı bina inşa edilmemiş, daha çok tek katlı bina yapılmıştır. (Şekil 2.5.2.)

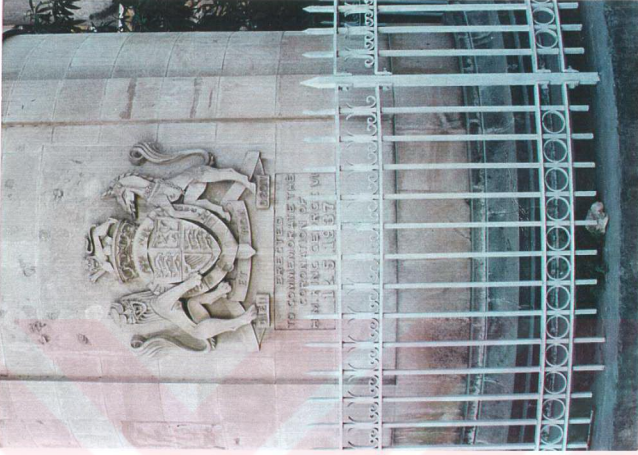
Bina Malzemesi: Bu bölgedeki binaların %49'u kerpiçten, %22'si tuğladan, %11'i taş ve kerpiç, %3'ü de çinko, atermit v.b.malzemedan inşa edilmiştir. Geleneksel olarak kullanılan malzeme kerpiçtir. İngiliz II. Döneminde taş binaların yapımı çoğalmıştır. Kerpiç ve taş bina yapımı 1960'tan sonra yerini tuğla binalara bırakmıştır. İngiliz I. Döneminde inşaatların %100'ü, İngiliz II. Döneminde %91'i taş ve kerpiçten yapılmış, 1960 sonrası bu oran %12'ye düşmüştür. Tuğla 1930 öncesi hiç kullanılmıyordu. 1930-60 arası %12, 1960 sonrası ise binaların %76'dında kullanılmıştır. (Şekil 2.5.3.)

Mülkiyet: Kent merkezi çalışma alanında %71 Türk, %23 devlet arazisi, %1 Rum ve evkaf arazisi, %4 de Belediye arazisi mevcuttur. (Şekil 2.5.4.)

Yapım Yılı: Bu alan içindeki binalar yapım yıllarına göre, 1873-1930 Osmanlı Dönemi sonları ile İngiliz I. Dönemi, 1930-1960 İngiliz II. Dönemi, 1960 sonrası Cumhuriyet Dönemi ve günümüz mimarisi diye ayrılmıştır. (Şekil 2.5.5.)

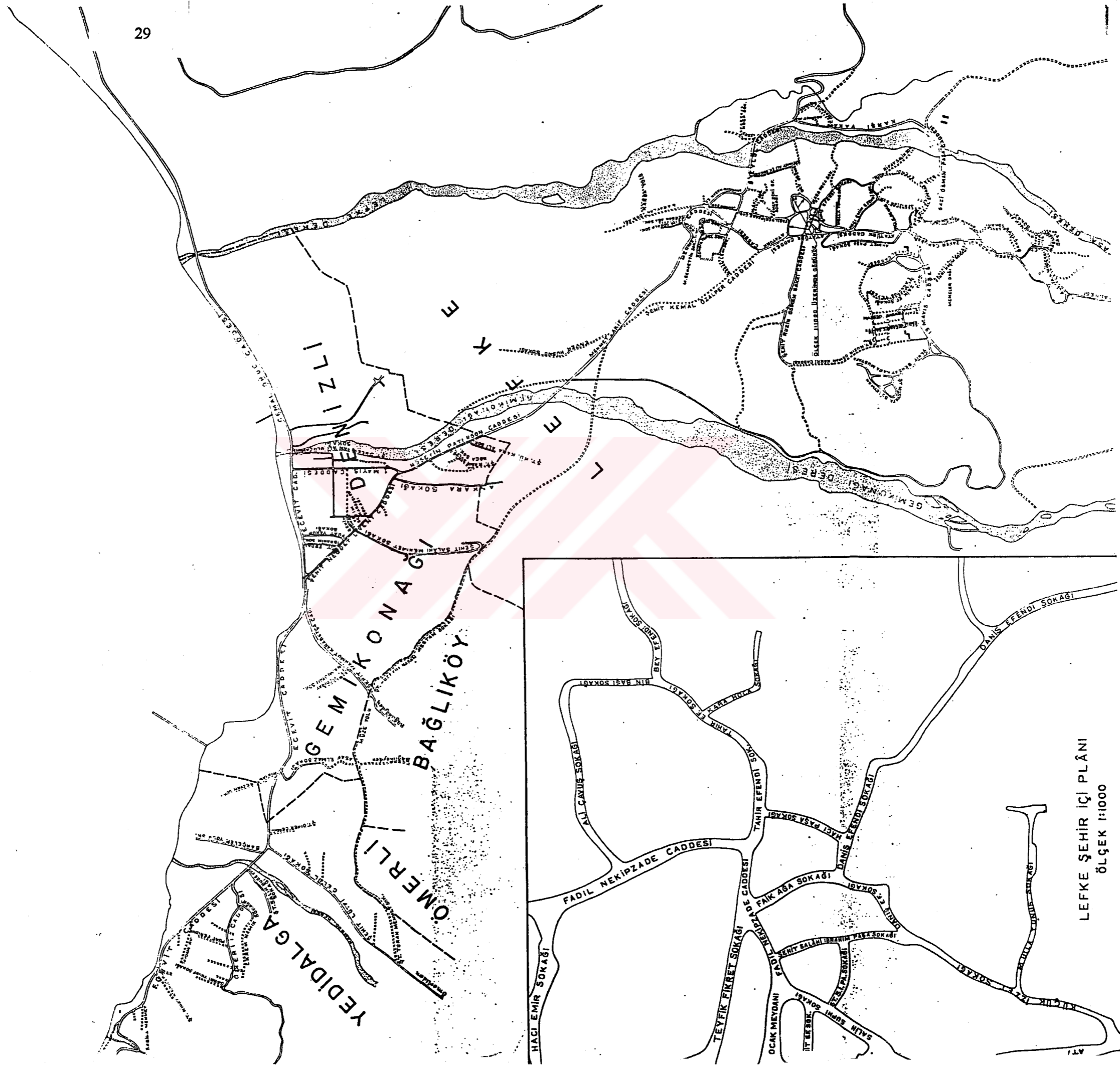
2.5.2.a.b. İNGİLİZ DÖNEMİ SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ

2.5.2.c.d. İNGİLİZ DÖNEMİ SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİ

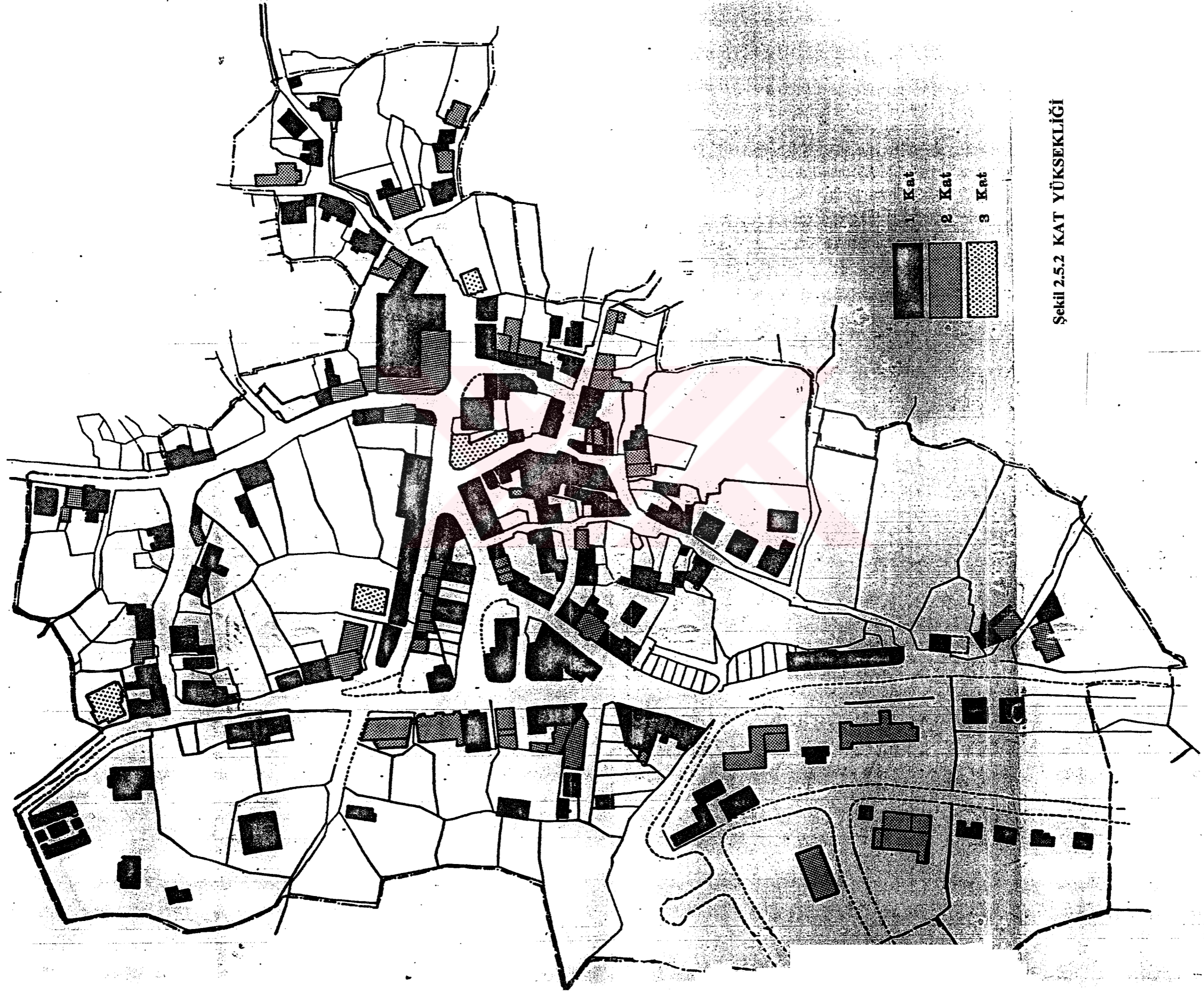

2.5.3.a.b. GÜNÜMÜZ MİMARİSİNDEN ÖRNEKLER

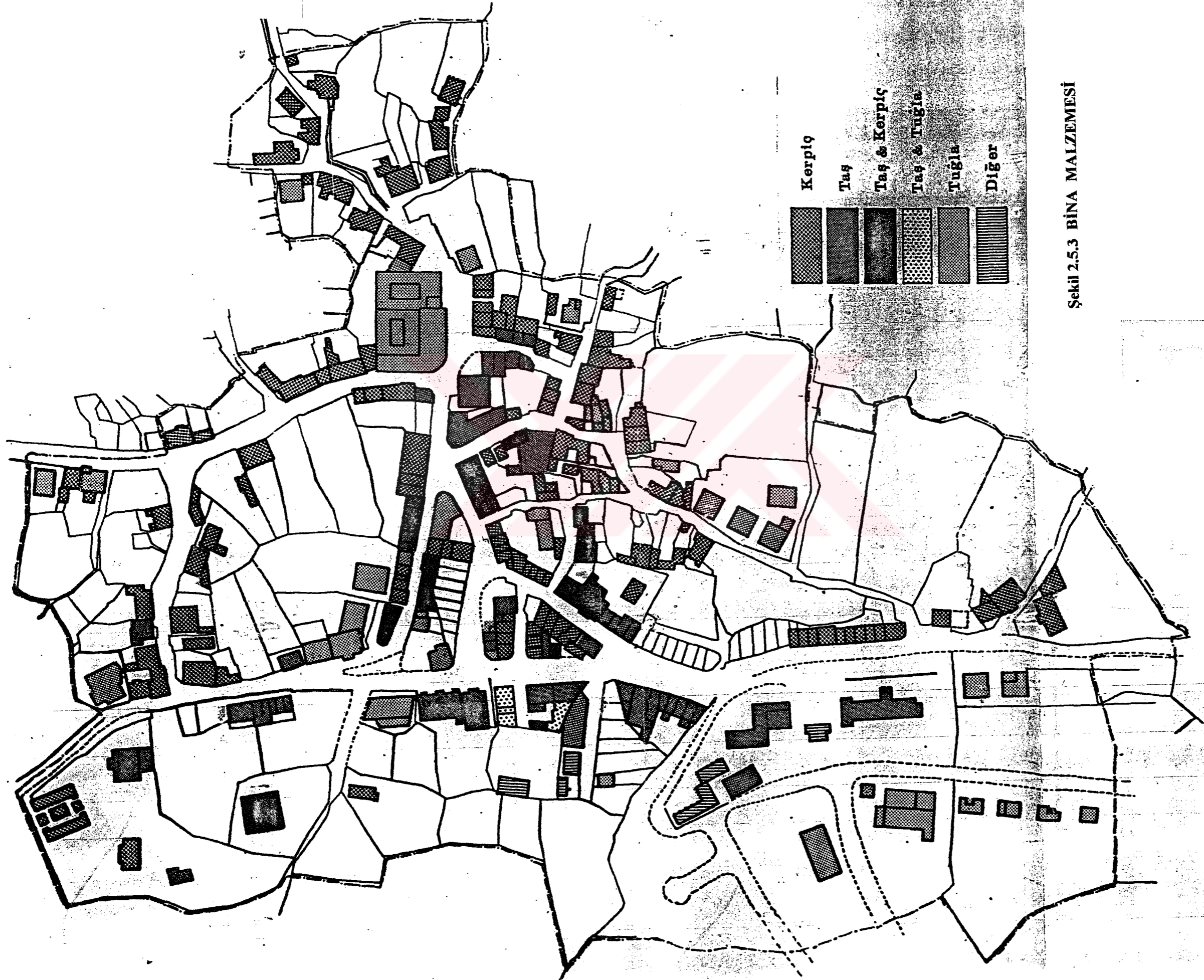

LEFKE ŞEHİR İÇİ PLÂNI
ÖLÇEK 1:1000

Şekil 2.5.1 LEFKE BÖLGESİ HARİTASI

Şekil 2.5.2 KAT YÜKSEKLİĞİ

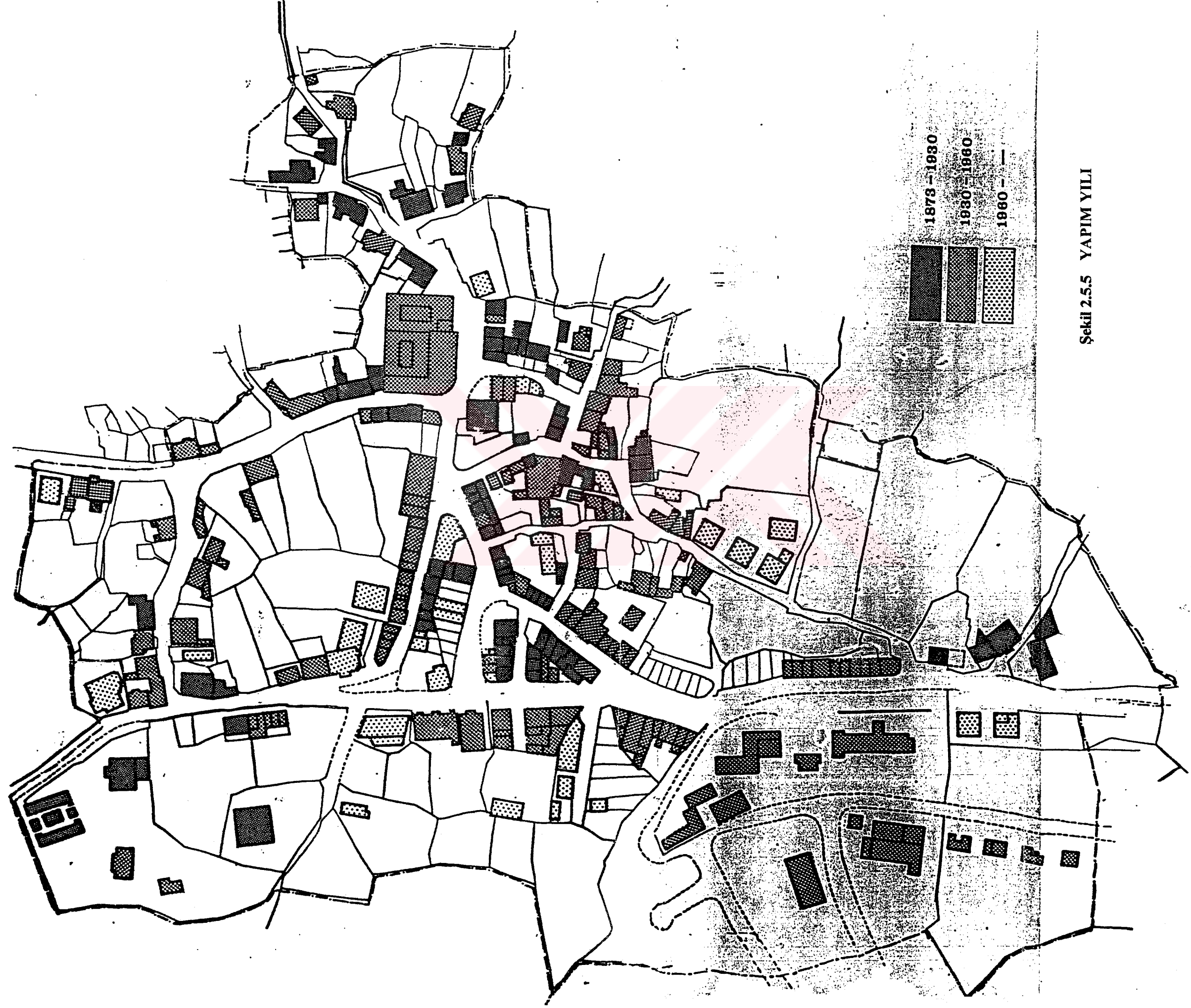

	Kerpiç
	Taş
	Taş & Kerpiç
	Taş & Tuğla
	Tuğla
	Diğer

Şekil 2.5.3 BINA MALZEMESİ

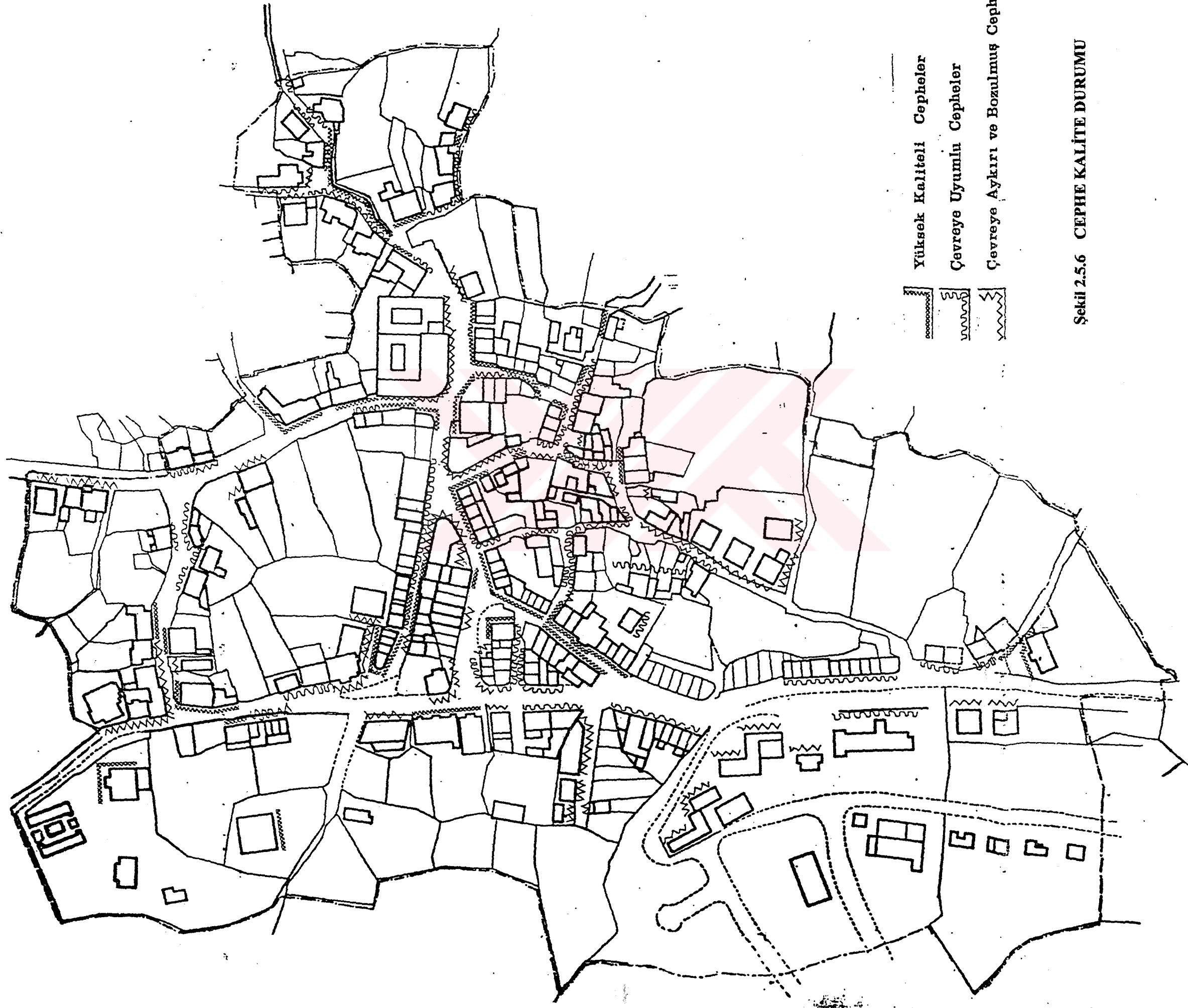
Şekil 2.5.4 MÜLKİYET

Şekil 2.5.5 YAPIM YILI

Cephe Kalite ve Yapısal Durum: Binaların yapısal durumu 4 kategori altında araştırıldı. Çok iyi, iyi, kötü ve çok kötü olarak yapılan sınıflandırmada, çok iyi durumda olan binalar yapısal sorunu olmayıp, çok az bakım gerektirenlerdir. İyi durumdaki binaların da yapısal sorunu yoktur. Bu binaların bakıma gereksinimi vardır. Kötü durumdaki binaların ise yapısal sorunu vardır. Bu binaların tamir edilmesi mümkündür. Çok kötü durumdaki binalar, yapısal sorunu olan binalardır. Bu binaların bir kısmı tamir edilemeyeceği gibi, bir kısmı da ancak çok yüksek bir maliyetle tamir edilmesi mümkündür. (Şekil 2.5.6-2.5.7.)

- Yüksek Kaliteli Cephe
- Çevreye Uyumlu Cephe
- Çevreye Aykırı ve Bozulmuş Cephe

Şekil 2.5.6 CEPHE KALİTE DURUMU

Şekil 2.5.7 YAPISAL DURUM

III.BÖLÜM

3.LEFKE'DE OSMANLI YÖNETİMİNİN MİMARİDEKİ ETKİLERİ

Kıbrıs'taki Osmanlı döneminde yapılan eserler küçümsenemeyecek kadar çoktur. Bu dönemde her alanda bir çok eser yapılmıştır. Ne yazık ki, adamın siyasi ve ekonomik problemlerinin çözülememesinden kaynaklanan sorunlar, halkın milli değerlere, tarihi eserlere gereken önemi gösterememelerine neden olmuştur.

Osmanlı Dönemi etkisinde yapılan mimari eserlere adanın bir çok yerinde rastlamak mümkündür. Bugün bilindiği gibi Kıbrıs Yeşil Hat ile ikiye ayrılmıştır. Adanın kuzeyinde Türkler, güneyinde ise Rumlar yaşamaktadır. İki toplum içinde de karşı bölgeye geçmek mümkün değildir. 1974 öncesi Türk halkı çoğunlukla, adanın güneyinde, Rum halkı ise kuzeyinde ikamet etmekteydi. 1974 savaşıdan sonra bir göç yaşanmış, güneyde yaşayan Türkler kuzeye, kuzeydeki Rumlar ise güneye yerleşmiştir. Lefke 1974 öncesi de çoğunlukla Türklerin yaşadığı bir yerleşim yeri olduğu için bir kültür değişimi yaşanmamıştır. Bu nedenle Kıbrıs'taki Osmanlı mimarisinin bu bölgedeki etkilerini incelemeyi uygun buldum.

3.1.DİNİ YAPILAR-CAMİLER

Bu dönemde yapılmış 3 cami bulunmaktadır. Bunlar Piri Paşa Cami, Orta Cami ve Mahkeme Cami'dir. Lefke'deki tarihi eserler arasında, Piri Paşa Cami'sinin önemli bir yeri vardır. Burada Osmanlı vezirlerinden Osman Paşa'nın 1839 tarihli mezarı bulunmaktadır.

Mezar Batılılaşma dönemi Osmanlı taş işçiliğinin en güzel örneklerinden biridir. Beyaz mermerden çıkarılan lahit ile şahidelerin zerafetini, kabartma yazılarla Barok karakterli bitki örnekleri, Osmanlı arması gibi süslemeler tamamlamaktadır. (Uluçam, Kıbrıs'taki Türk Eserlerinin Mimari Özellikleri, 1991, S.183)

Yukarı Lefke bölgesinde bulunan Piri Paşa Camisinin, Kıbrıs'taki birçok camide görülen Osmanlı mimari tarzının özelliklerine uygun olarak ön cephesine üç ve yanlarda birer olmak üzere beş kemeri vardır. Öndeki kemerler yuvarlak sütunlar, yandakiler ise ayaklar üzerine oturmaktadır. (Gazioğlu, Kıbrıs Türk Tarihi, 1995, S.149-150) Bu

caminin Arap akınları döneminde bir Bizans yapısı olan Ayyorgi Kilisesi'nden çevrildiği ve M.S. 963'te Araplarla Bizanslılar arasında yapılan anlaşmada Arap istilaları sırasında camiye çevrilen mabetleri ve kutsal yerleri tanıma maddesi olduğundan caminin Osmanlı fethine kadar kaldığı bakımsızlıktan harap olduğu için fetih sonrası Baf sancaktarı Mehmet Bey tarafından yenilediği ve adına dedesinin adı olan Piri paşa dediği yazılmaktadır. Üç kemerli toplantı yeri ve kesme taştan yapılmış. Silindirik bir minaresi vardır. Camiinin doğusunda vezir Osman paşanın kuzeyinde ise bir zamanlar Lefkenin üst başındaki suyu kanallarla getirerek kasabaya dağıtan Veli Ağanın 1818'de ölen oğlu Hüseyin Ağaya ait mezarı vardır. (Hakeri, Kıbrıs'taki tarihi eserler. S.65) (Fotoğraf 3.1.1)

Kesme Taştan yapılmış olan tek mekanlı mahkeme camii Lefke'nin aşağı bölgesinde yer aldığı için aşağı camii olarak adlandırılmaktadır. Kuzey batıda bulunan son cemaat yerinin ahşap üst örtüsünü köşelerde iki ayakla ortada iki sütun üzerine oturan çift merkezli sivri kemerler taşımaktadır. Kemerlerin arası ahşap kafes parmaklıklarla kapatılmıştır. Camiye giriş basık kemerli ahşap çift kanatlı bir kapıdandır. Ana mekan içte ahşap kanatları ve dışta demir parmaklıkları bulunan basık kemerli pencerelerle aydınlatılmaktadır. Camii minaresizdir. Camiinin çevresinde bir mezarlık vardır. (a.g.e. s.56-57)

Orta camii Lefkenin merkezinde kesme taştan yapılmış ve tek mekanlıdır. Giriş kapısının üzerinde 1904 kaydı bulunmaktadır. Minaresizdir. Plan özellikleri yönünden mahkeme camiisine benzemektedir. (Fotoğraf 3.1.2.) (a.g.e. s.62)

3.2.SU KEMERLERİ

Lefke'de çok fazla su kemeri kalıntılara rastlanmaktadır. Bunlardan günümüze kadar bozulmadan gelebilen çok fazla kemer bulunmaktadır. Kısmen korunabilmiş olan bir kemerin üzerine 1855 yılında yapılmış olduğu işlenmiştir. (Fotoğraf 3.2.1.) Kemerlerin halk arasındaki yöresel adının geriz olduğunu öğreniyoruz. Bunlar üzerinden su akıp buğday öğütmek için kullanılan değirmenleri çeviriyormuş.

3.1.1. LEFKE PİRİ PAŞA CAMİSİ

3.1.2. LEFKE ORTA CAMİSİ

3.2.1. SU KEMERLERİ

3.3.KONUTLAR

Osmanlılar zaptettikleri yerlerin halkını koruyor ve evlerine almıyordu. Yalnız kaçan insanların evlerini kullanıyorlardı. Böylelikle müslüman ve Türk olan kendi insanların ihtiyaçlarına göre evler yapmak zorunda idiler. Bu evler beraber getirdikleri inşaat ustaları ve yerli inşaat ustaları ile birlikte yapılıyordu. Bu yüzden farklı bölgelerden farklı özellikler göze çarpabilir. Bu nedenle sivil mimari örneklerinden konutlar önemli bir yer tutar.

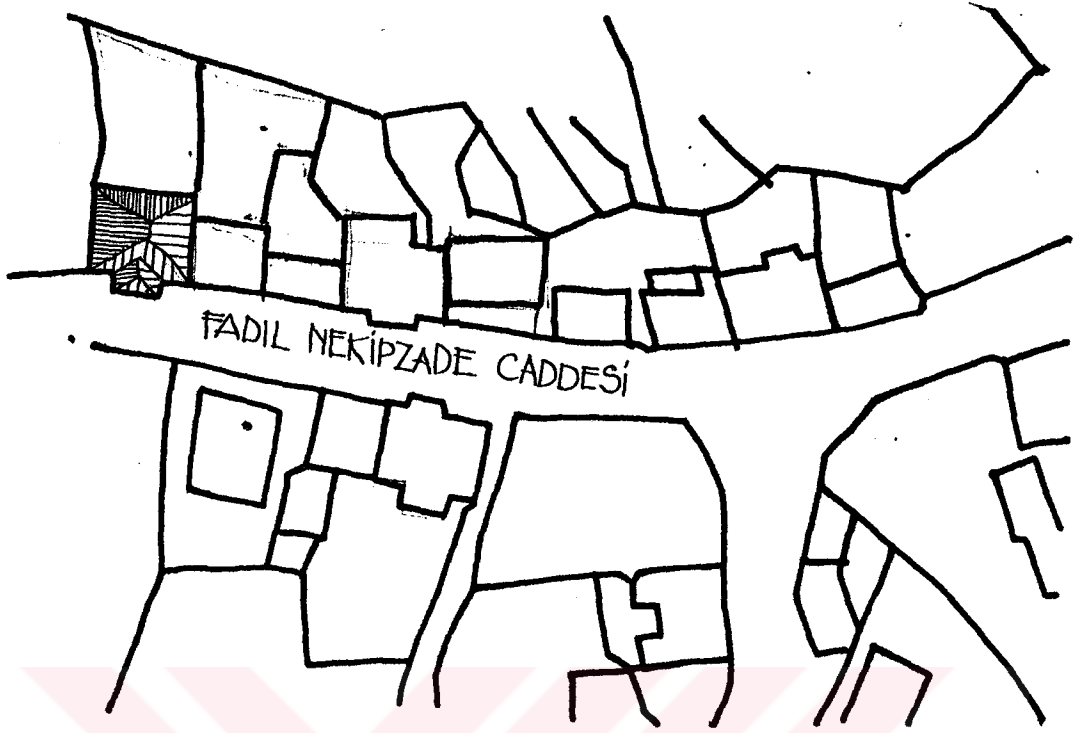
Lefke'deki evler Osmanlı mimari karakterini taşıdıkları halde dönem olarak İngiliz I. Döneminde inşa edilmişlerdir. Yaşayan halkın Osmanlı kökenli oluşu bölgedeki kültürü etkilemiştir. Bunun yanında yöresel özellikler de göze çarpmaktadır.

3.3.1.KONUTLARIN PLAN ŞEMALARI

Lefke ile ilgili yaptığımız çalışmalardan bölgenin ihmal edildiğini ve bölgede fazla bir çalışma yapılmadığını gözlemliyoruz. Yaptığımız araştırmalarda konutların planlarının olmadığını öğreniyoruz. Bunun nedeni inşaatların yapıldığı dönemde imar izni almak için belediyeye yalnızca yazılı bir başvurunun yeterli olmasıydı.

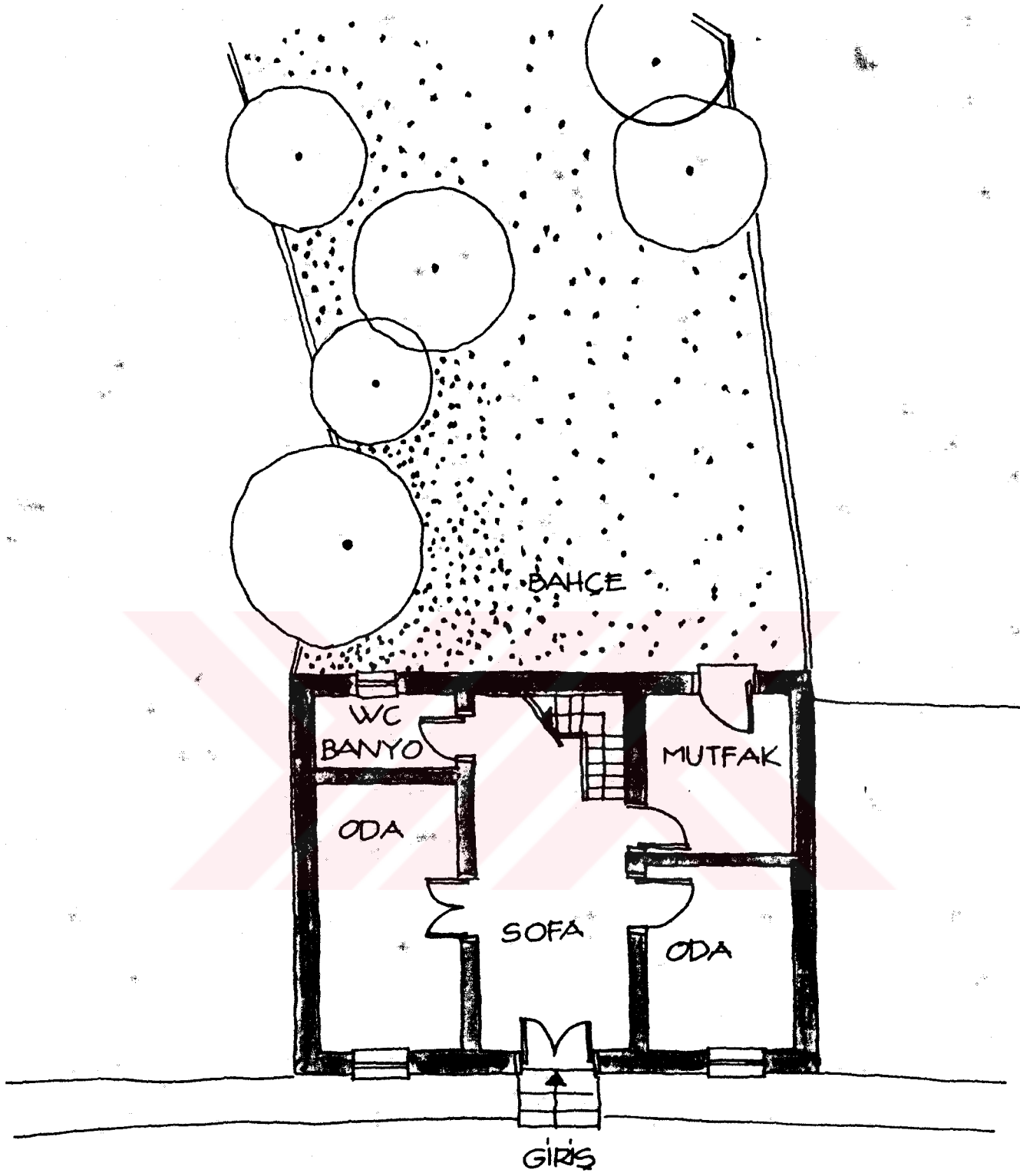
Çalışma alanı olarak eski dokunun en yoğun olduğu kent merkezi seçilmiştir. Bu bölgede içinde çalışma yapmaya olanak bulabildiğimiz konutların plan şemaları çıkarılmış mimari özellikleri incelenmiştir. (Şekil 3.3.1.1.)

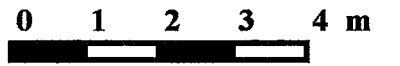

1 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

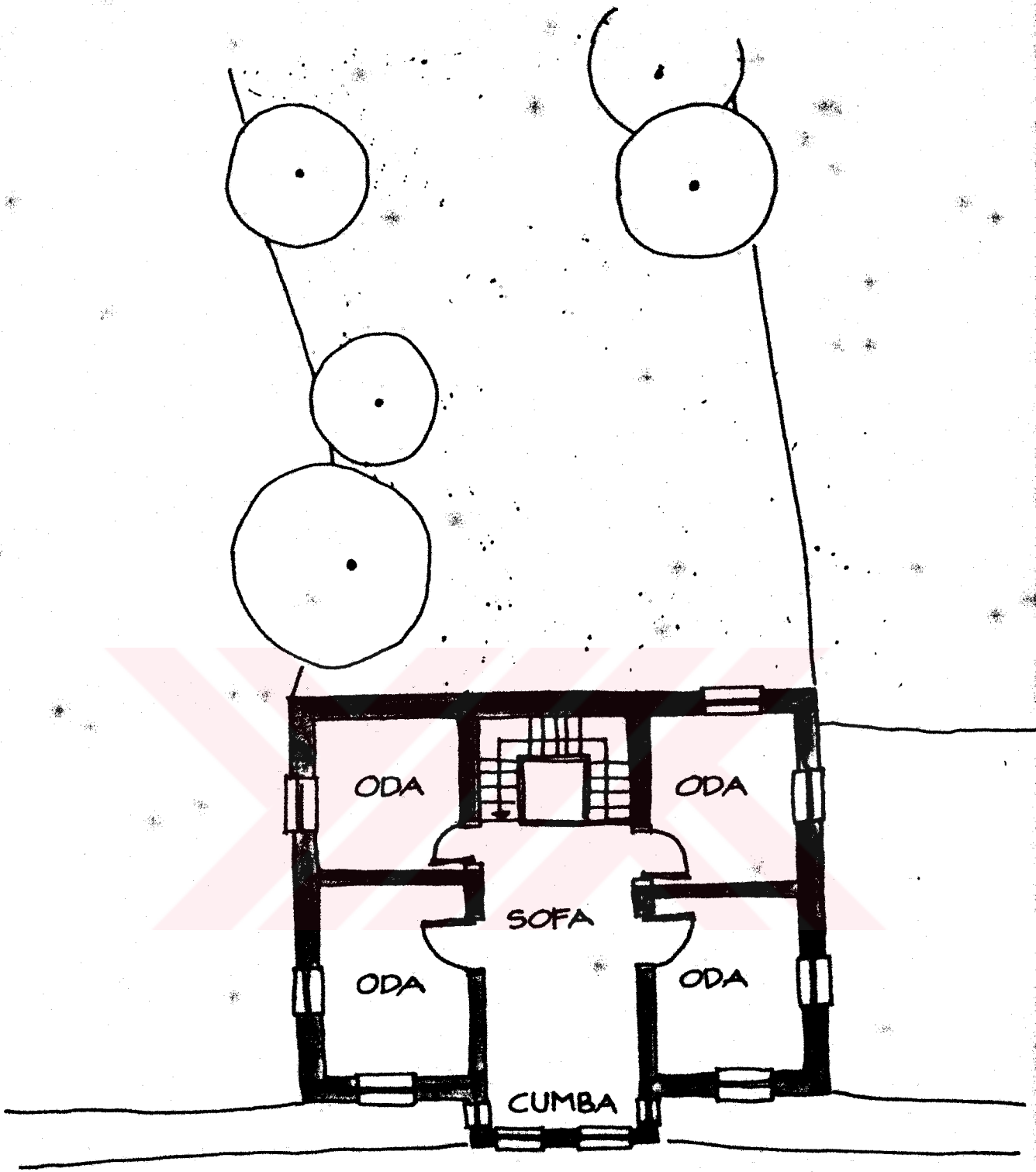
Sarı taştan yapılan ev orta sopalı sofalı karniyarık plan tipindedir. Odalar sofanın yanlarında yer almıştır. Üç kollu merdiven taş kaplanmıştır. Simetrik bir cepheye sahiptir. Cumba ortada yer almıştır. Cumbalı taş işlemeli konsollar görülmektedir. Cepheye pencereler ve giriş taş süvelerle çerçevesiyle çevrilmiştir. Kat hizasında silmeler bulunmaktadır. Marsilya tipi kiremit kullanılan çatı beşik çatıdır.

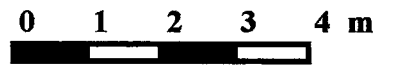
FADIL NEKIPZADE CADDESİ

1 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

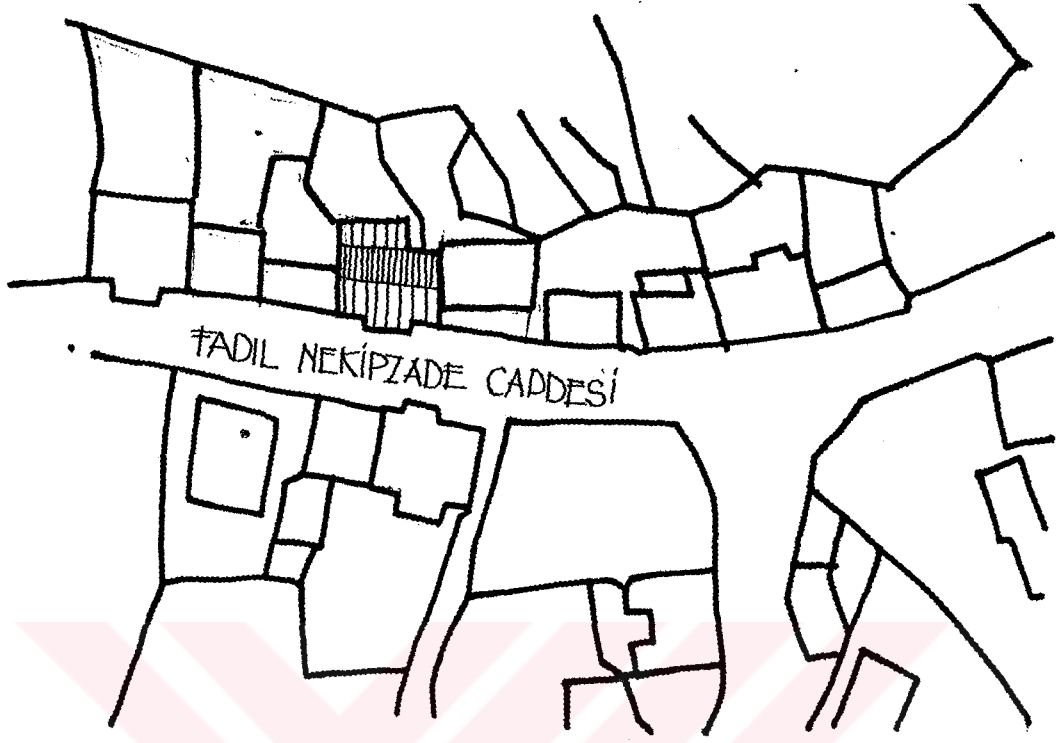
FADIL NEKİPZADE CADDESİ

1NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

1 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

2 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

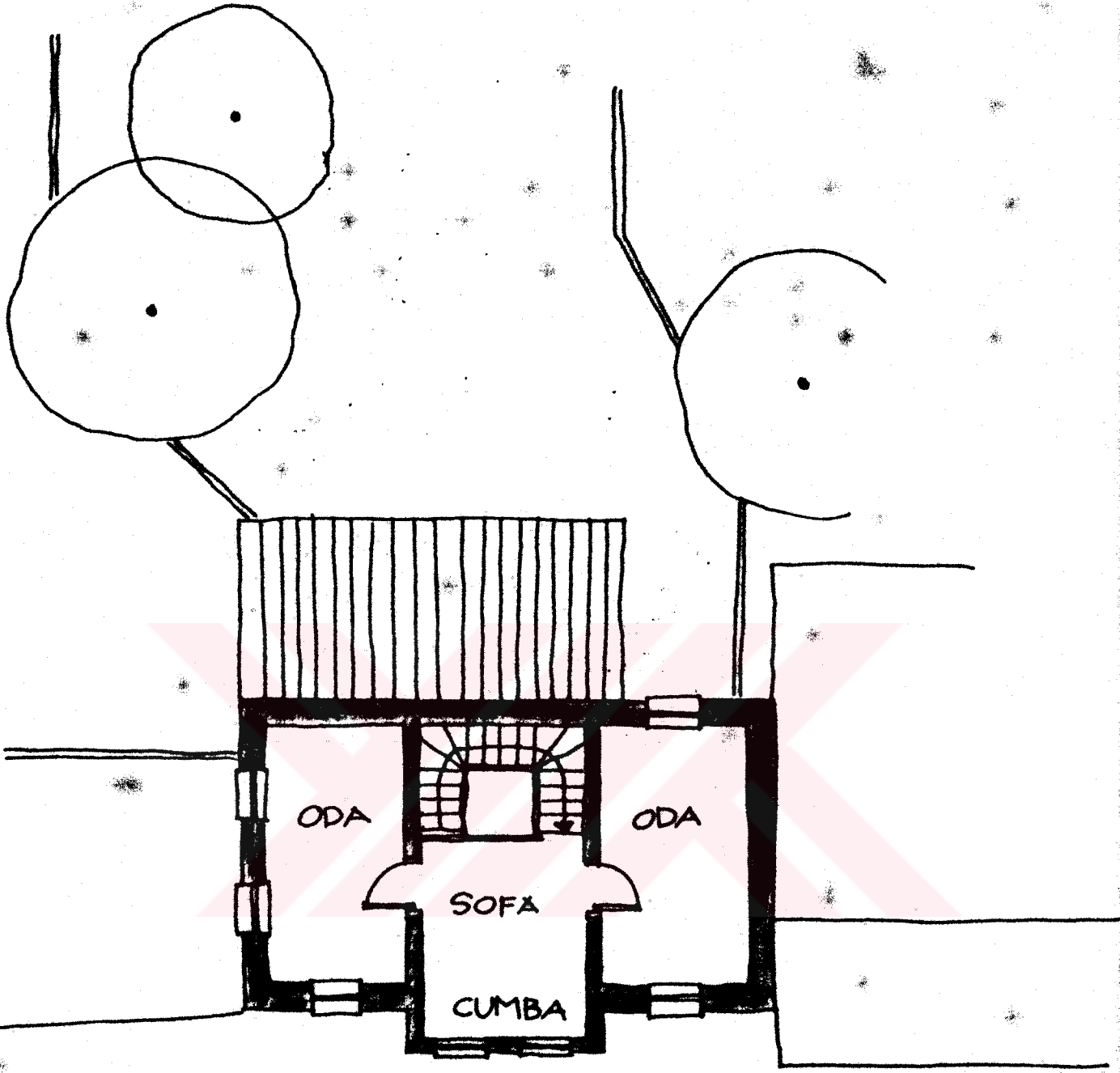
Çift kanatlı ahşap tablalı üzeri ışıklıklı giriş kapısı olan ev orta sofalı plan tipindedir. Sofada arkada bulunan üç kollu merdivenin altından arkadaki mutfak ve banyoya geçmektedir. Merdivenler ahşaptır. Üst katta iki oda bulunmaktadır. Sofa cumbalıdır. Ev kerpiçten inşa edilmiştir. Cumba ahşap konsollara taşınmıştır. Yer döşemesi alt kat mermer üst kat ahşaptır. Simetrik bir cephesi olan evin pencereleri ahşap kepenklidir. Evin çatısı kırma çatıdır. Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.

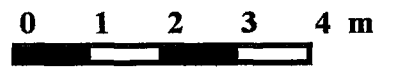
FADIL NEKİPZADE CADDESİ

2 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

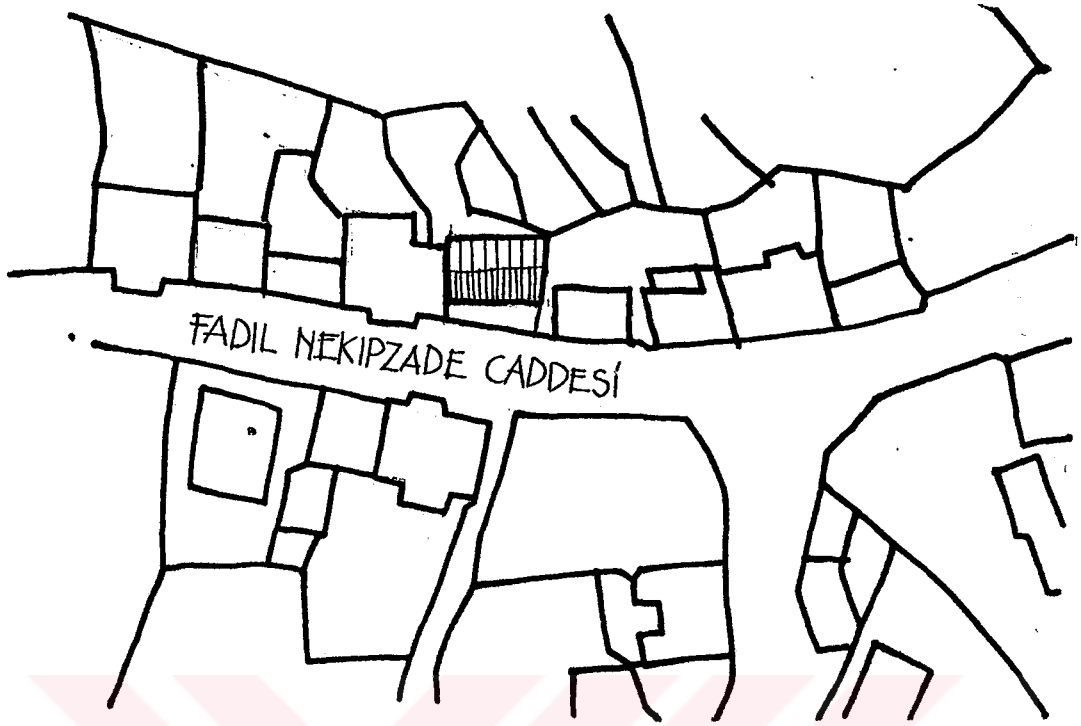
FADIL NEKİPZADE CADDESİ

2 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

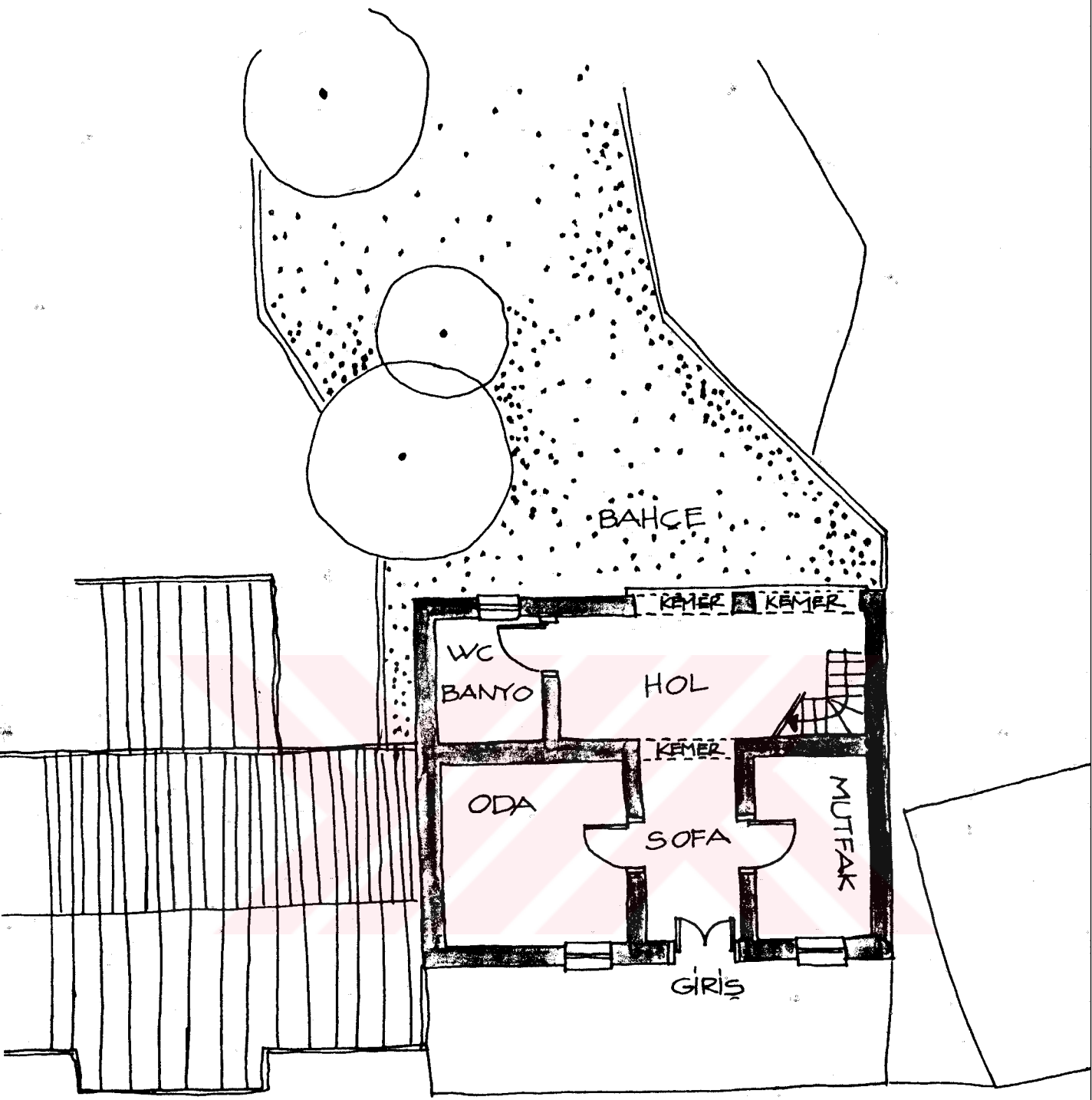

2 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

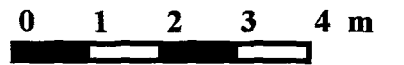

3 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

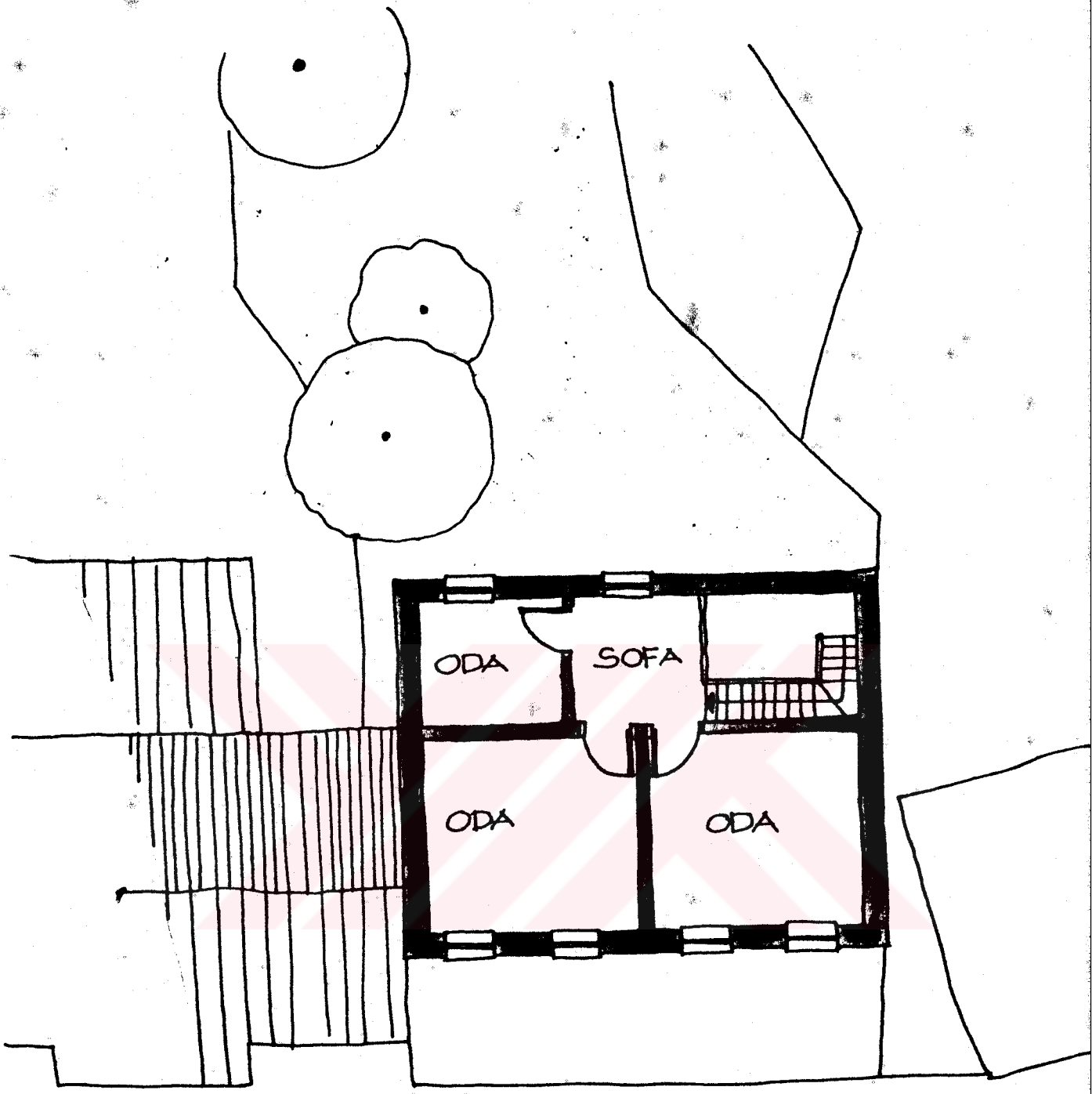
Kerpiçten yapılmış olan evin giriş kapısı çift kanatlı ve camlıdır. Orta sofalı plan tipindedir. Sofanın iki yanında iki oda bulunmaktadır. Sofadan arkadaki açık hole geçilmektedir. Holde yer alan merdiven ahşaptır. Üst katta üç oda bulunmaktadır. Yer döşemesi alt kat mermer üst kat ahşaptır. Pencerelerde ahşap kepenkler bulunmaktadır. Cephe sade ve süsüzdür. Çıkma yoktur. Kıрма çatı olan evde alaturka kiremit kullanılmıştır. Ev kullanıldığı halde çok bakımsız kötü durumdadır.

FADIL NEKİPZADE CADDESİ

3 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

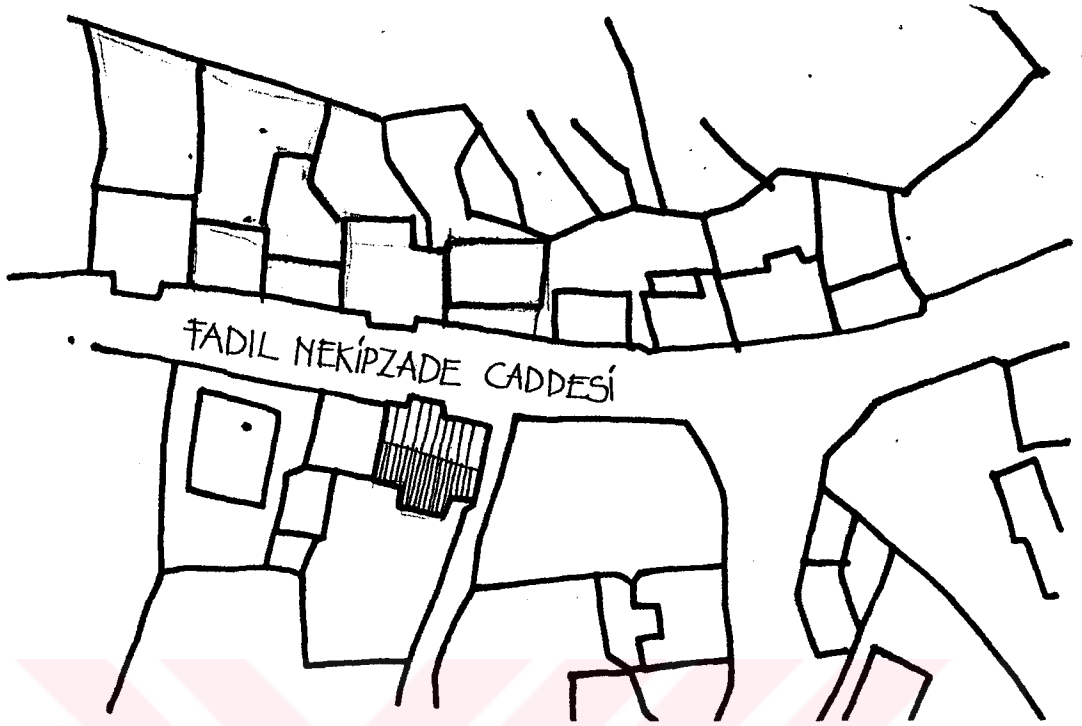
FADIL NEKİPZADE CADDESİ

3 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

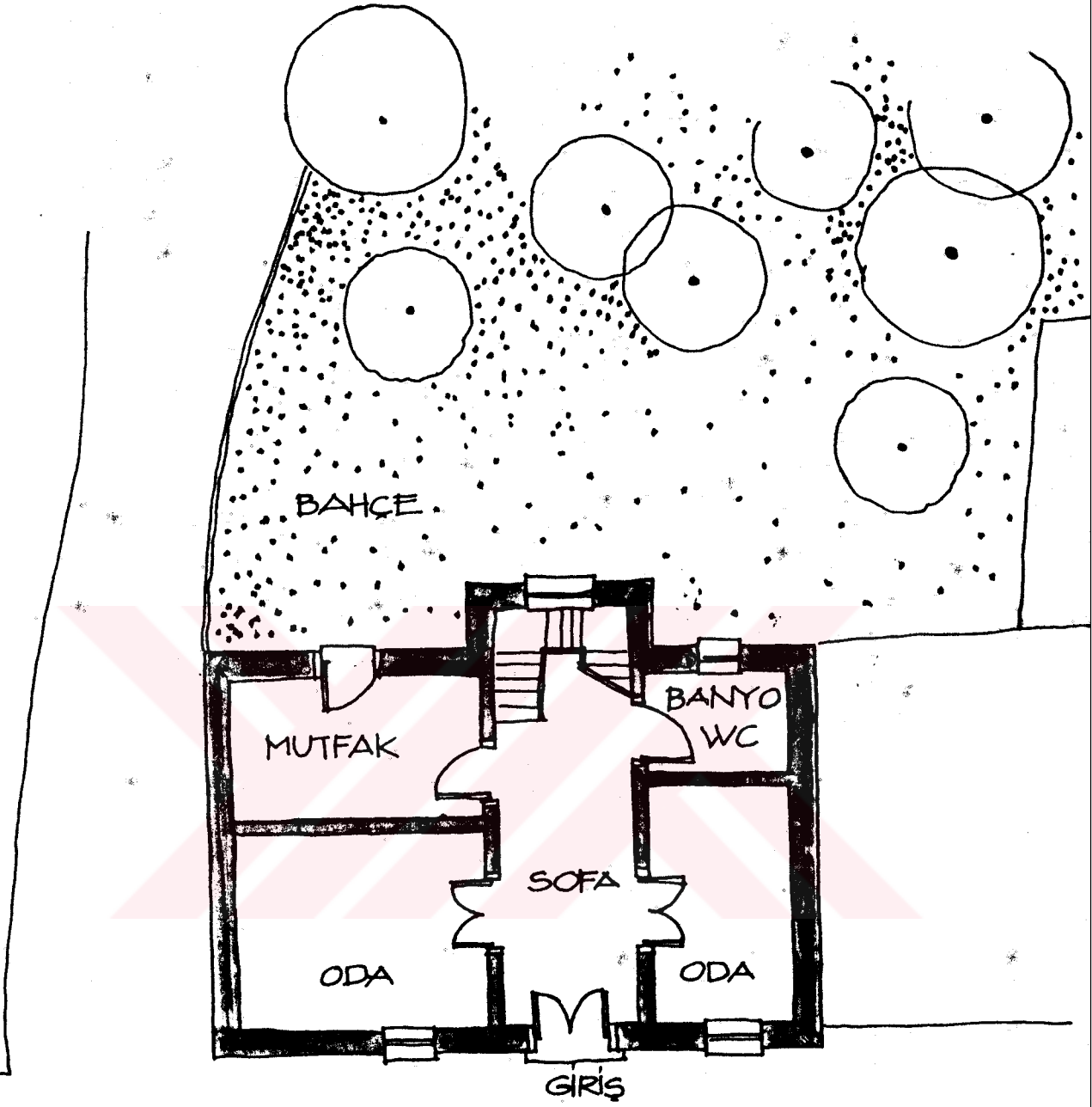

3 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

4 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

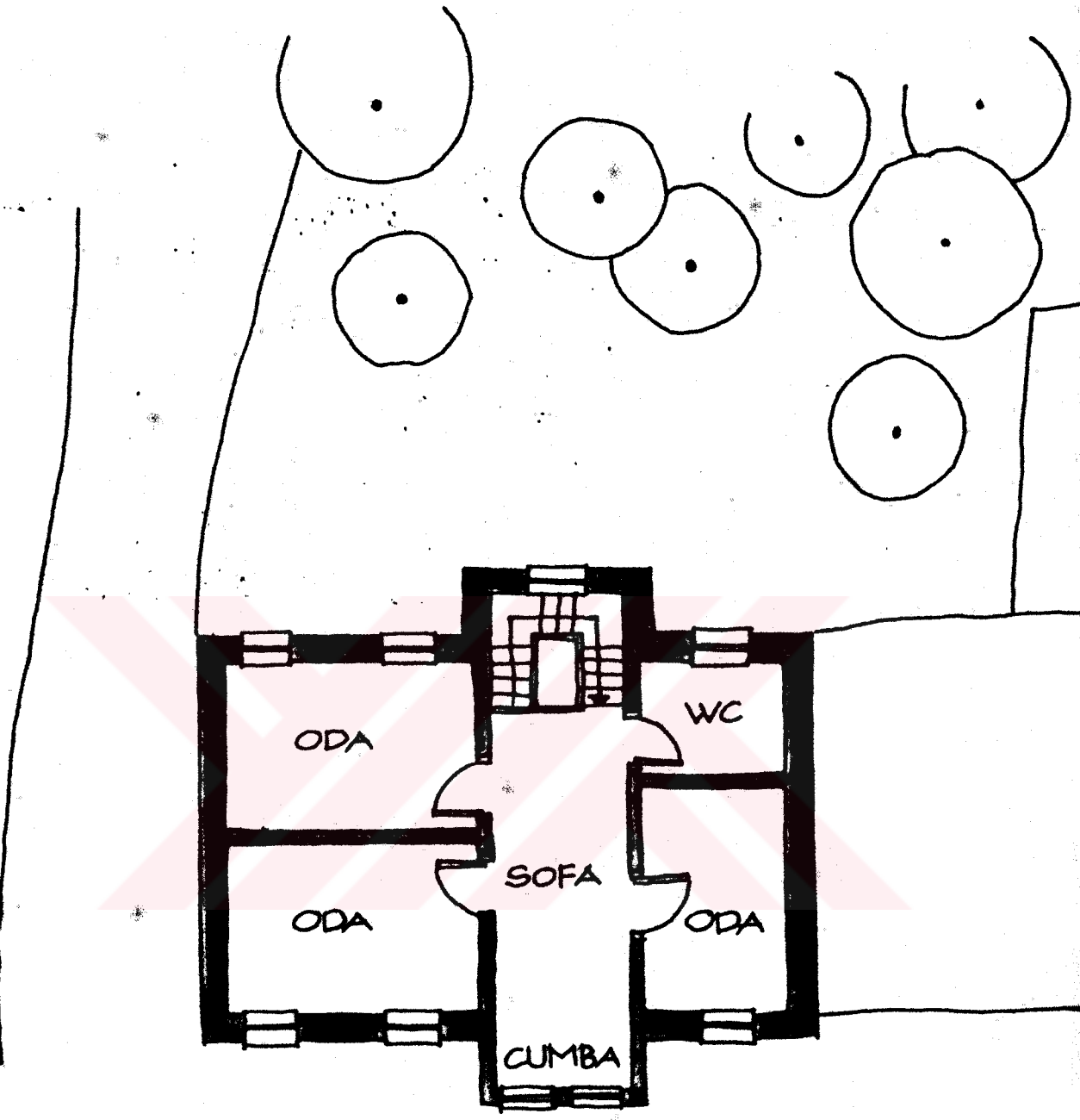
Kemerli girişi ve sokağa bakan cumbası olan ev 1930 yılında yapılmıştır. Orta sofalı plan tipindedir. Arkada üç kollu merdiven bulunmaktadır. Sofanın iki yanında ikişer oda ve ahşap merdivenlerle yukarı çıkıldığında cumbalı sofanın iki yanında yine ikişer oda bulunmaktadır. Orjinali mermer olan yer döşemesi karomozaikle değiştirilmiştir. Oldukça sade bir cephesi vardır. Alt ve üst kattaki pencereler ahşap kepenklidir. Bağdadi cumbanın altında ahşap konsollar görülmektedir. Kıırma çatı örtüsü olan evde marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.

FADIL NEKİPZADE CADDESİ

4 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

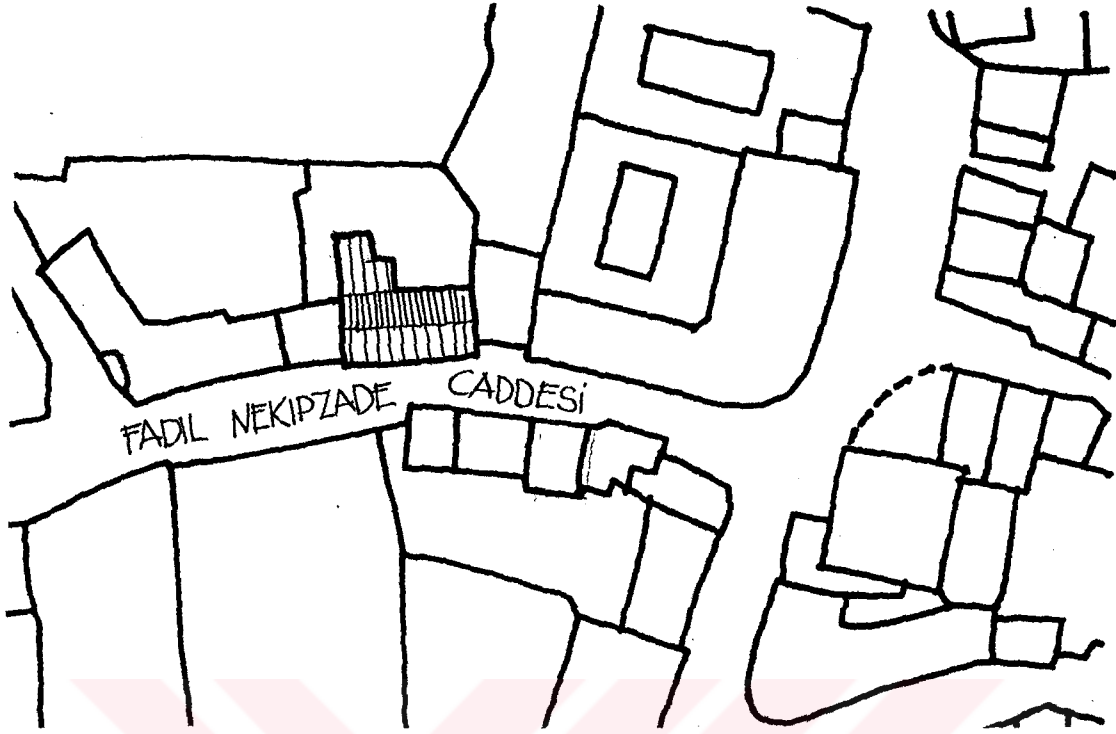
FADIL NEKİPZADE CADDESİ

4 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

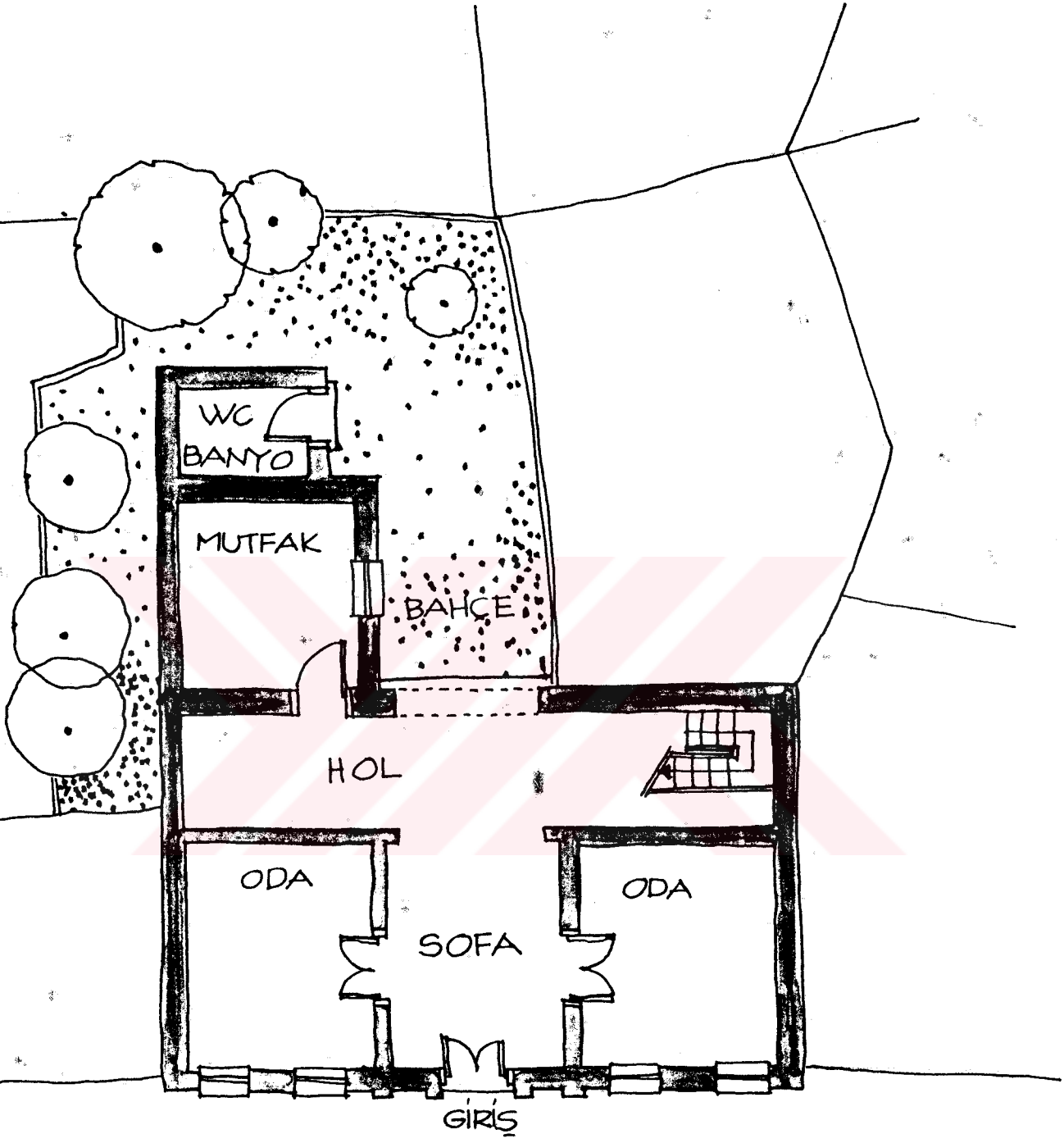

4 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

5 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

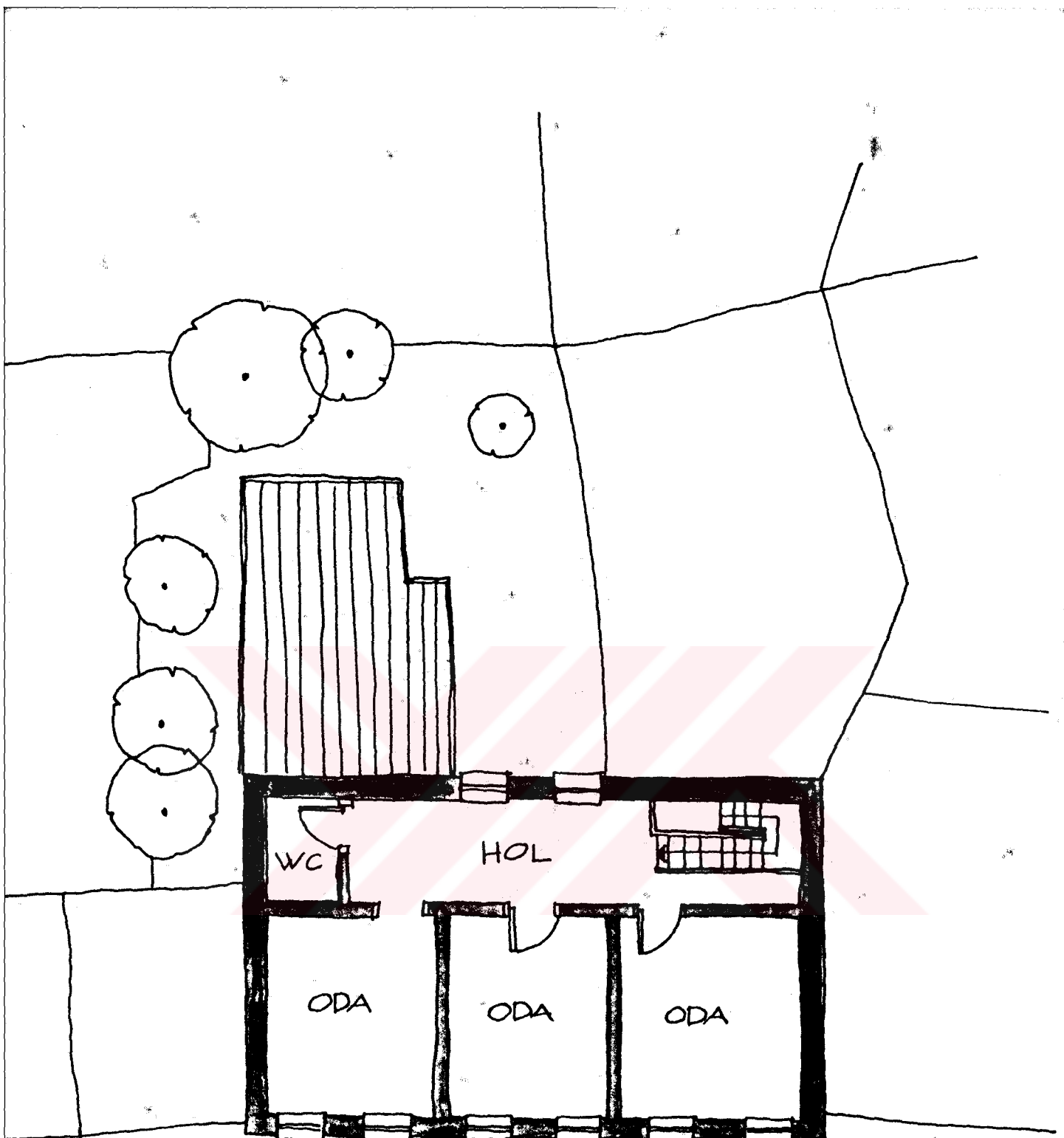
Alt kat taş, üst kat kerpiç olan bu ev 1908 yılında inşa edilmiştir. Orta sofalı evin giriş kapısı bir kemerle çevrilmiştir. Kemerin üzerinde kilit taşı bulunmaktadır. Alt kattaki pencereler söve taşlarıyla çerçevelenmiştir. İki yanında odalar bulunan sofadan hole geçilmektedir. Mutfak ve banyo arka bahçede yer almaktadır. Ahşap iki kollu merdivenle üst kata hole çıkılmaktadır. Üst katta üç oda ve tuvalet bulunmaktadır. Yer döşemesi alt kat mermer üst kat ahşaptır. Tavan hasır kaplanmıştır. Alaturka kiremit kullanılan çatı kırma çatıdır. Ev çok kötü durumda ve kullanılmamaktadır.

FADIL NEKIPZADE CAD.

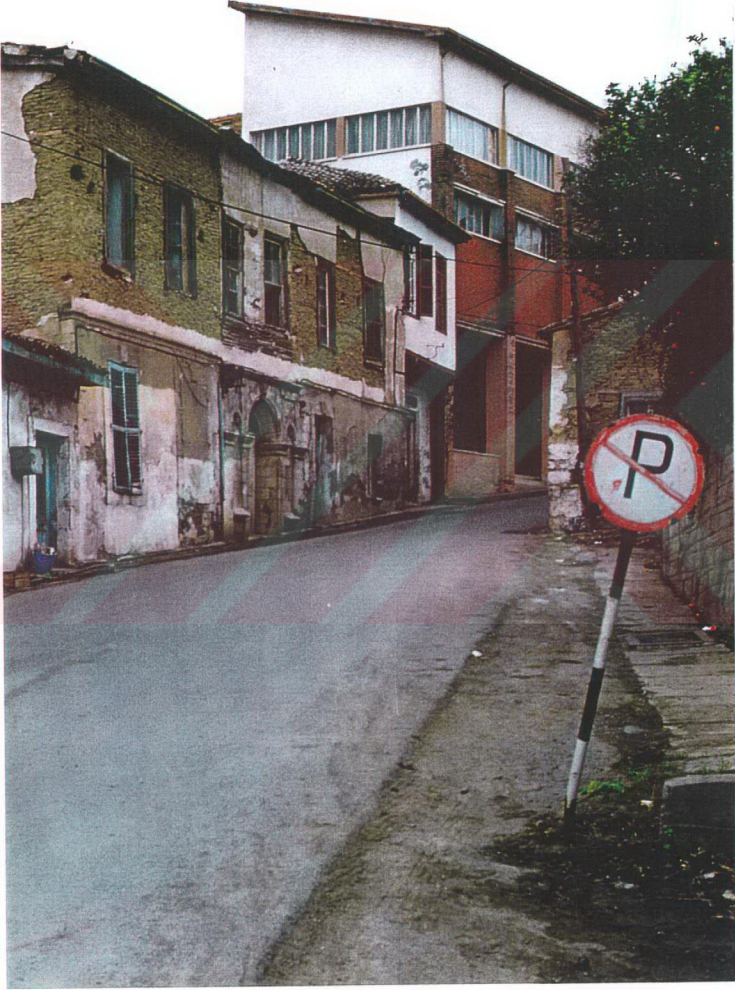
5 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

FADIL NEKİPZADE CAD.

5 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

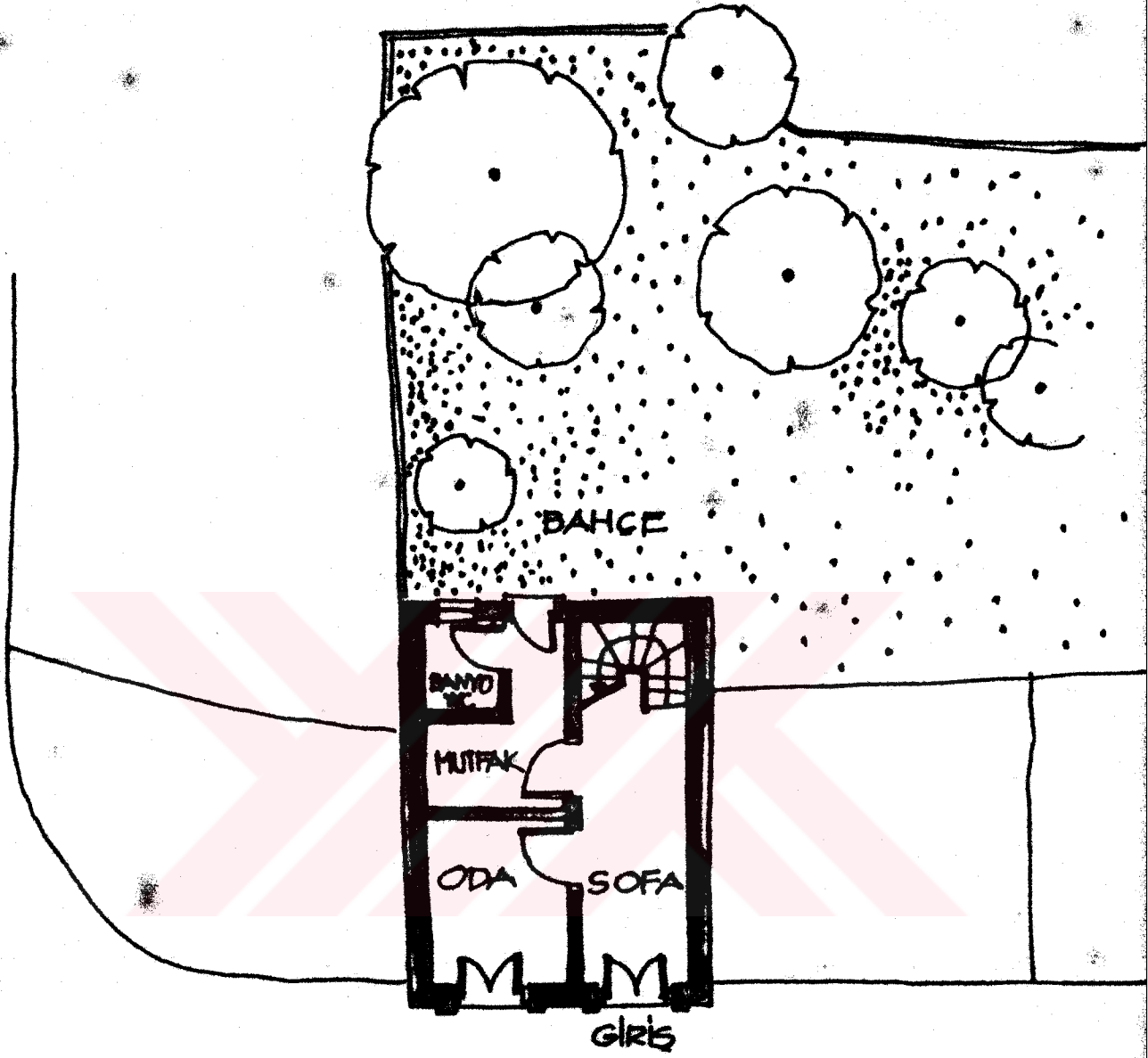

5 NOLU EVİN CEPHE FÖTOĞRAFI

6 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

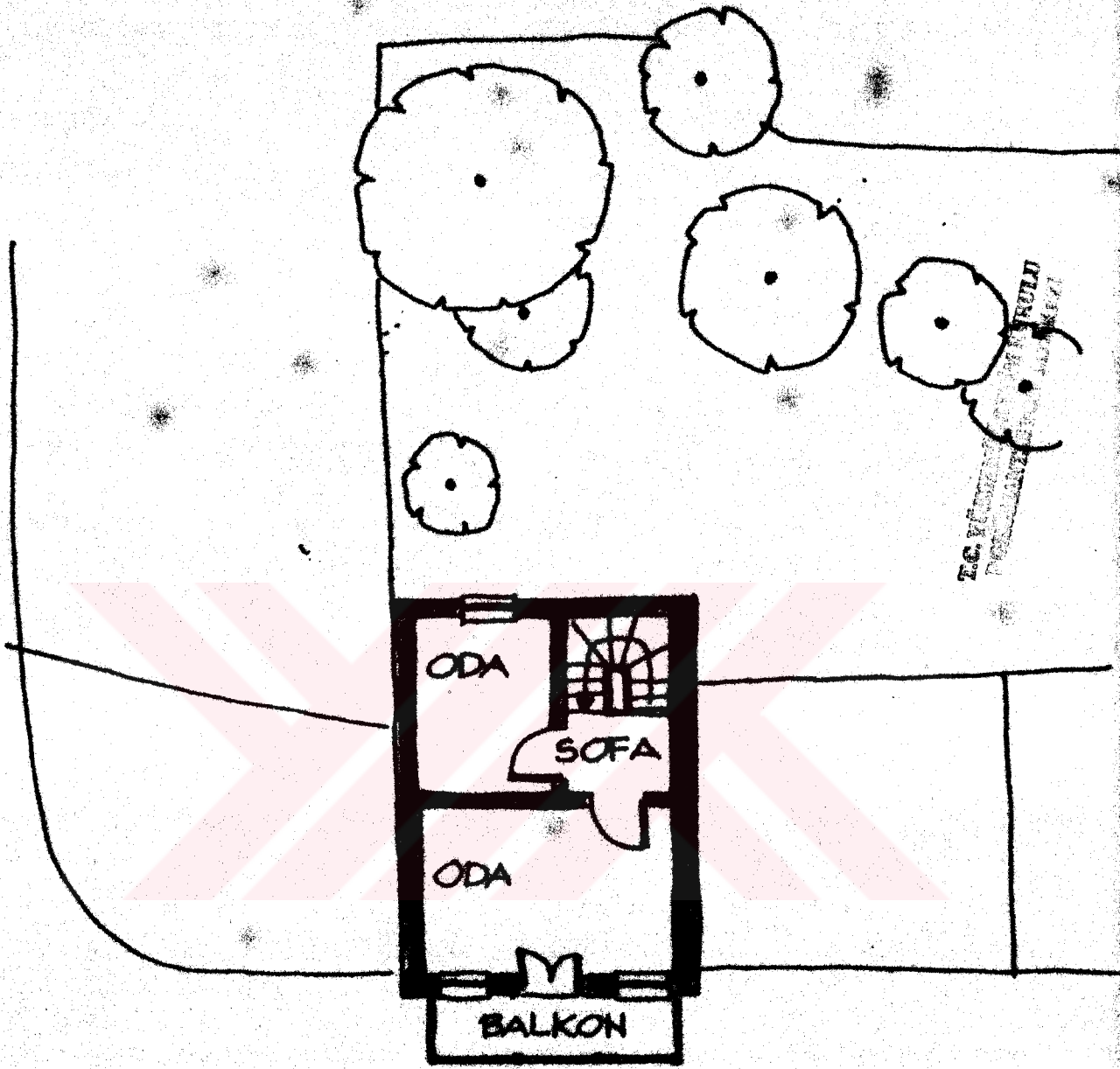
Dar bir cephesi olan kerpiç evin girişi yandadır. Kemerli giriş taş söveyle çerçevelenmiştir. Çift kanatlı ahşap tablalı kapısı mevcuttur. Sofa köşede yer almaktadır. Alt katta bir oda mutfak ve banyo üstte ise iki oda bulunmaktadır. Merdivenler ahşaptır. Balkonlu olan ev kullanılmayacak kadar kötü durumdadır. Döşeme malzemesi alt kat mermer üst kat ahşaptır. Tavan hasır kaplanmıştır. Alaturka kiremit kullanılan çatı kırma çatıdır.

FADIL NEKİPZADE CADDESİ

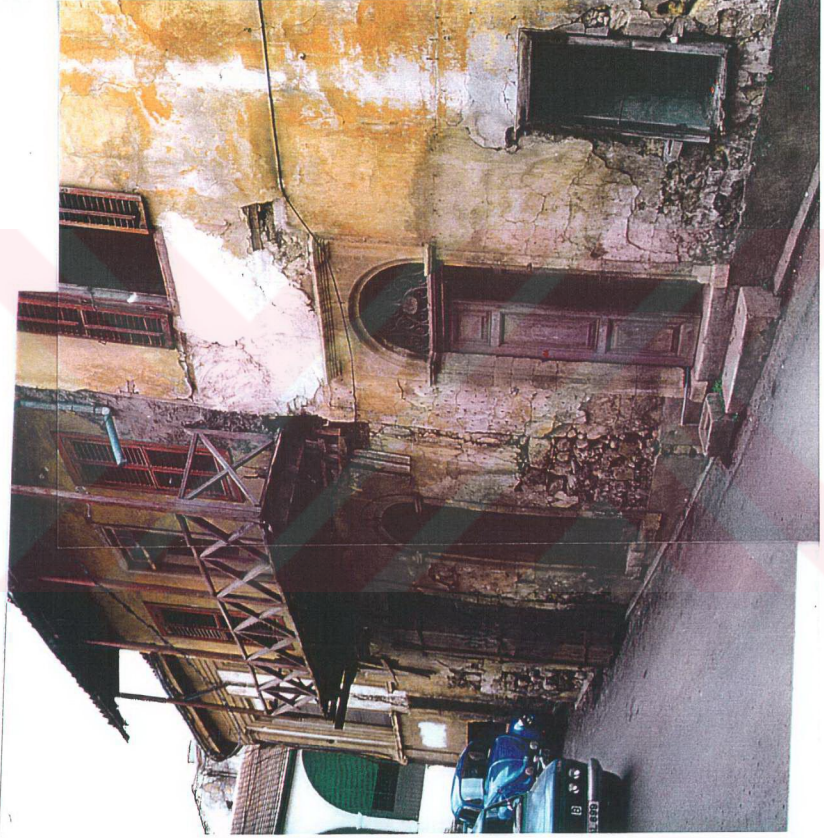
6 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

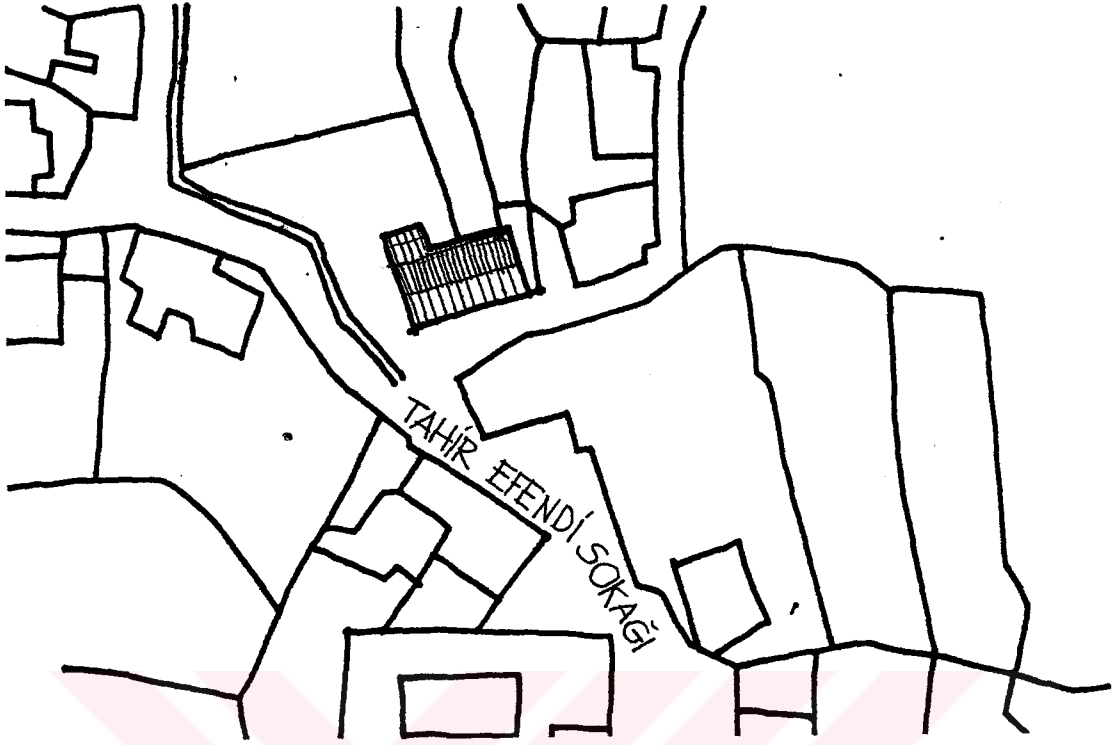
FADIL NEKİPZADE CADDESİ

6 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

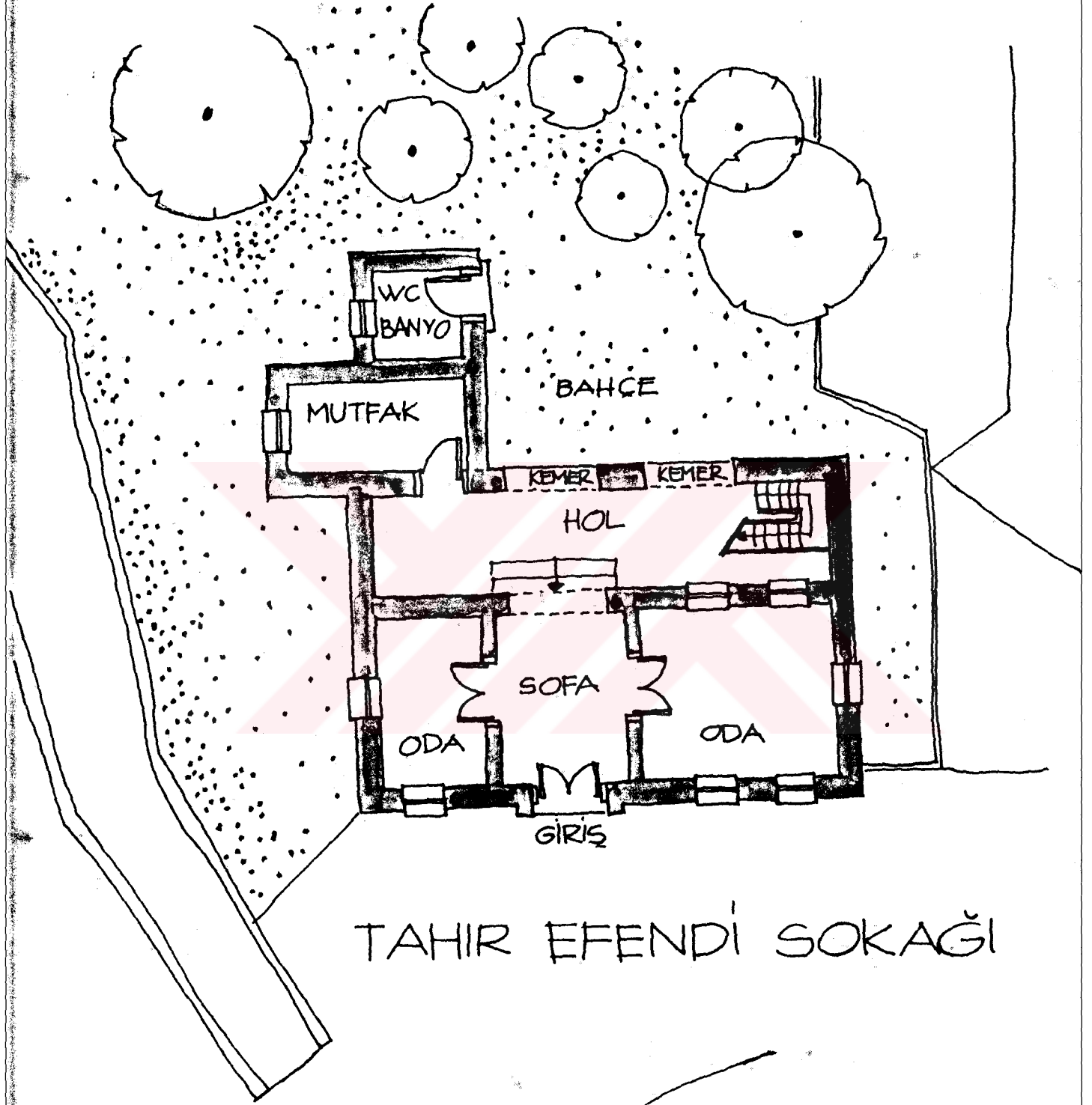

6 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

7 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

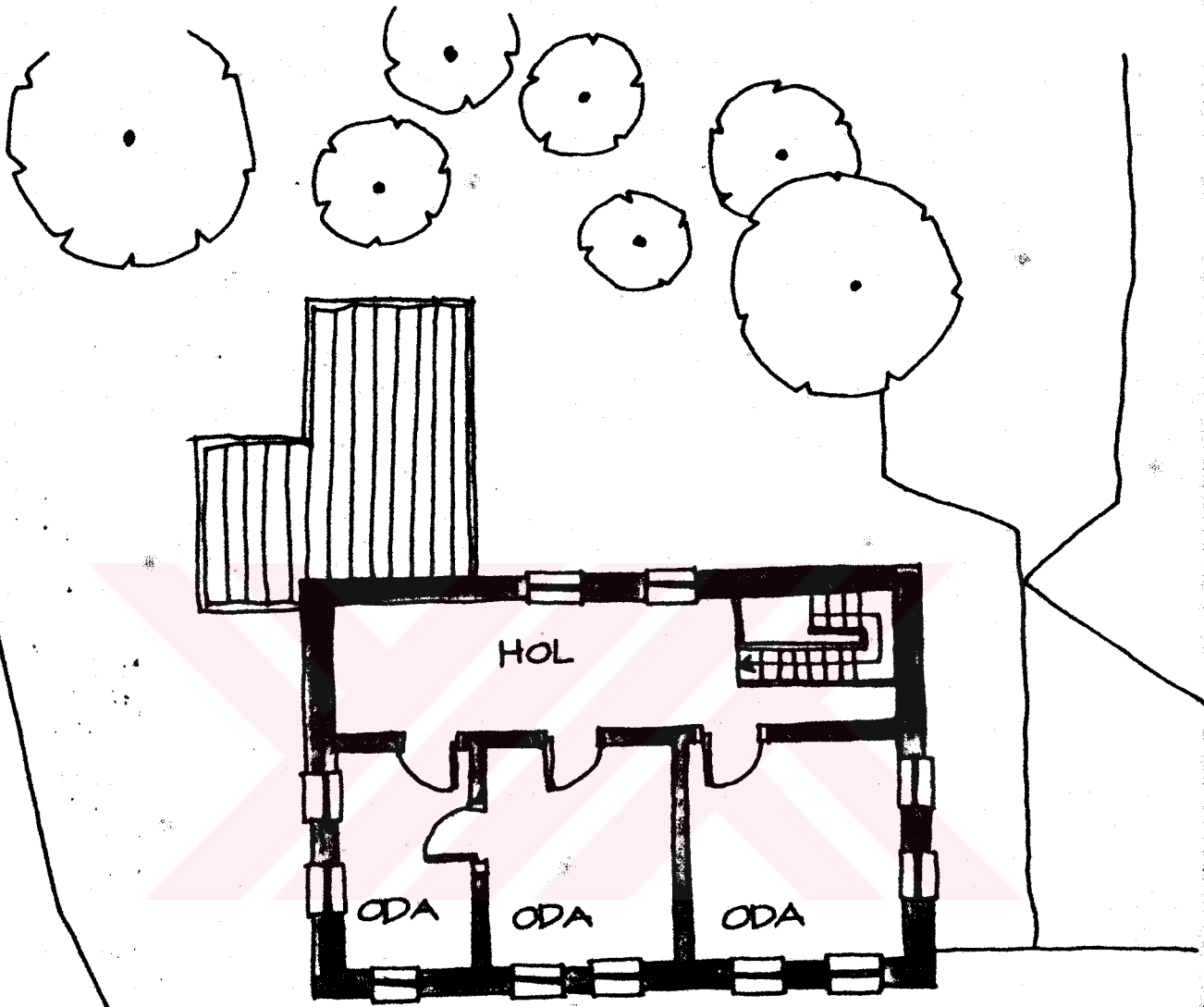
Ahşap çift kanatlı giriş kapısının üzerindeki demir süslemeli camlı bölümde yapım yılı 1925 olarak işlenmiştir. Orta sofalı plan tipinde ve iki katlı inşa edilen bu ev kerpiçtir. Yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiştir. İki yanında iki odanın bulunduğu sofadan bir kemerle bahçeyle birleşen açık hole geçilmektedir. Mutfak ve tuvalet arkada yer almıştır. Üst kata çıkılan iki kollu merdiven ahşaptır. Yer döşemesi mermer olan evin tavanı ahşap hasır kaplanmıştır. Alaturka kiremit kullanılan evin çatısı beşik çatıdır. Cephede hiç bir süsleme yoktur. Yalnızca giriş kapısının kenarlarında taş söve mevcuttur.

TAHIR EFENDI SOKAĞI

7 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

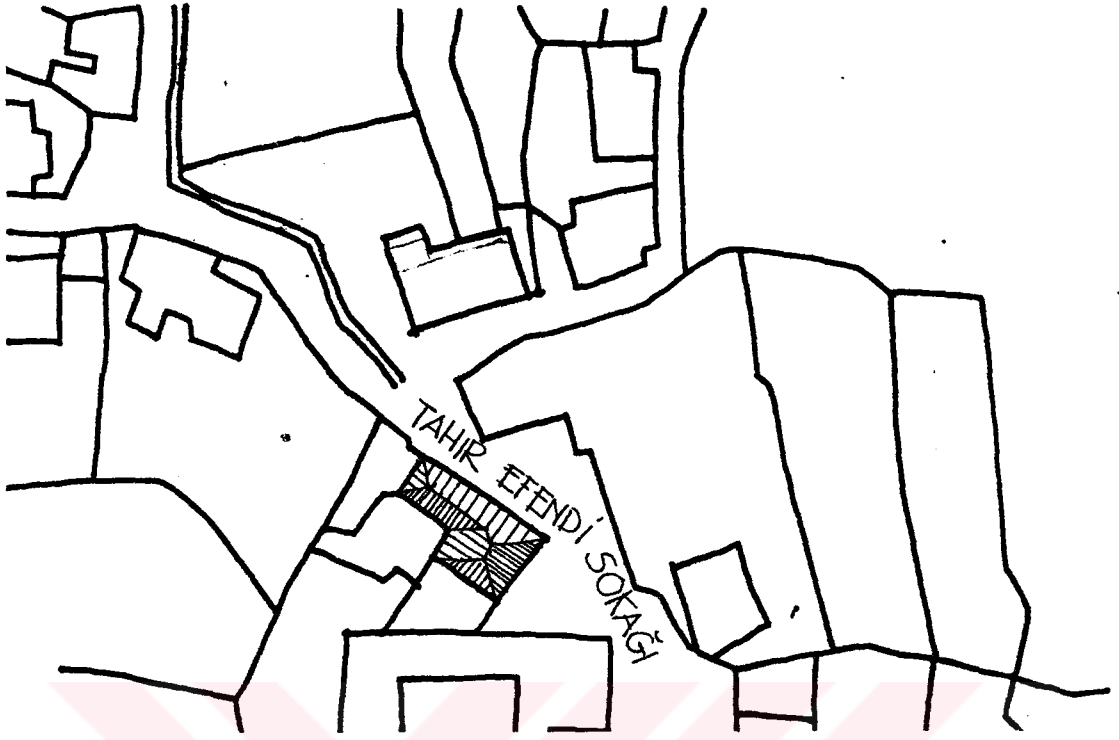
TAHIR EFENDI SOKAĞI

7 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

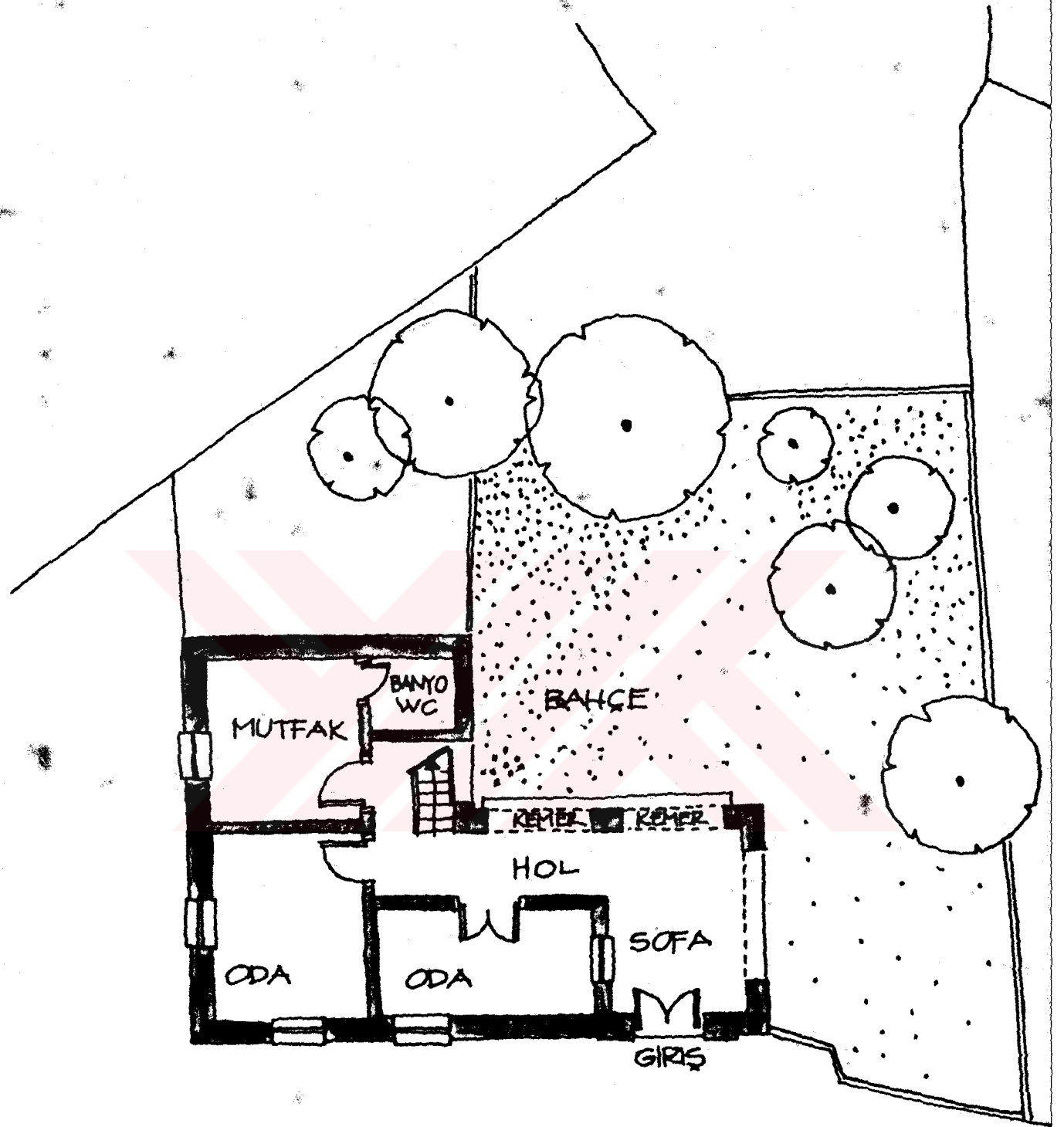

7 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

8 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

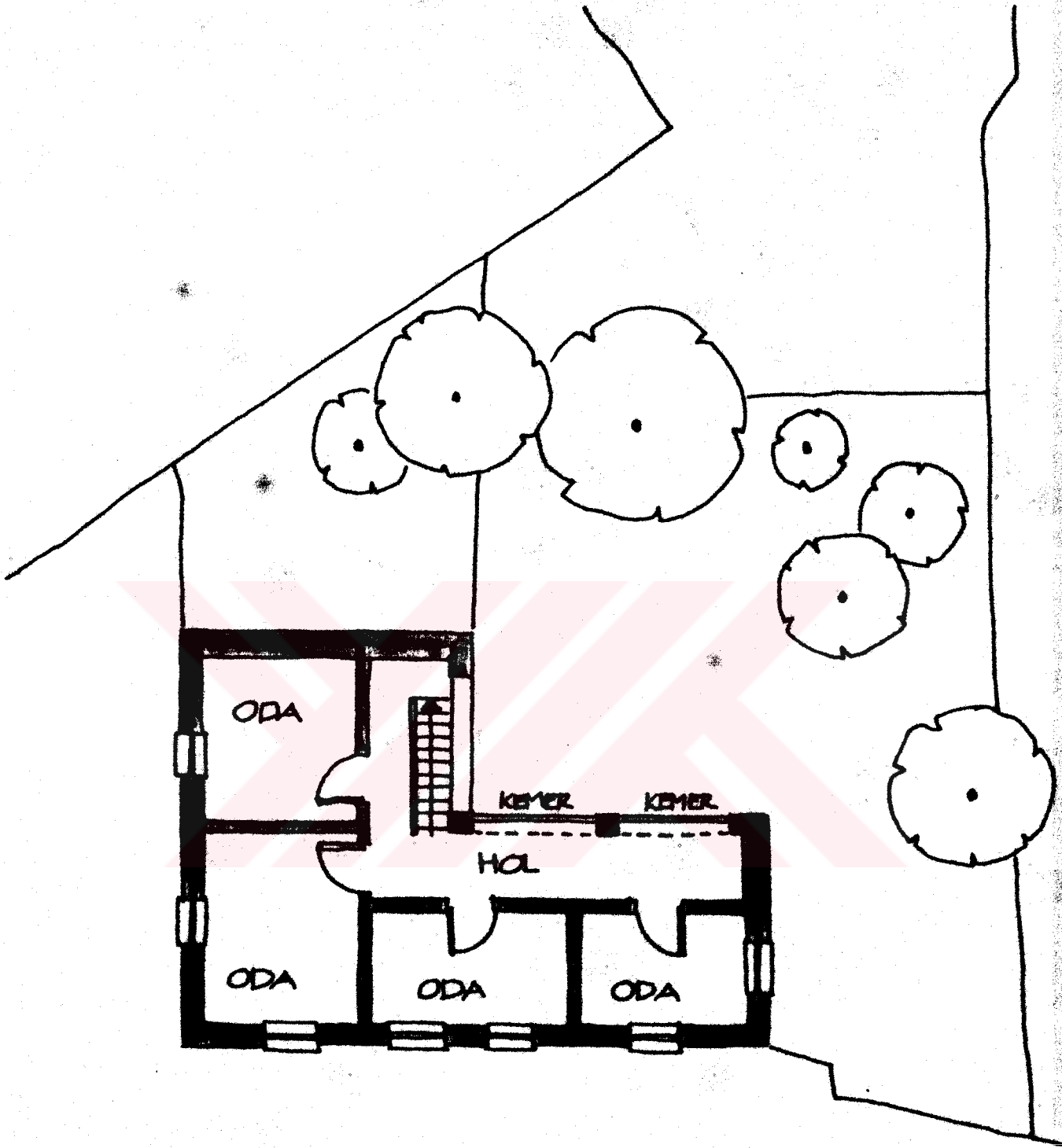
Sarı taştan basık kemerli girişi olan evin kapısı çift kanatlı ahşap tablalıdır. Diğer evlerden farklı olarak giriş yandadır. Köşede açık bir sofa ve odaların dağıldığı L. planlı hol bulunmaktadır. Tamamen içe dönük bir planı vardır. Ahşap tek kollu merdivenle üst kattaki açık hole çıkılmaktadır. Taş işlemeli girişin dışında sade bir cephesi vardır. Ahşap kaplanmış geniş saçaklı beşik çatıda alaturka kiremit kullanılmıştır. Kerpiç olan ev kötü durumda ve bakımsızdır.

TAHIR EFENDI SOKAĞI

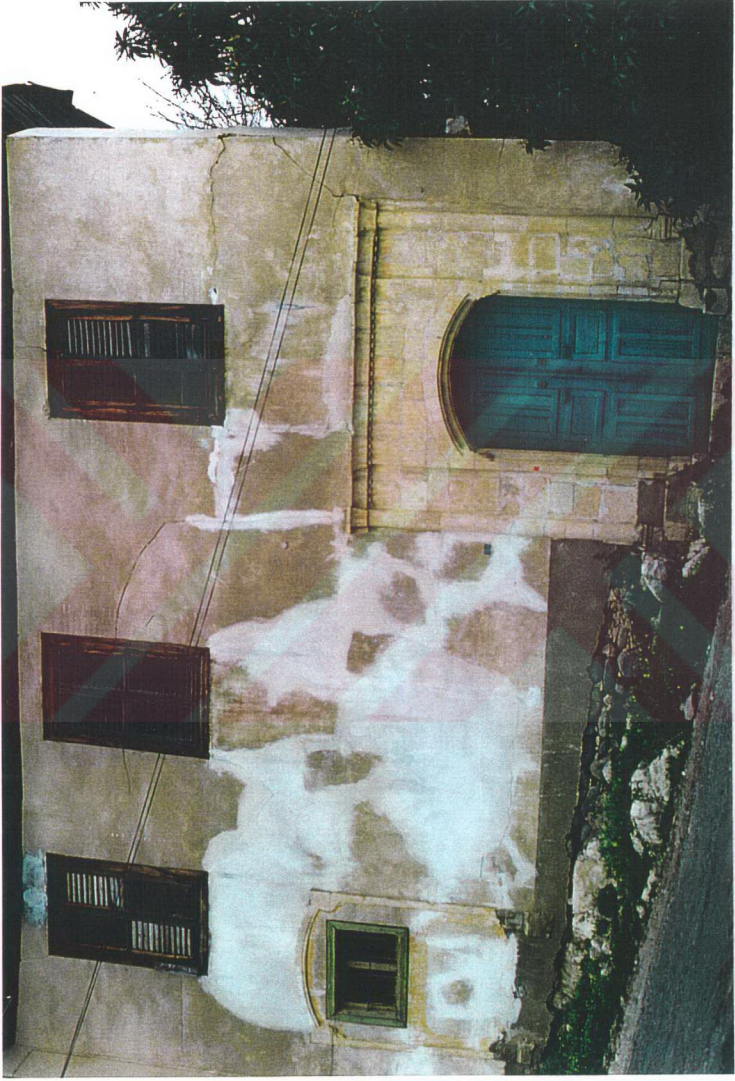
8 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

TAHIR EFENDI SOKAĞI

8 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

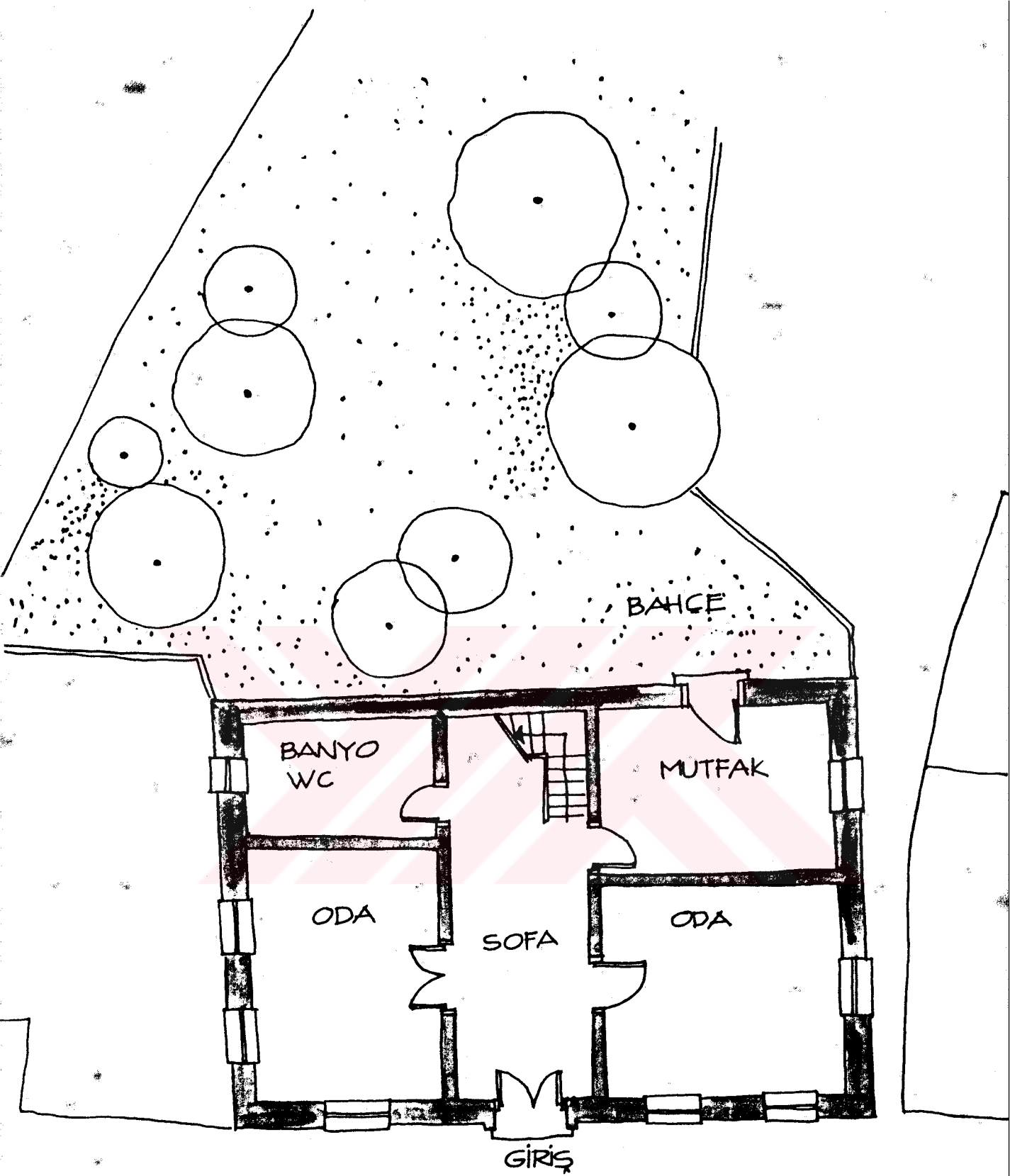

8 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

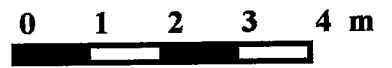

9 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

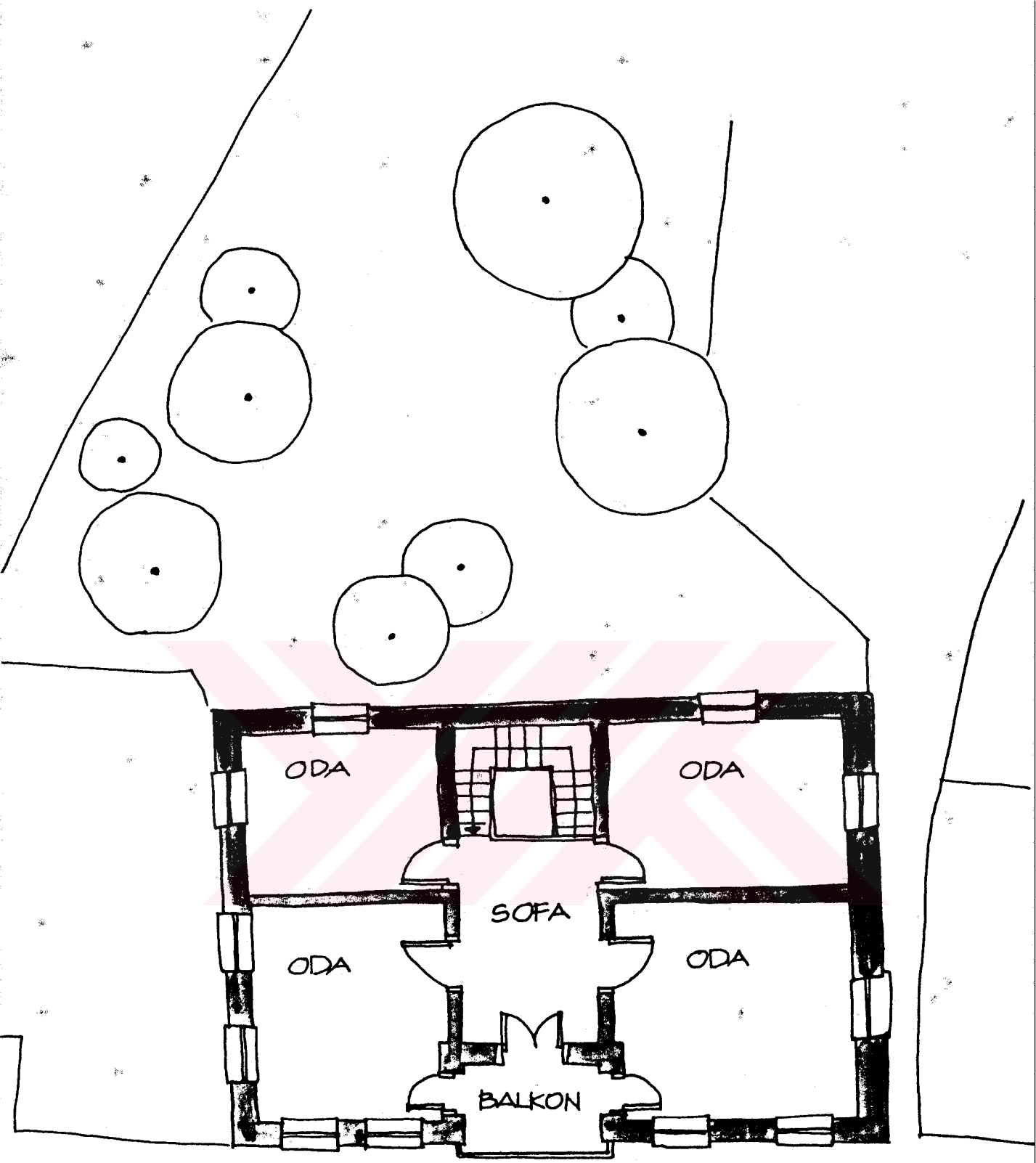
Orta sofalı plan tipinde olan evin çift kanatlı ahşap tablalı kapısı bulunmaktadır. Kapı üzerinde camlı ışıklık vardır. Söve üzerinde yapım yılının yazdığı kilit taşı bulunmaktadır. Alt katta iki oda tuvalet ve mutfak yer almakta, üç kollu ahşap merdivenle üst kata çıkıldığında üç oda ve banyo bulunmaktadır. İçe çekik bir balkonla sofa sonlanmıştır. Küçük bir çıkma yapan balkonu ahşap konsollar desteklemektedir. Merdiven ve balkon korkulukları ahşaptır. Balkon cepheye hareket kazandırmıştır. Diğer evlere göre biraz daha süslemeli olan evin balkon çatı saçağı feston ile süslenmiştir. Kıрма çatı olan evde alaturka kiremit kullanılmıştır.

DANIŞ EFENDİ SOKAĞI

9 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

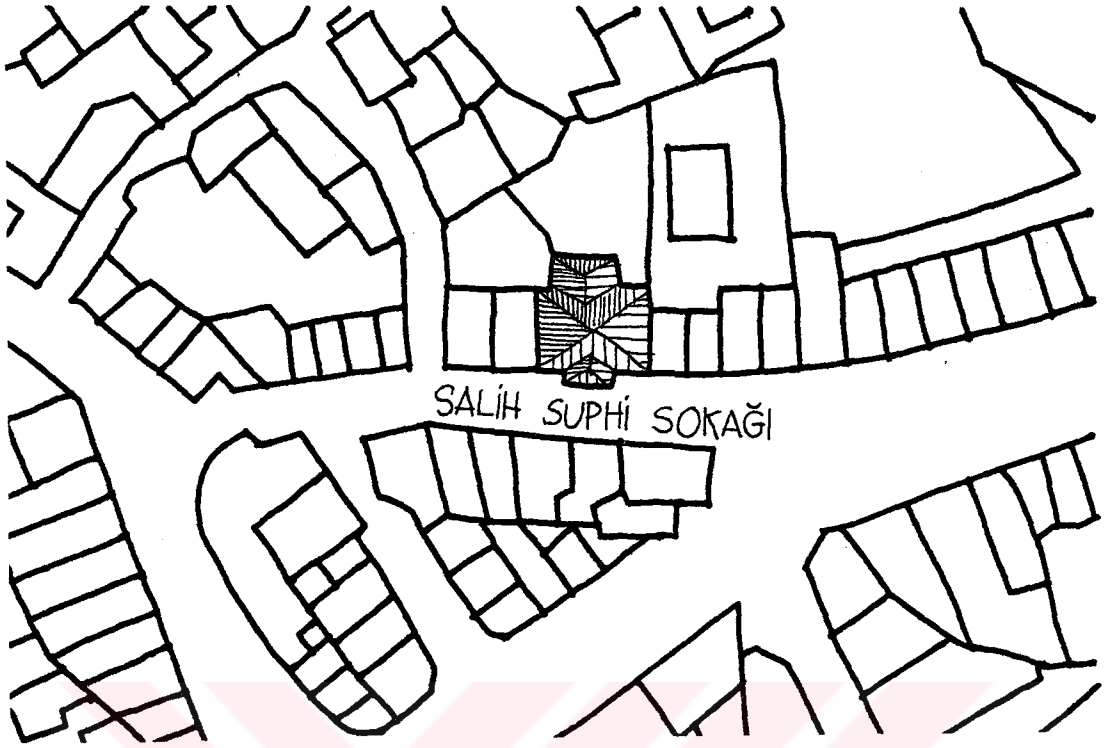
DANIŞ EFENDİ SOKAĞI

9 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

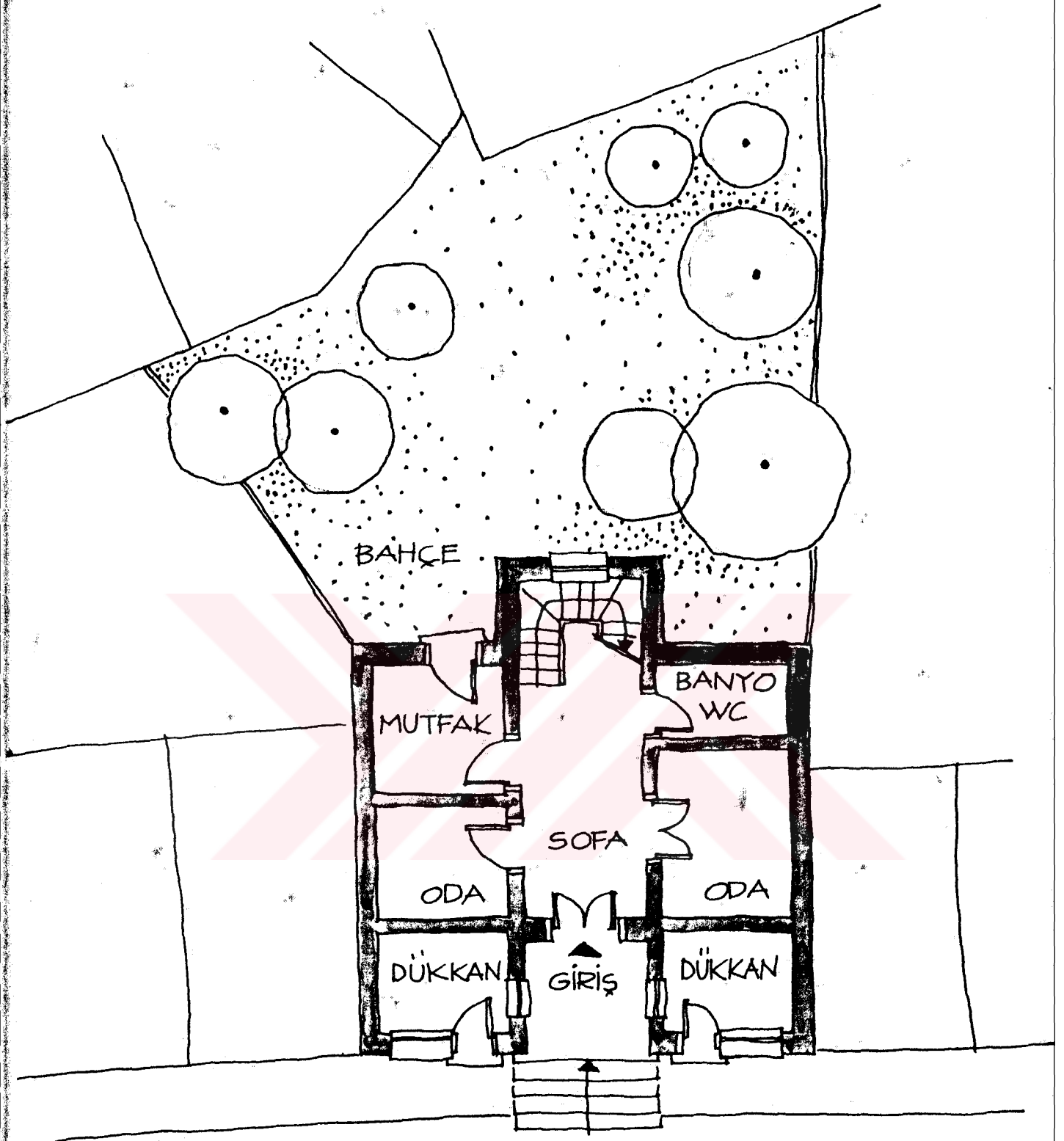

9 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

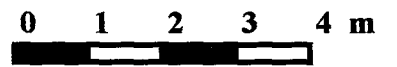

10 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

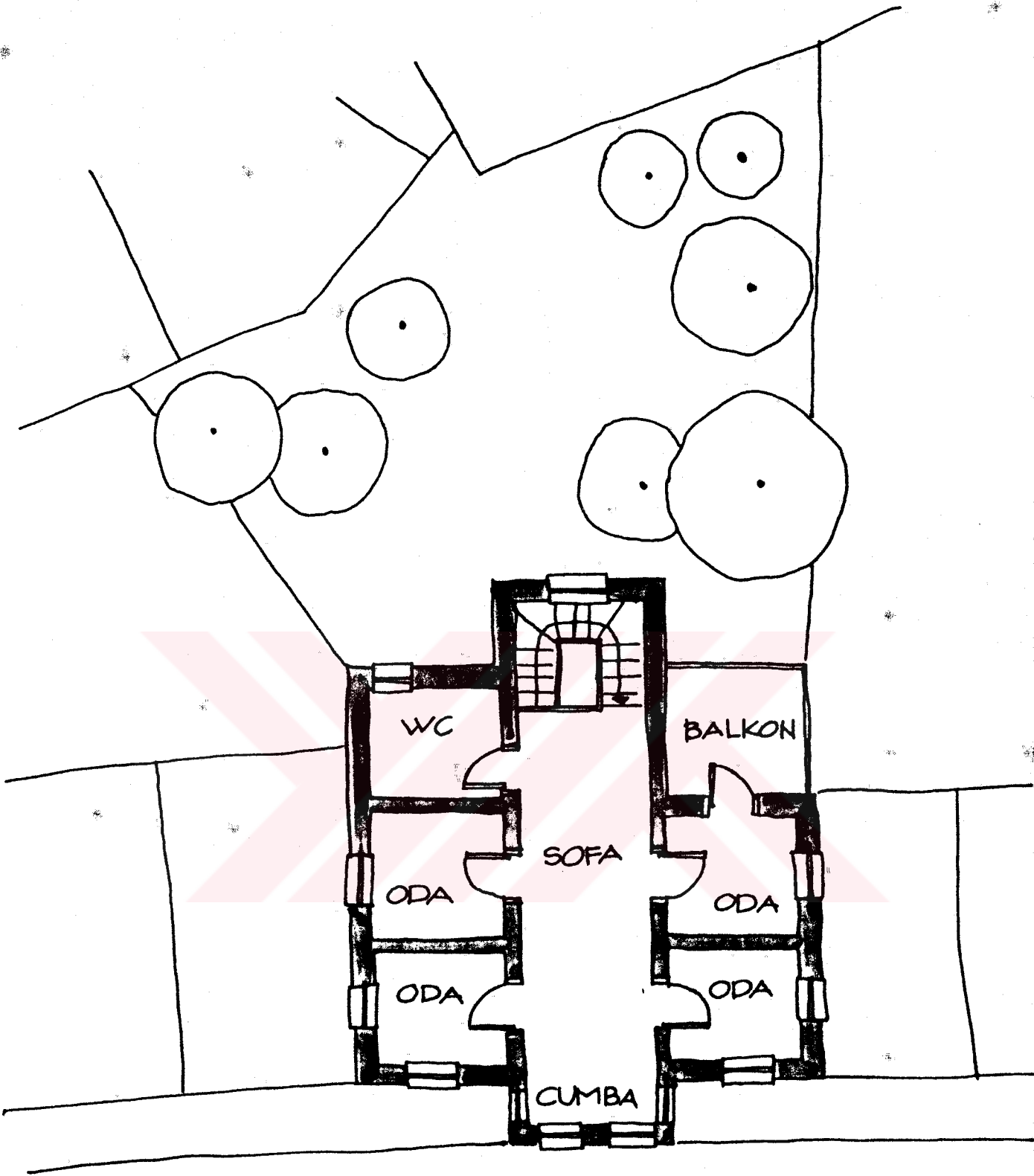
1927 yılında yapılmış olan bu evde sarı taş kullanılmıştır. Giriş içe doğru çekilmiş iki tarafına dükkan olarak kullanılan iki oda yapılmıştır. Evin iki yanında devam eden dükkanlar mevcuttur. Orta sofa iki katlı olan bu ev simetrik planlanmıştır. 3 kollu merdiven ortada arkada yer almaktadır. Bugün karamozaik kaplanan merdiven eskiden ahşapmış. Yer döşemesi de mermerken, karomozaik kaplanmıştır. Altta sofanın iki yanında ikişer oda vardır. Üst katta merdivenlerin çıktığı ahşap döşenmiş cumbalı sofa ve iki yanında odalar yer almıştır. Sokağa bakan ön tarafta iki yanlarda birer pencere vardır. Evin çatısı kırma çatı, çatı örtüsü ise alaturka kiremitti. Ahşap kepenkli pencere kenarları taş sövelerle süslenmiştir.

SALİH SUPHI SOKAĞI

10 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

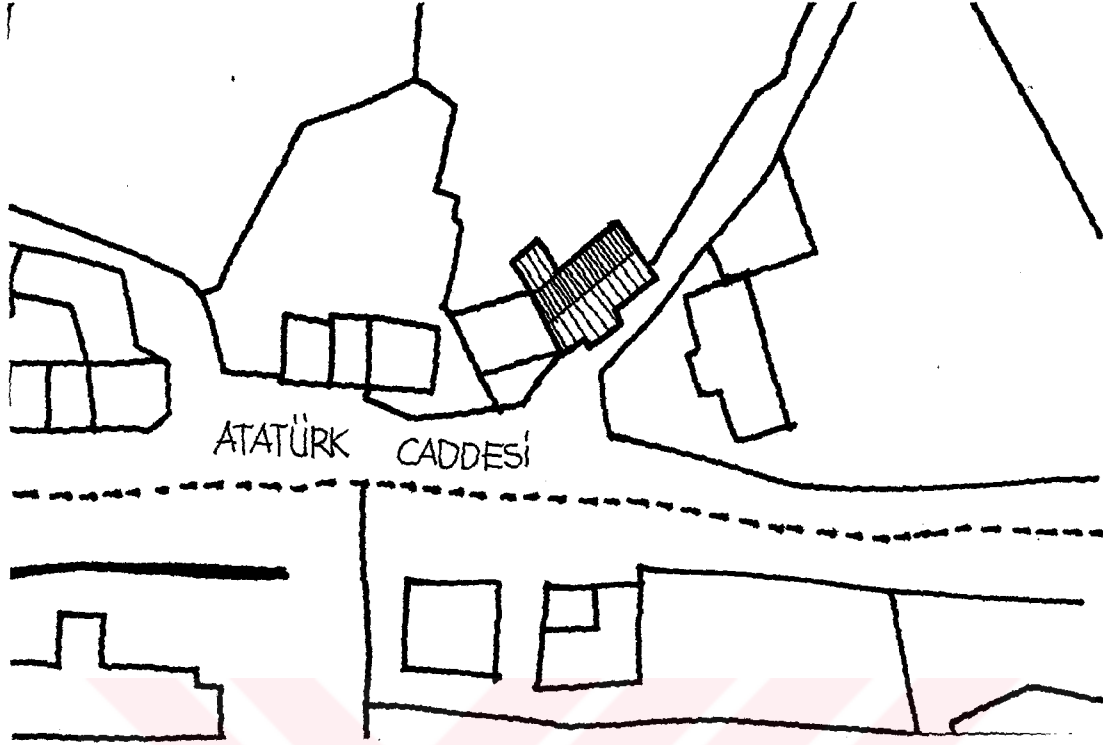
SALİH SUPHI SOKAĞI

10 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

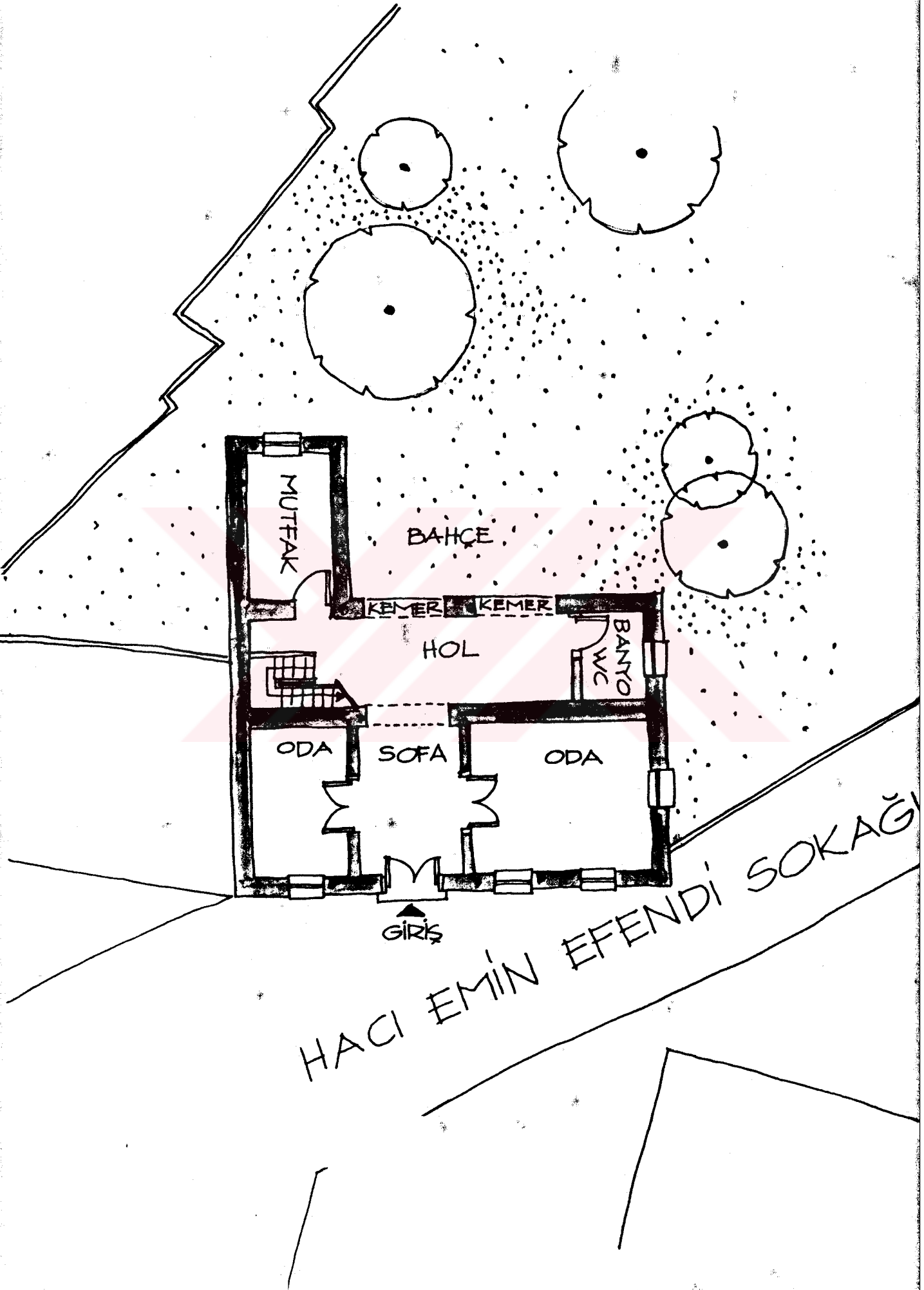

10 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

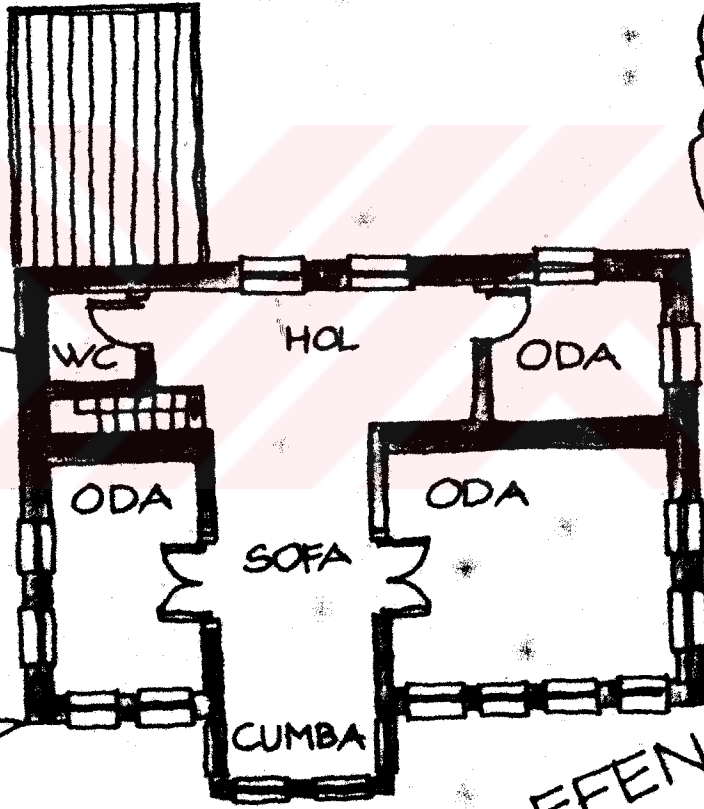
11 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Kemerli bir girişi olan ev 1900 yılında inşa edilmiştir. Girişin üzerinde ışıklık bulunmaktadır. Ahşap kapı değiştirilip yerine güvenlik için olduğu söylenen demir yapılmıştır. Orta sofalı plan tipindedir. Açık sofadan bir kemerle açık hole geçilmektedir. Sofanın kemeri kapatılmıştır. Açık kemerli holde üst kata çıkan ahşap merdiven bulunmaktadır. Yer döşemesi alt kat mermer üst kat ahşaptır. Üst kattaki sofa cumbalıdır. Sofanın iki yanında alt kattaki gibi iki oda yer almaktadır. Bağdadi cumbada ahşap konsollar bulunmaktadır. Kerpiç evin çatısı kırma çatıdır. Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır. Cumba saçağı geniş ve ahşap kaplanmıştır.

11 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

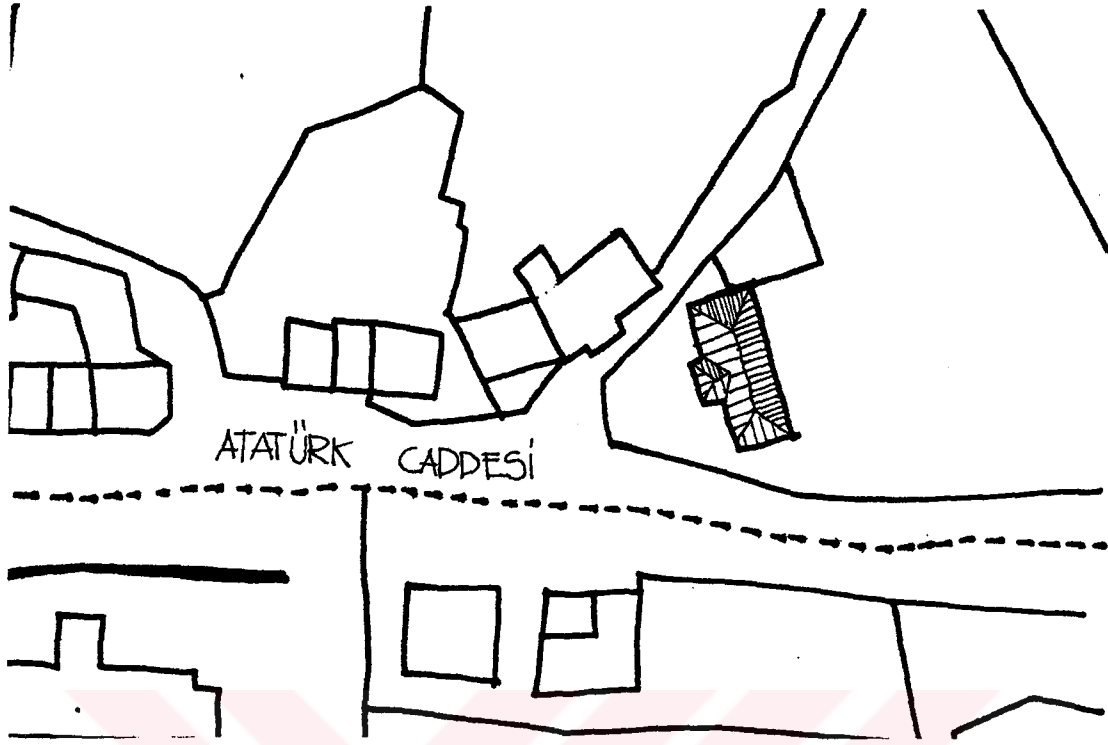
HACI EMİN EFENDİ SOKAĞI

11 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

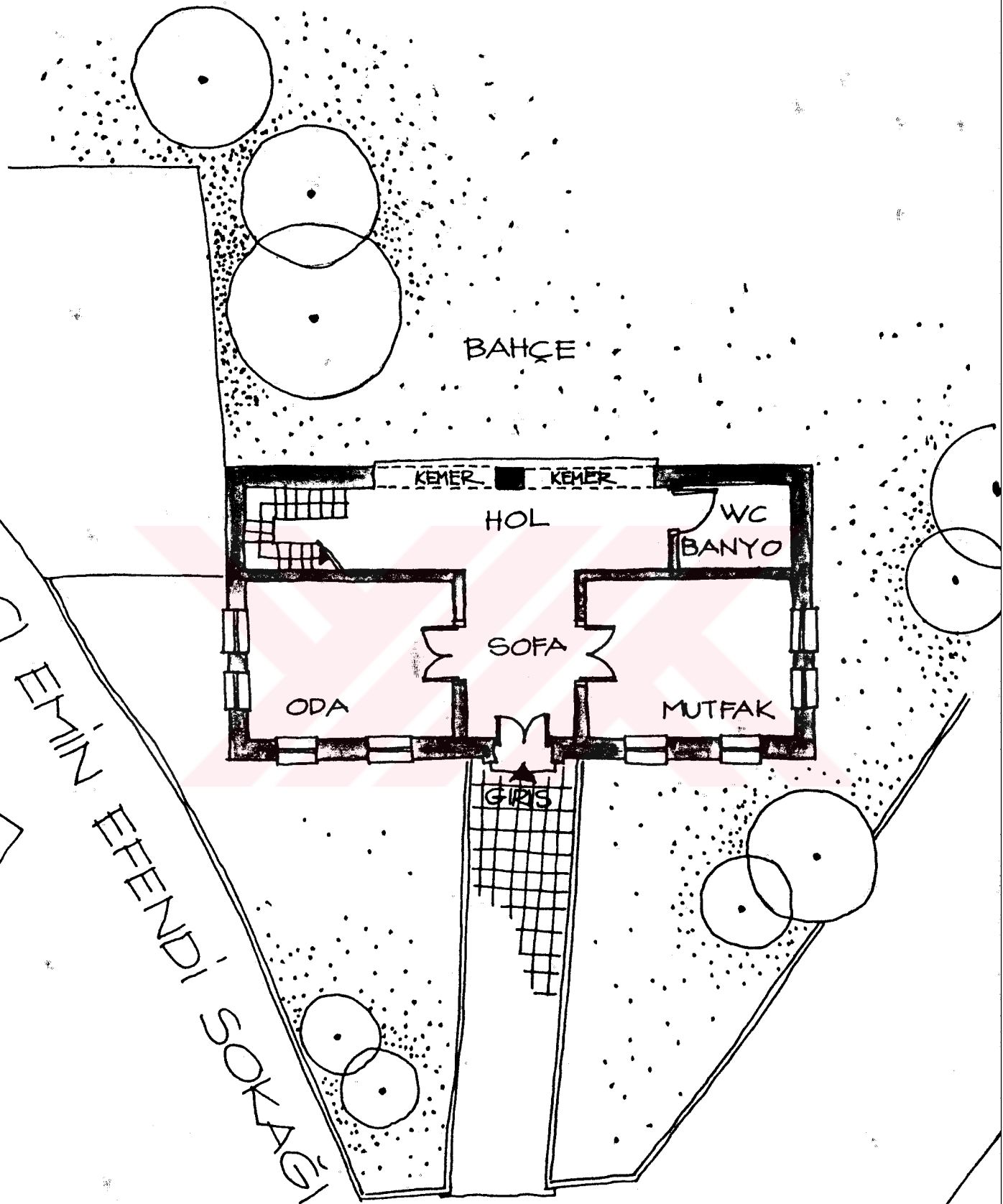
11 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

12 NOLU EVİN VAZİYET PLANI VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Bahçe içinde yer alan ev 1908 yılında inşa edilmiştir. Yapım yılı giriş kapısının üzerindeki camlı bölümde, demir işlemeli parmaklıkta Arapça olarak yazılmıştır. Ahşap tablalı çift kanatlı giriş kapısı kemerlidir. Kapı üzerindeki ışıklıkta ayla yıldız arması mevcuttur. Yığma yapım tekniğiyle kerpiçten yapılmıştır. Orta sofalı plan tipindedir. Açık sofadan üst kata çıkan merdivenin bulunduğu hole geçilmektedir. Merdiven üç kollu ve ahşaptır. Yer döşemesi alt kat mermer, üst kat ahşaptır. Pencere ahşap kepenklidir. Üst katta çok fazla pencere olduğu dikkat çekmektedir. Simetrik cepheli ev cumbalıdır. Cumba ahşap konsollara taşınmıştır. Çatı, beşik çatıdır. Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.

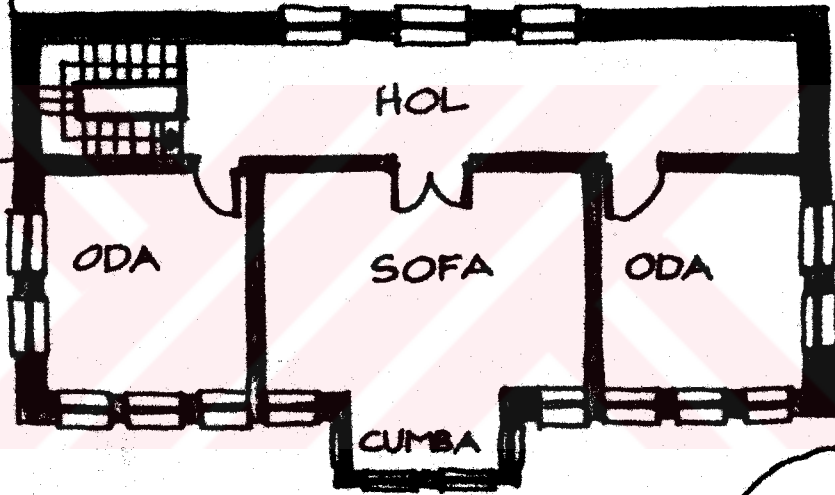
YENİ EMİN EFENDİ SOKAĞI

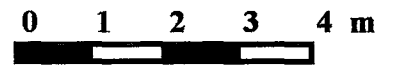

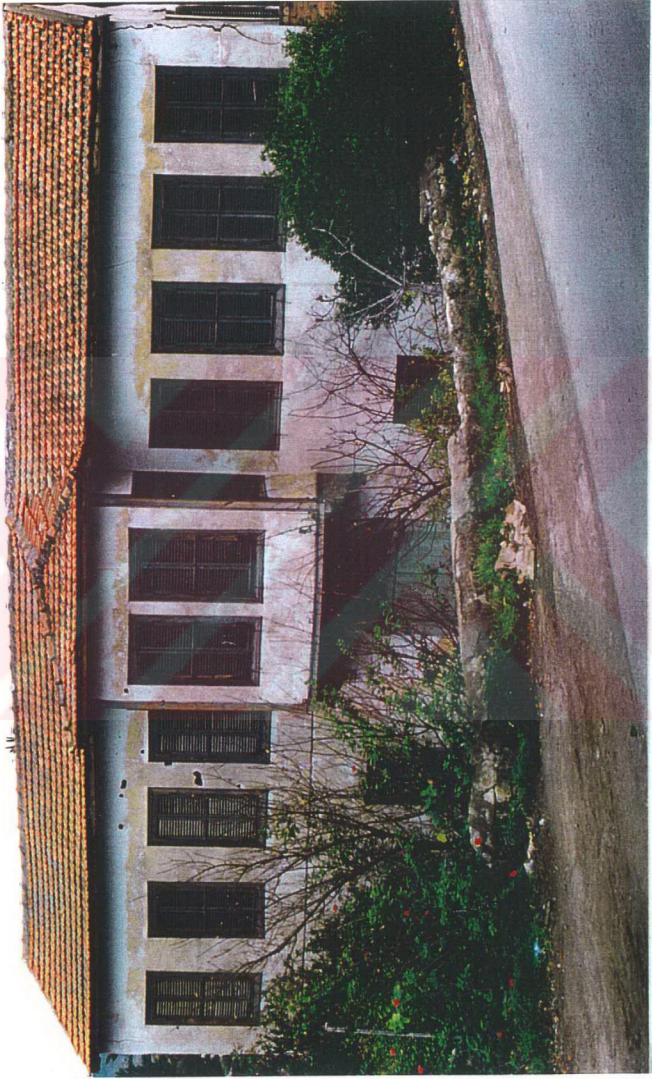
12 NO'LU EVİN ZEMİN KAT PLANI

YACI EMİN EFENDİ SOKAĞI

12 NO'LU EVİN BİRİNCİ KAT PLANI

12 NOLU EVİN CEPHE FOTOĞRAFI

3.3.2.İNCELEME BÖLGESİNDE YERALAN KONUTLARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

3.3.2.1.PLAN TİPLERİ

İnceleme yapan bölgede daha çok iki katlı evlere rastlanmaktadır. Bunun yanında tek katlı evler de bulunmaktadır. Plan tipi olarak 5 farklı karakterde plan tipi mevcuttur. (Şekil 3.3.2.1.1.)

Tek katlı evler aorta sofalı karniyarık plan tipindedir. Sofa sokak ve arka bahçeye cephelidir. Bazı evlerde servis mekanları arka bahçede yer almaktadır.

İki katlı evleri de sofa konumlarına göre gruplayabiliriz.

1) Sofa ortada

Bu plan tipindeki evlerde sofanın iki yanında odalar bulunmaktadır. Merdiven sofada arkada yer almıştır. Üst katta ise cumba ile çıkma yaptığını veya bir balkonla sonlandığını görüyoruz.

2) Sofa ortada + Arkada hol

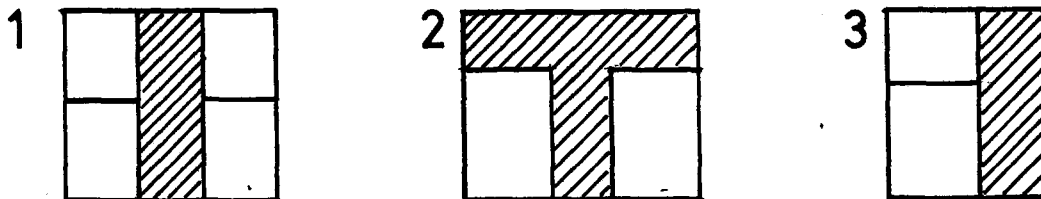
Bir orta sofa ile girilen bu evlerde sofanın iki yanında birer oda bulunmaktadır. Sofa açık olup çoğu zaman bir kemerle arkadaki hole geçilmektedir.

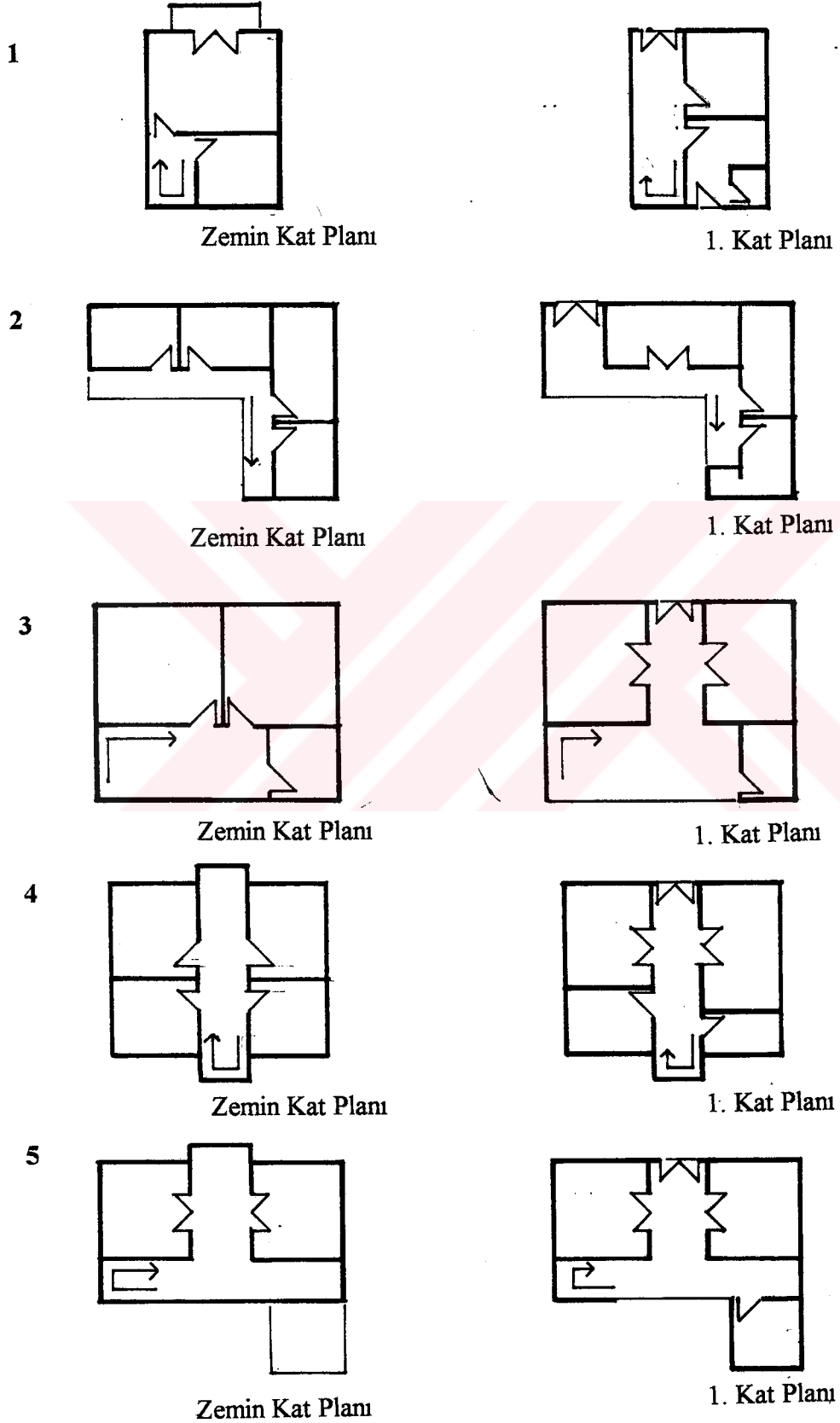
Merdivenin bulunduğu hol çoğu evde açık olup, arka bahçeye birleşmektedir. Bazı evlerde servis mekanları (W.C., Mutfak gibi) arka bahçede yer almaktadır.

3) Sofa köşede

Sokağa cepheli köşedeki sofadan girilen evde odalar sofanın kenarına dizilmiştir. Sofanın sonunda yer alan merdivenle üst kata çıkılmaktadır.

Evler düzgün planlı ve odalar dik köşelidir. Çarpık duvarlara rastlanmamaktadır.

Şekil 3.3.2.1.1.PLAN TİPLERİ

3.3.2.2.CEPHE DÜZENLERİ

Evler genellikle iki katlı inşa edilmişlerdir. Genellikle simetrik cepheleer mevcuttur. Bu tiplerde giriş ortadadır. Girişin yanda olduğu tipler de bulunmaktadır. Simetrik ortadan girişli cepheleerde, alt katta girişin iki yanında birer pencere, üst katta ise genellikle ikişer pencere yer almaktadır. Evler cumbalı, cumbasız veya balkonludur. Cumbalı evlerde cumbada önde iki yanlarda birer pencere bulunmaktadır.

Cepheleerde yöresel bir mimari karakter mevcuttur. Kerpiç evler beyaz kireç ile cepheleer sıvanmıştır. Sarı taş evler taşın kendi rengi olan sarı bir görüntü oluşturmuştur. Taş kolay işlenebilir olduğundan cephede kat hizalarında dekoratif derzleerle süslenmiştir.

3.3.2.3.YAPILARIN MALZEME VE YAPI SİSTEMLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yöredeki geleneksel yapı malzemesi kerpiç ve sarı taştır. Kerpiç; toprak ve samanın su ile karıştırılıp kalıplara dökülerek bloklar elde edilmesiyle oluşturulmaktadır. Bloklar güneşte kurutulduktan sonra yığma yapım tekniğiyle evler inşa edilmektedir. Üst katlar ahşap korkas araları kerpiç dolgudur. Cumbalarda ahşap konstrüksiyon görülebilir. Kerpiç malzeme ile yapılan evler, betonarme binalara oranla, yazın daha serin, kışın daha sıcak olmaktadır. Ada iklimi için bu çok önemli bir faktördür.

Diğer bir yapı malzemesi taştır. Bazı taş evler adanın yöresel malzemesi olan ve çok bulunan, kolay işlenebilir sarı taş kullanılmıştır. Bu taş ismi gibi sarı renktedir.

Az da olsa bazı evlerde alt kat taş, üst kat ise kerpiçten inşa edilmiştir.

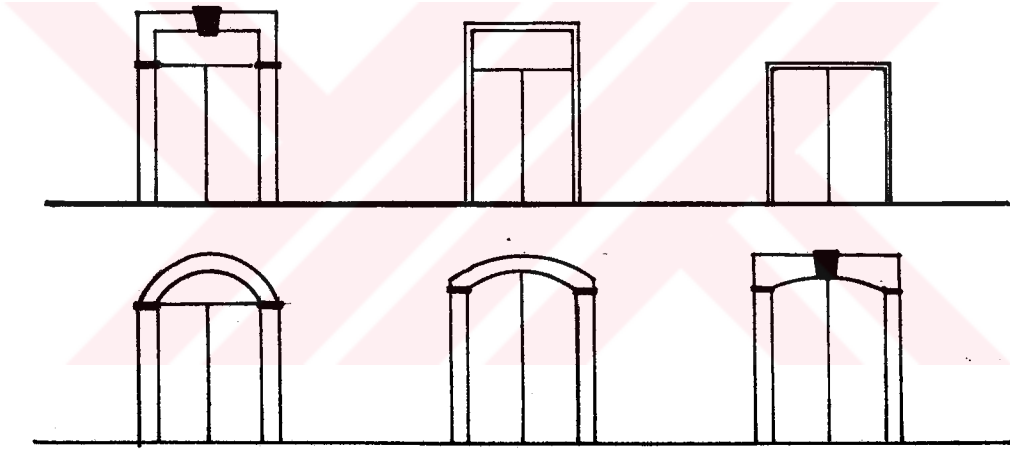
Yer döşemesi genellikle alt kat taş veya mermer, üst katlar ise ahşap kaplanmıştır. Bugün evlerin çoğunda mermer döşeme karomozaiklerle değiştirilmiştir.

Merdivenler çoğunlukla ahşaptır. Bazı evlerde merdivenler de beton dökülüp mozaik kaplanmıştır.

Çatılarda alaturka ve marsilya tipi kiremit kullanılmıştır. Alaturka kiremit çoğunluktadır. Kıırma veya beşik çatı uygulanmıştır. Bazı evlerde çatı saçakları ahşap kaplanmıştır. Saçaklar çok dardır.

3.3.2.4.CEPHE ELEMANLARI

A)KAPILAR

Kapıları düz ve kemerli olarak iki gruba ayırabiliriz. Giriş genellikle taş, işlemeli bir çerçeve içindedir. Kemerlerde kilit taşı bulunmamaktadır. Giriş düz olabildiği gibi, birkaç basamakla yükseltilmiş olanı da görülmektedir. Bazı evlerde giriş kapısı içe çekilmiştir. Giriş kapıları iki kanatlı, ahşap tablalıdır. Kapı üzerlerinde içerisinin aydınlanmasını sağlayan ışıklık bulunmaktadır. Bu kısım camdır. Önü demir parmaklıkla kapatılmıştır. Demir parmaklığın üzerinde, çoğu evde, evin inşaat tarihi işlenmiştir. (Şekil 3.3.2.4.a.)

Şekil 3.3.2.4.1 Kapı Eskizi

B)PENCERELER

Pencereler çok düz ve sadedir. Bütün evlerde ahşap kepenkli kanatlar vardır. Alt ve üst kat pencereleri ayndır. Genelde üst katta dolu boş oranı daha çoktur. Pencere oranları ½ dir. Taş binalarda pencereler taş sövelerle çerçevelemiştir. Sokak ve bahçe ile görsel bütünlük sağlayan pencereler cumbalarda daha sık kullanılmıştır.

C)CUMBALAR

Evler tek cumbalıdır. Cumba girişin üzerinde yer almaktadır. Cumbalı evler simetrik cephelidir ve cumba girişin üzerinde yer almaktadır. Genellikle üst kattaki sofa genişliğindedir. Dar cephe evlerde cephede 1/3 oranındayken, bu oran geniş cephelerde değişmektedir. Üst katta daha fazla kullanım alanı sağlarken, görsel zenginlik de kazandıran cumbalarda önde iki, yanlarda birer pencere bulunmaktadır. Aynı zamanda girişi yağmur ve güneşe karşı da korumaktadır. Bugün köşk diye anılan camlı çıkmalar, günümüz evlerinin çok kullanılan bir ögesidir. Cumbalar taş veya ahşap konsollara taşılmıştır. Sokağa taşan cumbalar ve konsollar hoş bir görüntü vermektedir.

3.3.3.İNCELEME BÖLGESİNDEKİ EVLERİN SOKAK VE BAHÇEYE GÖRE KONUMLANIŞI

Sokaklar organik bir dokuya sahiptir. Buna rağmen evler düz cepheler ve çıkmalar ile sokağa konumlanmıştır. Plan şemaları sokak, parsel, bahçe şekline göre şekillenmemiş, dik planlar oluşturulmuştur. Planların düzgün oluşu önemli özelliklerden biridir.

Evler çoğunlukla sokakların hemen kenarında yer almış, parsel büyüklüğüne göre arkada bahçeleri oluşturulmuştur. İncelenen evlerden bir tanesi bahçe içinde yer almaktadır. Parseller büyük ve sokağa geniş cepheleri oluşturulmuşlardır.

Bahçeli tek olanlar olduğu gibi, genelde evler bitişik nizamlıdır. Her evin arka bahçesi bulunmaktadır. Bahçede W.C., mutfak, kiler çamaşırılık gibi servis mekanları bulunmaktadır. Günün çoğu zamanı içe dönük, sokakla görsel bağlantısı olmayan bahçelerde geçmektedir. İklimin elverişli olması dolayısıyla, özellikle yazın bütün eylemler, yemek yemek gibi bahçede geçmektedir. Eskiden ekmekler evde yapıldığından;

bahçelerde taştan, çamur sıvalı ekmeek fırınları bulunmaktadır. Bazı evlerde bahçeye açık olan sofalar bulunmaktadır. Bu tip evlerde sofalar sonradan kapatılmıştır. Bahçedeki servis mekanları da genellikle ev içine taşınmıştır. Bahçeler taş duvarlarla çevrilmiştir. (Şekil 3.3.3.1. a-b-c-d)

3.3.4.İNCELENEN EVLERİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Evlerin mimari incelenmesi yapıldığında şu ortak özellikler saptanmıştır;

- Evler tek ve iki katlı olup, iki katlılar çoğunluktadır. Cephelerde yatay çizgiler hakimdir.
- Evlerin hepsi 1900-1930 yılları arasında yapılmıştır.
- Taş veya kerpiç malzeme kullanılmıştır.
- Evlerde genellikle cephe ile aynı yüzeyde bulunan girişler mevcuttur. Bunun yanında içe çekilmiş girişler de vardır.
- Giriş kapı üstleri düz veya büyük kemerlerle çevrilmiştir.
- Giriş kapılarının üzerinde genellikle ışıklık bulunmaktadır.
- Alt ve üst kattaki pencerelerinin hepsi ahşap kepenklere sahiptir.
- Çatılar kırma veya beşik çatı çatıdır. Alaturka veya marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.
- Evlere bir sofadan girilmektedir. Odalar bunun etrafına dizilmiştir. Sofa çok amaçlıdır ve önemini günümüze kadar korumuştur. Günümüzün modern evindeki günlük oda için de aynı isim kullanılmaktadır. Misafirler için ayrı bir oda geleneği halen devam etmektedir. Bu oda kapalı tutulur ve sadece misafir olduğu zaman kullanılır.
- Cumba şeklinde girişin üstünde çıkmalar bulunmaktadır. Cumbalar profillendirilmiş taş veya ahşap konsollara taşınmaktadır.
- Merdivenler basit şekilli ve sadedir.
- Taş binalarda sarı taş kullanılmıştır. Bu taş binalara karakteristik rengini vermektedir.
- Evlerin hepsinde arka bahçe bulunmaktadır.

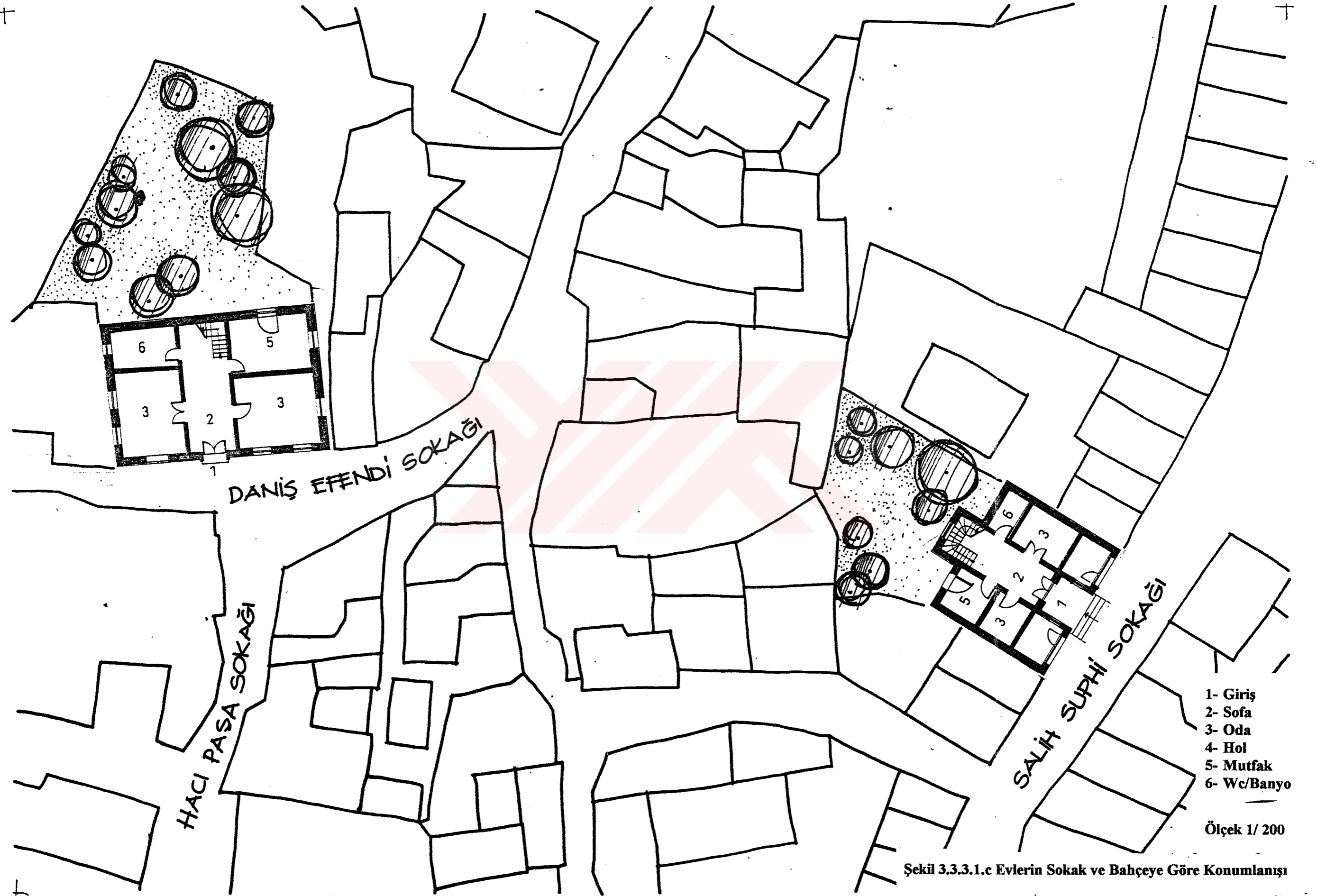
Şekil 3.3.3.1.a Evlerin Sokak ve Bahçeye Göre Konumlanması

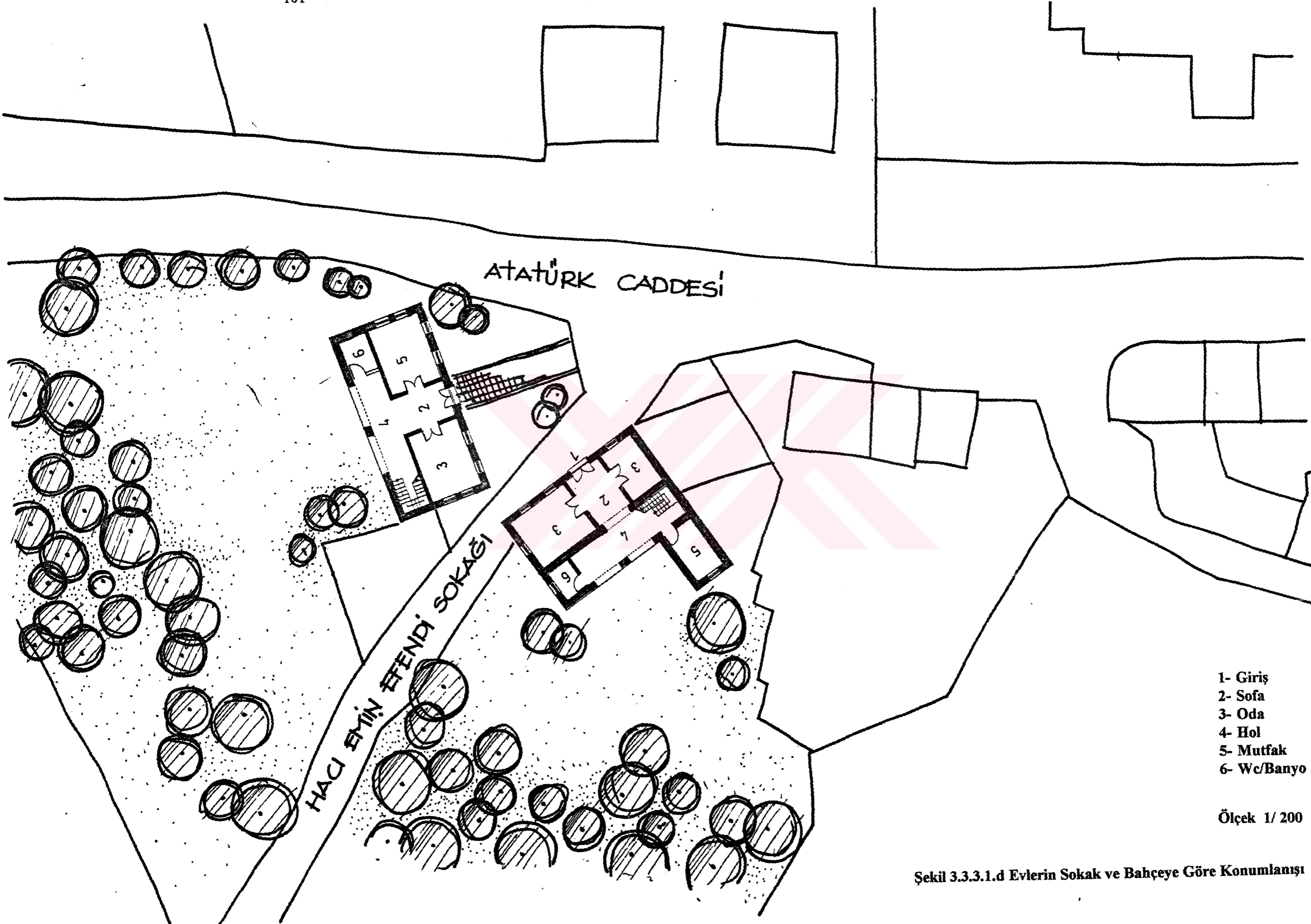
- 1- Giriş
- 2- Sofa
- 3- Oda
- 4- Hol
- 5- Mutfak
- 6- Wc/Banyo

Ölçek 1/ 200

Şekil 3.3.3.1.b Evlerin Sokak ve Bahçeye Göre Konumlanışı

Şekil 3.3.3.1.c Evlerin Sokak ve Bahçeye Göre Konumlanışı

- 1- Giriş
- 2- Sofa
- 3- Oda
- 4- Hol
- 5- Mutfak
- 6- Wc/Banyo

Ölçek 1/200

Şekil 3.3.3.1.d Evlerin Sokak ve Bahçeye Göre Konumlanışı

3.3.5.EVLERİN GENEL DURUMU

Evlerin büyük bir çoğunluğu içinde oturanların kendi mülkleridir. Buna rağmen evler çok kötü ve bakımsız durumdadır. Her gün biraz daha değerlerinden kaybetmekte, yok olup gitmektedirler. Bunun nedenlerinden biri adadaki siyasi çözümsüzlükten kaynaklanan yarının ne olacağını bilinmemesidir. Bu sebeple halk taşınmaz mallara fazla yatırım yapmaktan kaçınmaktadır. Bu adanın geneline hakim bir tutumdur.

Diğer bir sebep ise günümüzün betonarme binalarının popülarite kazanması ve bu evlerin artık kullanılmak istememesidir.

Ada kültüründe evler aileden çocuklara, genellikle de kız çocuğa devredilmektedir. Fakat bugün gençler bu evlerde oturmak istememektedir. Bu evlerde oturanlar genellikle yaşlı ailelerdir veya evler boş, terkedilmiş durumdadır.

Yapılan tadilatlar ise bilinçsizce yapılmakta ve orjinal karakteri, mimari değerleri bozmaktadır. Koruma anlamında herhangi bir bakım yapılmamaktadır.

IV.BÖLÜM

4.SONUÇ

LEFKE'DEKİ SİVİL MİMARİ'NİN TÜRKİYE'DEKİ SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye'deki sivil mimari örneklerinden konutları incelediğimiz zaman Batı Anadolu'daki konutların, özellikle Ege bölgesiyle benzerlik göstermektedir. Plan düzeni, cephe biçimlenişi, yaşam biçimi, birbirine çok yakındır.

4.1.YAKIN BENZERLİK GÖSTEREN AYVALIK İLÇESİNDEKİ KONUTLARIN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Ege bölgesinde Ayvalık, Foça, Çeşme, Alibey (Cunda) gibi yerleşim yerlerindeki konutlara baktığımız zaman en yakın Ayvalık ilçesinin olduğunu görüyoruz.

Ayvalık zengin kültür değerleriyle, koruma gerekliliği olan bölgelerden biridir.

Evlerin ortak özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

- İki tip bina mevcuttur. Tamamen taş olan binalar ve alt kat taş, üst katlar ahşap olanlar
- Evlerin hemen hepsi 19. yy. sonu 20. yy. başı inşa edilmişlerdir.
- Konutların girişleri içerlek yapılan ve zeminden 4-5 basamakla yükseltelen taş merdivenlidir.
- Giriş kapı üstleri, büyük ve çoğunlukla faskialı kemerlerle çevrilmiştir.
- Hemen hemen bütün alt kat pencereleri, dekoratif parmaklıklar, üst katlar ise ahşap kepenklidir.
- Çatı örtü malzemesi alaturka veya marsilya tipi kiremittir.
- Çatı kırma veya beşik çatıdır.
- Evin içindeki odalarda giriş kapısını görebilecek bir pencere yer almaktadır.
- Üst kattaki odalarda bazen tek bazen iki yönlü çıkımlar mevcuttur.

- Cumba şeklinde çıkmalar profillendirilmiş taş konsollara veya demir konsollara taşınmıştır.
- Kat adedi ikiyi geçmemektedir.
- Merdivenler basit şekilleriyle sadedir.
- Taraça adı verilen genellikle üstü açık balkon kısmı bulunmaktadır.
- Bahçe ve avlu anlayışı pek yoktur. Evler bitişik nizamda yapılmıştır.
- Taş binalarda sarmaşık taşı kullanılmıştır.

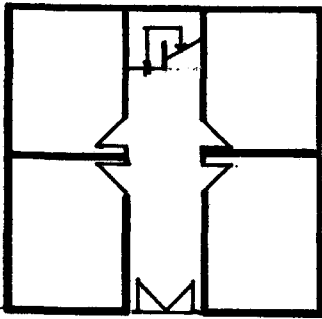
(ERTÜRK, Balıkesir İli Ayvalık ilçesinde Bir Grup Yapı İçin Restorasyon Tasarımı, MSÜ, Yük. Lisans Tezi, 1990)

4.2.LEFKE AYVALIK'TAKİ KONUTLARIN ORTAK ÖZELLİKLERİ

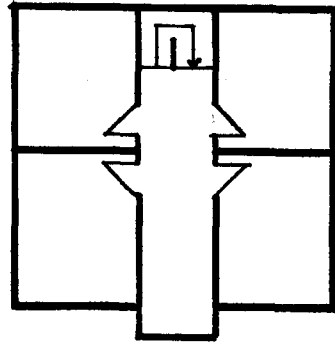
Plan tipolojisine baktığımızda aynı plan tipinde evler olduğunu görüyoruz.

Aynı üç tip plan kullanılmıştır.

- 1) Orta sofalı plan tipi. Sofa ortada merdiven sofanın arka kısmında yer almaktadır. Sofanın iki yanına odalar dizilmiştir.

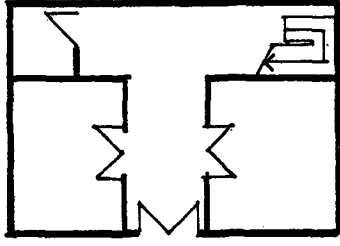

Zemin Kat Planı

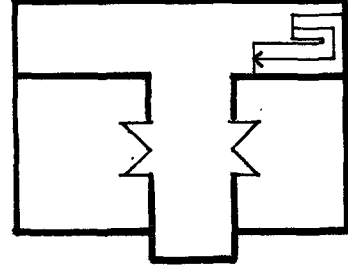

1. Kat Planı

- 2) ORTA SOFALI + ARKADA HOL. Evlere ortada bulunan bir holden girilmektedir. Holün iki yanında birer oda bulunmaktadır. Sofa arkada bir holle birleşmektedir. Merdiven holde kenarda yer almaktadır.

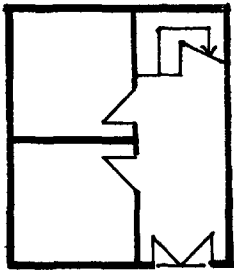

Zemin Kat Planı

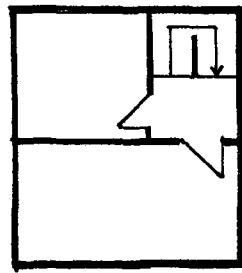

1. Kat Planı

- 3) SOFA KENARDA. Dar cepheli ve cephede bir oda bulunmaktadır. Giriş yandandır. Girilen sofanın sonunda merdiven yer almaktadır.

Zemin Kat Planı

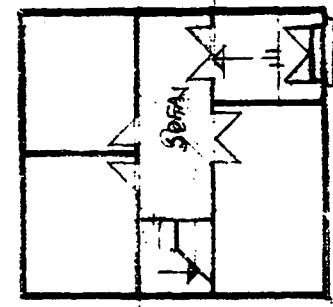
1. Kat Planı

Diğer ortak özellikler;

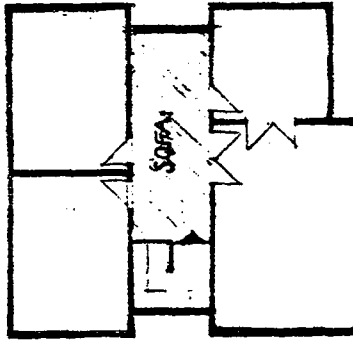
- Çatı biçimlenişleri ve kullanılan malzeme. Kıрма veya beşik çatı örtüleri ve alaturka veya marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.
- Cumbalar mevcuttur. Cumbaları destekleyen taş veya ahşap konsollar bulunmaktadır.
- Kat adedi ikiyi geçmemektedir.
- Kapılar ahşap tablalı ve çift kanatlıdır.
- Kapı üstlerinde ışıklı denilen içerisinin aydınlanmasını sağlayan camlı bölüm yer almaktadır. Demir parmaklıdır ve üzerinde binanın yapım yılı işlenmiştir.
- Pencereelerde ahşap kepenkler kullanılmıştır.
- Giriş kapı kenarları taş sövelerle çerçevenmiştir.
- Yapım teknikleri
- Cephe düzenleri, dolu-boş oranları
- Pencere, kapı oranları

4.3.YÖRESEL FARKLILIKLAR

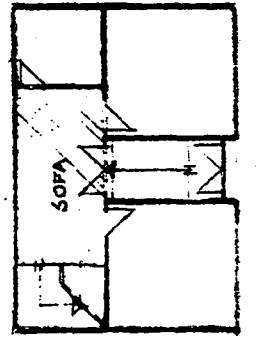
- Plan biçimlenişleri aynı olduğu halde, Lefke'deki evler daha büyük metrekaarelere sahiptir.
- Lefke'de bitişik nizamlı evler dahil cephe boyutları daha geniştir. Arsa kullanımı rahattır.
- Ayvalık'ta çarpık duvarlı planlar olabilmektedir. Lefke'de plan şemaları düzgün ve duvarlar dik köşelidir.
- Yığma yapım tekniğiyle inşa edilen taş evlerde Ayvalık'ta sarmısak taşı kullanılmakta, Lefke'de ise yöresel malzeme olan sarı taş kullanılmaktadır.
- Lefke'de bahçe anlayışı vardır. Her evin arkasında bahçesi bulunmaktadır. Özellikle yaz aylarında günün çoğu zamanı burada geçmektedir. Ayvalık'ta bahçe ve avlu anlayışı pek yoktur.

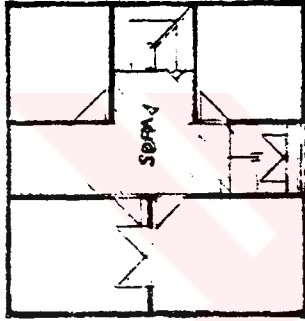
1. KAT PLANI

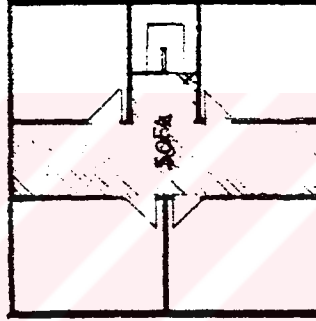
2. KAT PLANI

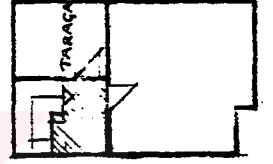
1. KAT PLANI

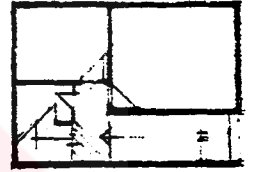
1. KAT PLANI

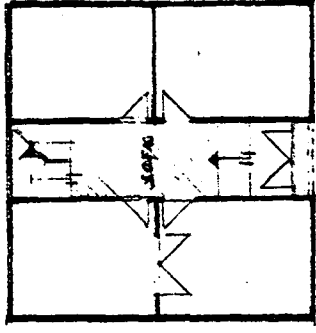
2. KAT PLANI

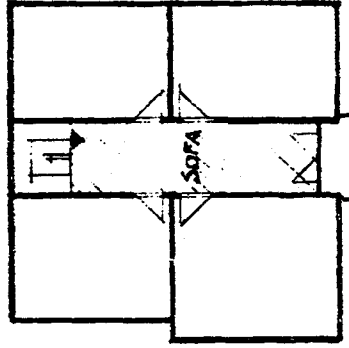
2. KAT PL.

1. KAT PL.

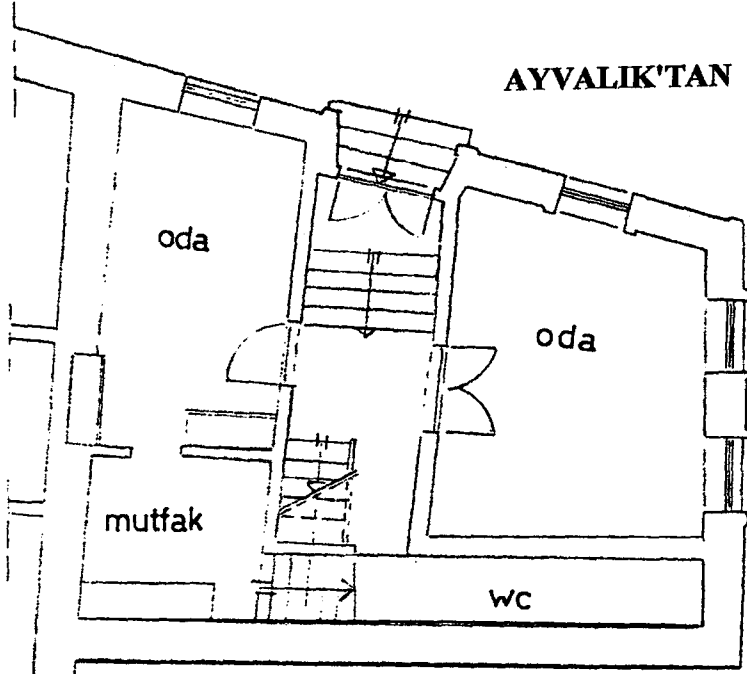

1. KAT PLANI

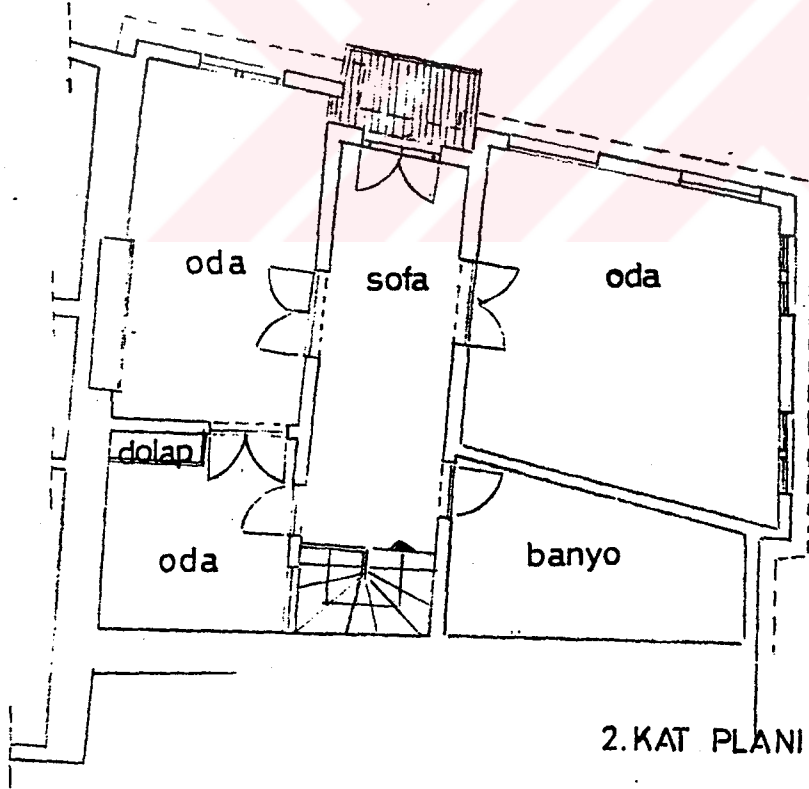

2. KAT PLANI

AYVALIK'TAN PLAN ÖRNEKLERİ

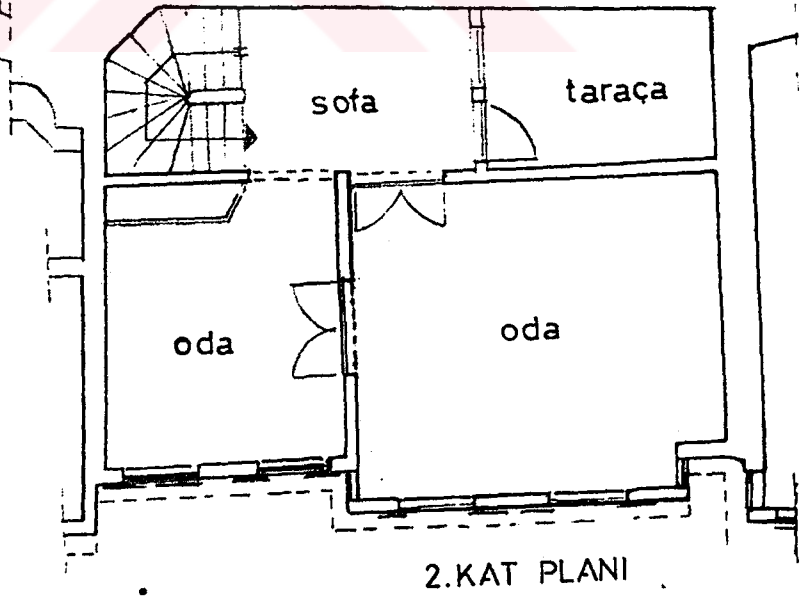
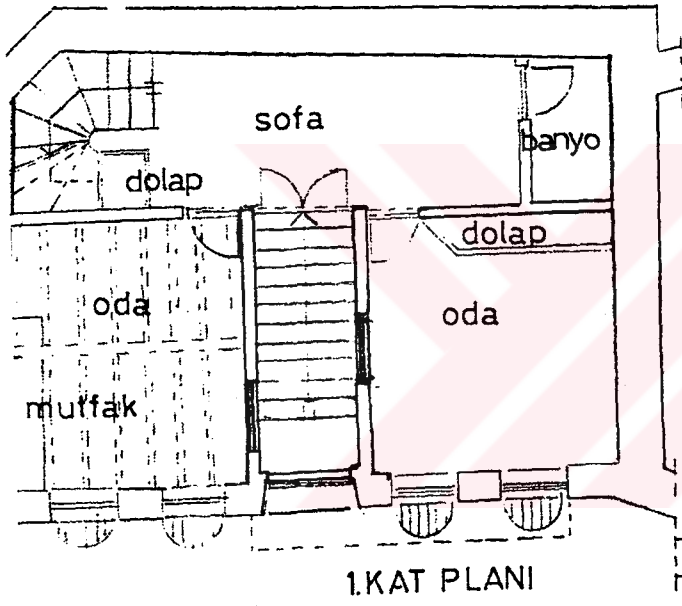
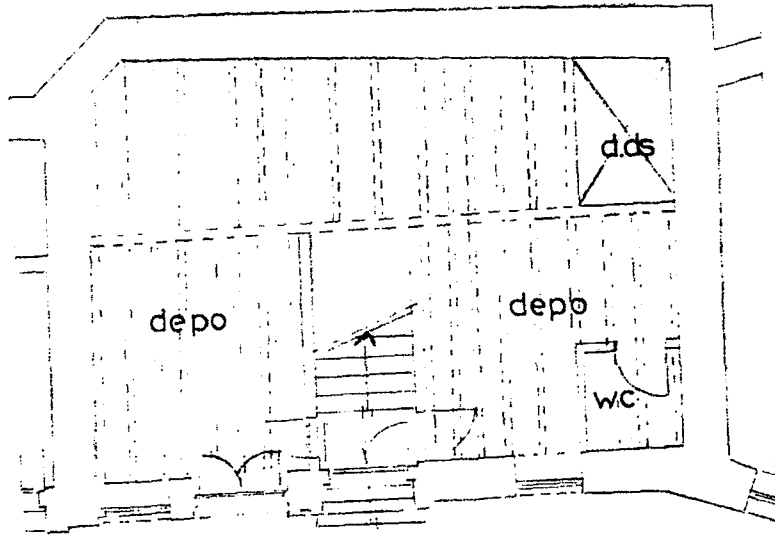

1.KAT PLANI

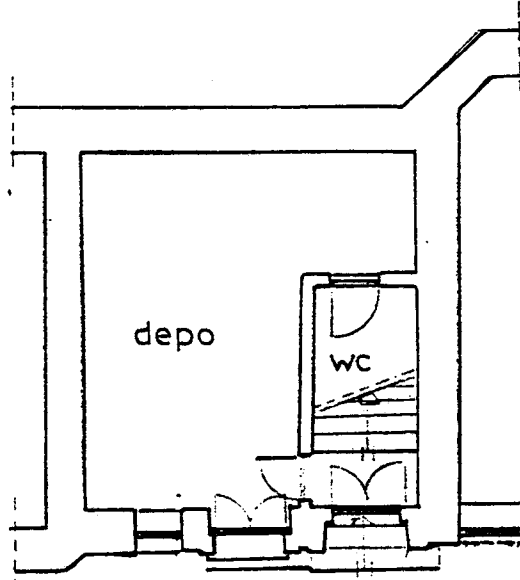
2.KAT PLANI

Ö:1/100

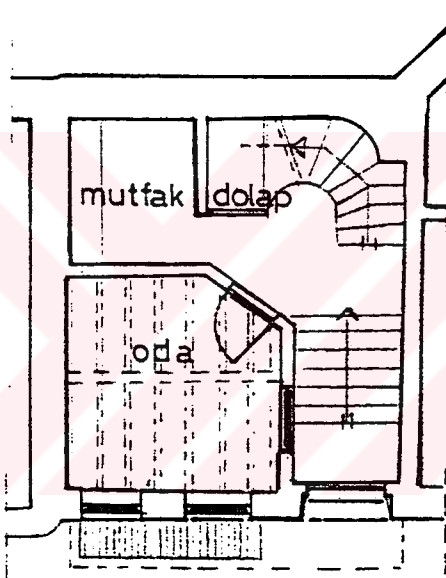

Ö:1/100

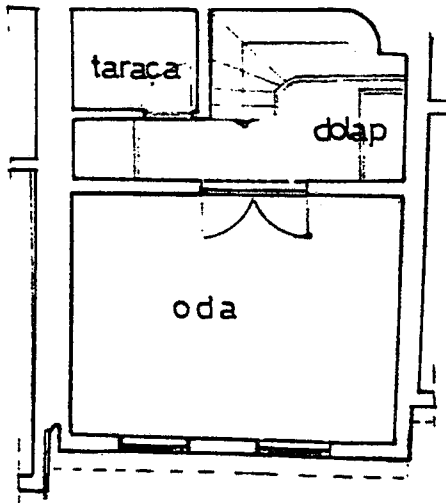
ÇİZİM 40

ZEMİN KAT PLANI

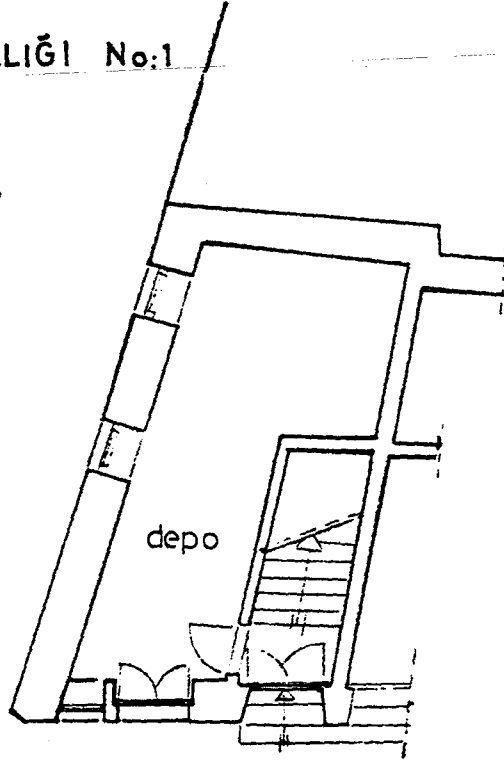
1. KAT PLANI

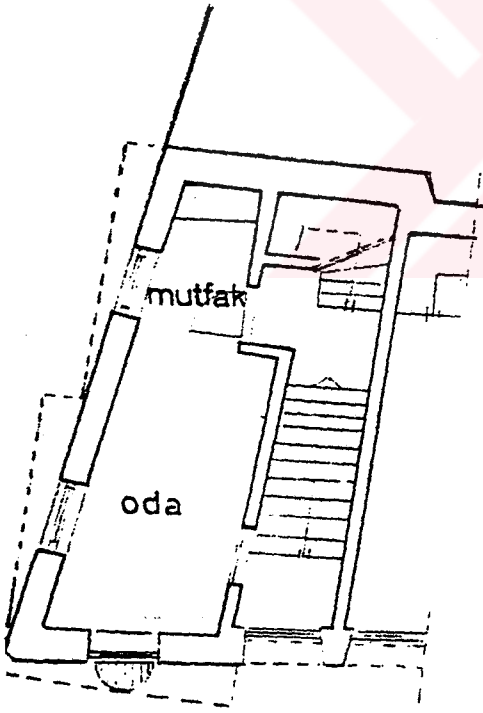
2. KAT PLANI

Ö:1/100

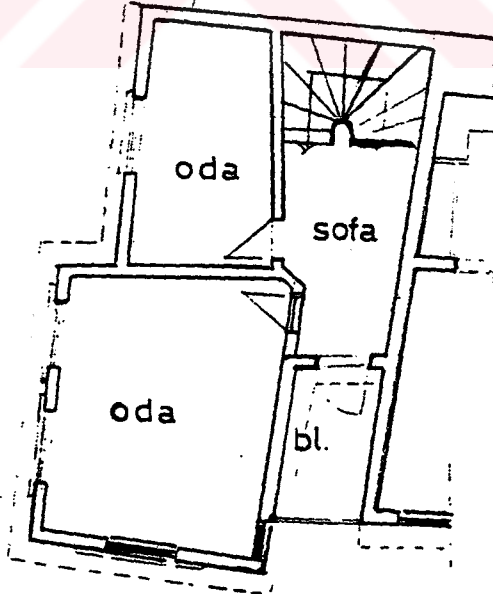
11.SOKAK ARALIĞI No:1

ZEMİN KAT PLANI

1.KAT PLANI

2.KAT PLANI

Ö:1/100

(a.g.e. s. 174,179, 181, 190)

AYVALIK'TAN CEPHE VE SOKAK GÖRÜNTÜLERİ

RESİM:9-10-11-12 AYVALIK SOKAKLARINDAN GÖRÜNTÜLER

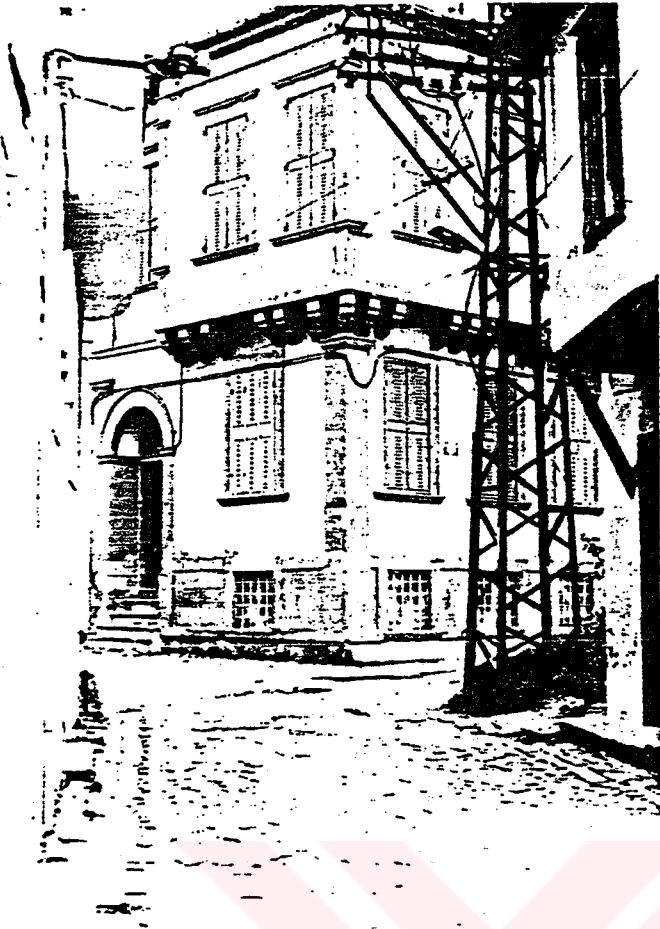
RESİM: 12 FETHİYE MAHALLESİ MEYDAN CAD.

RESİM: 13 MARAŞAL ÇAKMAK CADDESİ

RESİM: 14 EDREMİD CADDESİ 8 SOK.

Resim 38

Resim 39 : MAREŞAL ÇAKMAK CAD.

Resim 40 : EDREMIT CAD.

RESİM: 95 MARAŞAL ÇAKMAK CADDESİ
11.SOKAK ARALIĞI NO:1-3

RESİM: 98

RESİM:99

MARAŞAL ÇAKMAK CADDESİ 11.SOKAK ARALIĞI NO:11-12

(a.g.e. s.43,44, 70, 173, 189)

AYVALIK'TAN KAPI ÖRNEKLERİ

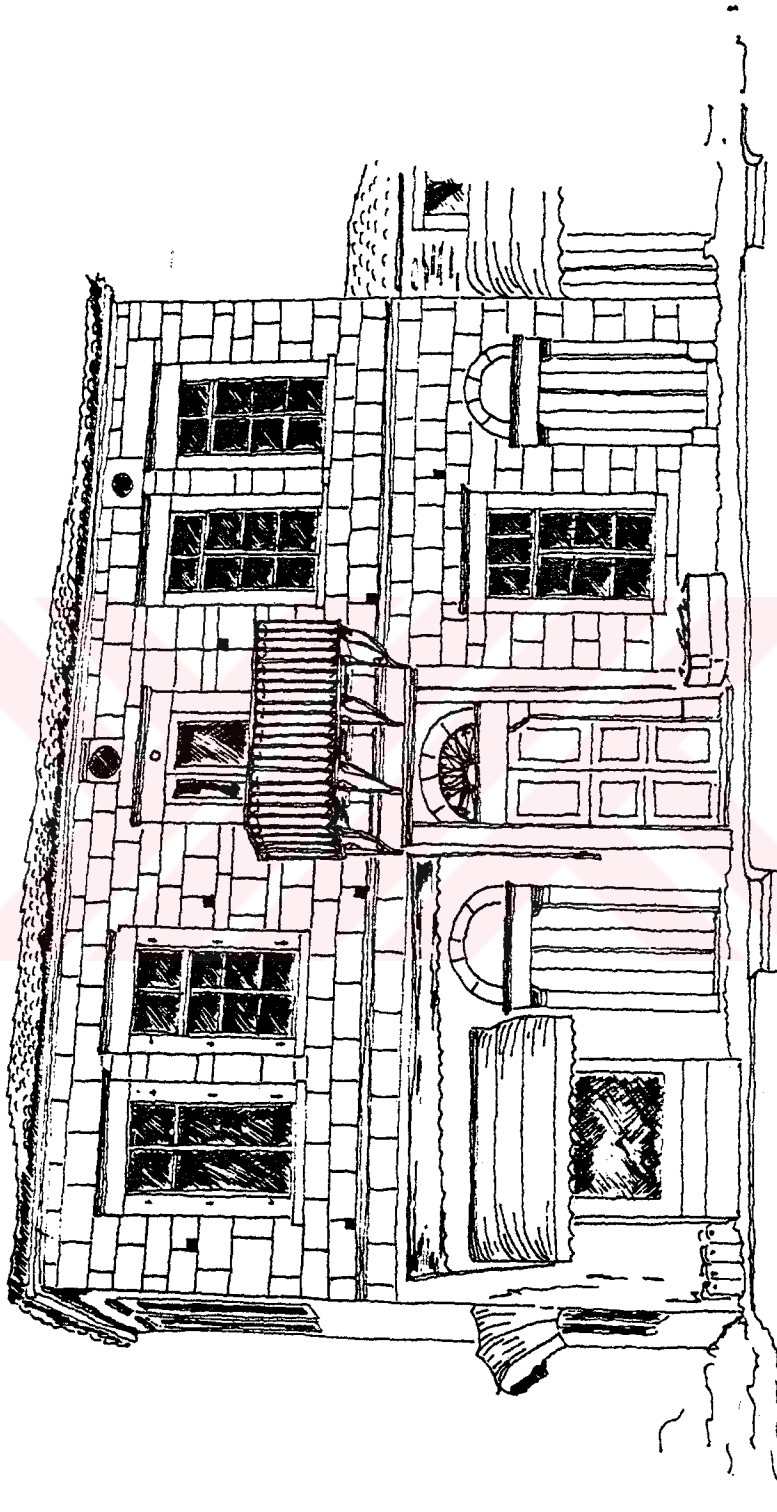
Resim 56: SÜSLÜ GİRİŞ KAPILARI

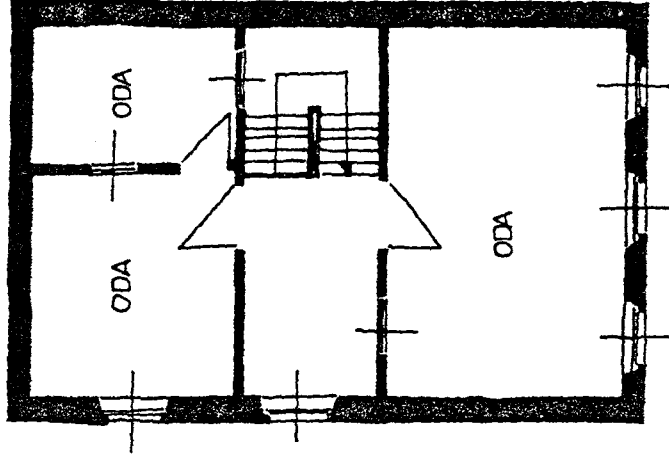
Resim 57 : SEFA CAD. No.88 GİRİŞ KAPISI

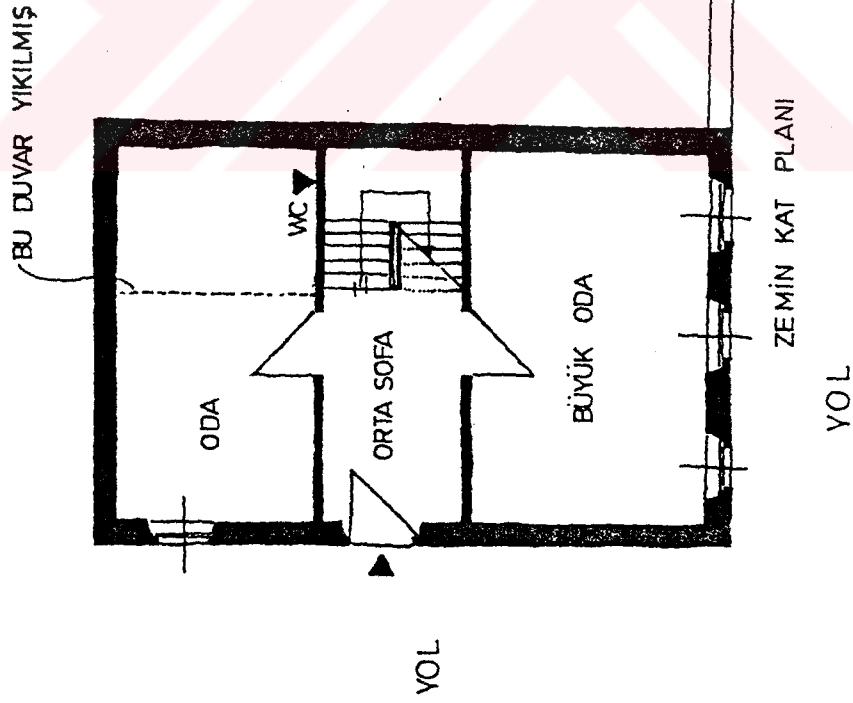
Resim 58 : DÜZ LENTOLU KAPI ÖRNEĞİ

136. SAYFADA, 82 c2 NOLU YAPI

BİRİNCİ KAT PLANI
FEVZİ PAŞA MAHALLESİ,
37 NOLU SOKAK,
2 NOLU YAPI.

FEVZİ PAŞA MAHALLESİ, 37 NOLU SOKAK, 2 NOLU YAPI.

KAYNAKLAR

- 1- CHRISTODOLOU , D. The Evolution of The Rural Land Use Pattern in Cyprus , 1995 , p.61M
- 2- ÇIRAKLI, N. Eski Foça'da (Phokaia) Tarihsel Gelişim ve Yerel Mimari , 1990 , YTÜ ,Yük. Lisans Tezi , 106-120
- 3- ERTÜRK, Y. Balıkesir İli Ayvalık İlçesinde Bir Grup Yapı İçin Restorasyon Tasarımı , MSÜ , Yük. Lisans Tezi , 1990, s. 43-70 , 173-190
- 4- GAZİOĞLU, A.C. Kıbrıs Türk Tarihi-Türk Dönemi ,1995, s.145-160
- 5- GÜRSOY, C. "Coğrafya Bakımından Kıbrıs ve Türkiye", Milletler Arası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi , 1971,s.41
- 6- HAKERİ, B.C. Kıbrıs Tarihi , 1983, s.8-10, 35, 56-65
- 7- HANWORTH, R. The Heritage of North Cyprus , 1989, s. 135
- 8- LAVENDER, D. The Story of Cyprus Mines Corporation, 1962 , s. 319-340
- 9- ÖĞÜN, G. "Kıbrıs'ta İslam Hakimiyeti ve Selçuklular Zamanında Kıbrıs ile Ticaret İlişkileri" , Kıbrıs'ın Dünü Bugünü Uluslararası Sempozyumu , 1991, s. 29
- 10- SAYGILI, M.A. Alibey (Cunda) Adası Kentsel Sit Alanı Sıraev Karakterlerinin Mimari Yönden İncelenmesi ve Genellemesi İçin Bir Çalışma , 1990 MSÜ Yük. Lisans Tezi , 1990
- 11- ULAŞ, U. Lefkoşa Arap Ahmet Mahallesi Konutları Morfolojik Analizi, 1990 , s.8-13
- 12- ULUÇAM, A. "Kıbrıs'taki Türk Eserlerinin Mimari Özellikleri", Kıbrıs'ın Dünü Bugünü 1991, s.183-189
- 13- YILDIZ, N. History of Cypriot Civilization , 1995 , p. 20

ÖZGEÇMİŞ

7.11.1972 yılında Kıbrıs-Baf'ta doğdum.

1984 yılında Bostancı Fikri Karayel İlkokulunu bitirdim.

1990 yılında Güzelyurt Türk Maarif Kolejinden mezun oldum.

Aynı yıl Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümüne girmeye hak kazandım. 1994 yılında mezun oldum.

1994-95 öğretim döneminde Yüksek Lisans eğitimine başladım.

Yabancı dilim İngilizcedir.

Haziran , 1997